

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ

Кваліфікаційна робота бакалавра з психології

на тему: «Психологічні чинники аб'юзивних стосунків у романтичних парах»

Допущено до захисту

« ____ » _____ 2026 р.

студента групи Пс 02-22

факультету туризму, бізнесу і психології
освітньої програми Практична психологія
за спеціальністю 053 Психологія
Калугіної Дар'ї Євгенівни

Завідувач кафедри психології
проф. Бондаренко О.Ф.

Науковий керівник:

кандидат психологічних наук, доцент
Доценко Л. В.

4-бальна шкала _____

100-бальна шкала _____

Оцінка ЄКТС _____

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
KYIV NATIONAL LINGUISTIC UNIVERSITY
DEPARTMENT OF PSYCHOLOGY

Bachelor's qualification work in psychology

on the topic: «Psychological factors of abusive relationships in romantic couples»

Admitted to defense of thesis student of group Ps 02-22
« ____ » _____ 2026 p. Faculty of Tourism, Business and Psychology
Of the educational program Practical Psychology
in specialty 053 Psychology
Kalugina Daria Evhenivna

*Head of the Department of
Psychology
Prof. O.F. Bondarenko*

Scientific supervisor:
candidate of psychological sciences, docent
Dotsenko L. V.

4-point scale _____
100-point scale _____
ECTS _____

KYIV – 2026

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ВИВЧЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ЧИННИКІВ АБ'ЮЗИВНИХ СТОСУНКІВ У РОМАНТИЧНИХ ПАРАХ	8
1.1. Аб'юзивні стосунки як соціально-психологічний феномен	8
1.2. Динаміка розвитку та функціонування романтичних стосунків	12
1.3. Психологічні чинники та механізми формування насильницької взаємодії у романтичних парах	17
Висновки до першого розділу	21
РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ЧИННИКІВ АБ'ЮЗИВНИХ СТОСУНКІВ У РОМАНТИЧНИХ ПАРАХ	24
2.1. Методологія, організація та проведення емпіричного дослідження чинників аб'юзивних стосунків у романтичних парах	24
2.2. Аналіз та інтерпретація результатів дослідження	37
2.3. Шляхи психологічної профілактики та корекції аб'юзивних проявів у романтичних стосунках	80
Висновки до другого розділу	84
ВИСНОВКИ	87
РЕЗЮМЕ	89
RESUME	92
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	94
ДОДАТКИ	98

ВСТУП

Актуальність дослідження. У сучасних романтичних стосунках дедалі частіше виявляються деструктивні моделі взаємодії, які партнери не завжди можуть розпізнати на ранніх етапах. Багато проявів емоційного чи психологічного тиску спершу здаються звичними або навіть виправданими, через що люди поступово звикають до порушення власних меж і погіршення емоційного стану. Саме прихований характер перших сигналів аб'юзивної поведінки та схильність партнерів раціоналізувати деструктивні дії ускладнюють усвідомлення того, що стосунки переходять у небезпечну фазу. Це створює потребу у глибокому дослідженні психологічних механізмів, які сприяють виникненню й закріпленню аб'юзивних патернів у парах.

Практика роботи психологів, психотерапевтів та консультантів засвідчує, що аб'юзивні патерни виникають не лише внаслідок зовнішніх соціальних впливів, але й через внутрішні особистісні характеристики партнерів: особливості прив'язаності, рівень емоційної регуляції, сформованість особистісних меж, попередній травматичний досвід. Ці фактори можуть як підвищувати вразливість до входження в аб'юзивні стосунки, так і сприяти їх тривалому підтриманню, особливо коли партнери не усвідомлюють деструктивності власних моделей поведінки.

Поширення аб'юзивних стосунків серед молоді та дорослого населення має суттєві соціальні наслідки, пов'язані з емоційним виснаженням, зниженням самооцінки, виникненням тривожно-депресивних станів та труднощами у подальшому формуванні довірливих взаємин. В умовах воєнної та поствоєнної реальності в Україні ця проблема набуває додаткової значущості, адже підвищений рівень стресу, невизначеності й психологічної нестабільності створюють сприятливі умови для загострення деструктивних моделей поведінки у парах.

Необхідність ґрунтовного аналізу психологічних чинників аб'юзивних стосунків зумовлена потребою розроблення ефективних профілактичних та корекційних програм, орієнтованих на зміцнення психологічної грамотності, розвиток навичок здорової комунікації та особистісної відповідальності у партнерів. Комплексне дослідження цього явища дає можливість краще зрозуміти механізми його виникнення й функціонування, що, своєю чергою, створює підґрунтя для кращого розуміння шляхів формування здорових, емоційно безпечних і стійких стосунків у романтичних парах.

Об'єкт дослідження: аб'юзивні стосунки в романтичних парах.

Предмет дослідження: психологічні чинники формування аб'юзивних стосунків у романтичних парах.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та емпірично дослідити основні психологічні чинники, що зумовлюють виникнення аб'юзивних стосунків у романтичних парах.

Основними завданнями нашого дослідження є:

1. Здійснити теоретичний аналіз поняття аб'юзивних стосунків у науковій літературі.
2. Виокремити та охарактеризувати ключові психологічні чинники, що зумовлюють формування аб'юзивних взаємин у романтичних парах.
3. Провести емпіричне дослідження вираженості обраних психологічних чинників серед осіб, що перебувають у романтичних стосунках.
4. Здійснити аналіз та інтерпретацію отриманих емпіричних даних.
5. Розробити практичні рекомендації щодо профілактики та корекції аб'юзивних проявів у романтичних стосунках.

Методи дослідження:

теоретичні: аналіз, систематизація та узагальнення наукових підходів до вивчення феномену аб'юзивних стосунків та психологічних чинників, що зумовлюють їх формування й підтримання.

емпіричні: констатувальний експеримент, методи опитування (тестування).

Для розв'язання визначених завдань нами було використано наступні психодіагностичні методики:

а) для визначення аб'юзивної поведінки у романтичних парах використаний опитувальник насильства в романтичних стосунках “Dating Violence Questionnaire – Revised, DVQ-R”.

б) для оцінювання емоційного насильства у романтичних стосунках застосовано опитувальник емоційного аб'юзу “Emotional Abuse Questionnaire”.

в) для вивчення особистісного чинника формування аб'юзивних взаємин у романтичних парах було використано “Методику дослідження самооцінки” Дембо-Рубінштейна у модифікації А. М. Прихожан.

г) для виявлення соціально-психологічного чинника застосовано опитувальник “Конформність – навіюваність” С. В. Клаучека і В. В. Деларю”.

д) для вивчення емоційно-когнітивного чинника застосовано опитувальник “Діагностика емоційного інтелекту” Н. Холла.

методи статистично-математичної обробки даних: непараметричний U-критерій Манна-Уїтні (для оцінки відмінностей між двома незалежними вибірками), непараметричний T-критерій Вілкоксона (для порівняння показників у двох зв'язаних вибірках), непараметричний коефіцієнт рангової кореляції Кендалла (для оцінки взаємозв'язку між типізованими ранговими змінними), виявлення ступеня узгодженості змін за допомогою непараметричного коефіцієнта рангової кореляції Спірмена. Розрахунки були проведені за допомогою пакету статистичних програм SPSS Statistics 17.0, Microsoft Office Excel 2003, Jamovi 2.5.

Практичне значення результатів дослідження полягає у можливості використання отриманих даних для розробки методів профілактики та подолання аб'юзивної поведінки в романтичних стосунках. Результати можуть стати основою для створення рекомендацій, спрямованих на зміцнення особистісних меж, розвиток навичок емоційної регуляції та формування здорових моделей взаємодії між партнерами.

Здобуті теоретичні та практичні дані можуть бути застосовані у практиці психологічного консультування та психотерапії, зокрема під час роботи з людьми, які зазнають аб'юзивного впливу або демонструють деструктивні патерни поведінки у стосунках. Матеріали дослідження також можуть бути інтегровані у навчальні та просвітницькі програми, спрямовані на підвищення психологічної грамотності молоді та дорослого населення.

Крім того, результати можуть слугувати підґрунтям для удосконалення вже існуючих профілактичних заходів у закладах освіти, соціальних службах і громадських організаціях, що займаються підтримкою осіб, які перебувають у групі ризику. Практична цінність роботи полягає у сприянні розвитку культури здорових стосунків та зниженню поширеності аб'юзивних моделей взаємодії в суспільстві.

Апробація результатів дослідження здійснювалася шляхом їх представлення на Міжнародній науково-практичній конференції «AD ORBEM PER LINGUAS / До світу через мови» (14–15 травня 2026 р., Київ).

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Робота складається із вступу, двох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, що налічує 37 найменувань (з них – 35 іноземною мовою), додатків на 43 сторінках. Основний зміст роботи викладений на 84 сторінках і містить 9 таблиць, 4 рисунка, на 14 сторінках. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи – 141 сторінка.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ВИВЧЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ЧИННИКІВ АБ'ЮЗИВНИХ СТОСУНКІВ У РОМАНТИЧНИХ ПАРАХ

1.1. Аб'юзивні стосунки як соціально-психологічний феномен

Аб'юз у широкому розумінні розглядається як система взаємодії, у межах якої одна особа прагне встановити контроль і домінування над іншою. Етимологічно поняття походить від англійського слова «abuse», що означає зловживання або жорстоке поводження, і використовується для позначення різних форм насильства – фізичного, психологічного, економічного та сексуального – у міжособистісних стосунках. Аб'юзивна поведінка передбачає систематичне порушення особистісних меж та використання влади, сили або соціального статусу з метою підкорення партнера. У такій взаємодії формується асиметрична позиція сторін: одна з них виступає як активний суб'єкт маніпулятивного впливу, тоді як інша опиняється в ролі жертви, що зазнає психологічної дестабілізації та порушення психічного благополуччя (Недоступ, Черкашина, 2020).

Аб'юзивна взаємодія може розглядатися як специфічна форма соціально-психологічного впливу, що реалізується через механізми психологічної маніпуляції. Її сутність полягає у непомітному для особи нав'язуванні певних переконань, моделей поведінки та ціннісних орієнтацій, які не відповідають її реальним потребам, інтересам чи внутрішнім прагненням (Авілова, 2024). Унаслідок такого впливу відбувається поступове викривлення процесів самосприйняття та прийняття рішень, що сприяє формуванню залежної позиції жертви у стосунках з аб'юзером.

Важливою характеристикою аб'юзивного впливу є його латентний характер, адже маніпулятивні дії зазвичай маскуються під турботу, захист або «норму» взаємодії. Це ускладнює своєчасне усвідомлення насильницької

природи стосунків і сприяє тривалому збереженню деструктивної динаміки. Саме тому аб'юз слід розглядати не лише як індивідуальну проблему, а і як соціально-психологічний феномен, що підтримується культурними установками, стереотипами та нерівністю владних позицій у міжособистісних відносинах.

В умовах аб'юзивних стосунків у системі професійної, сімейної або особистісної взаємодії формується нерівна позиція партнерів, за якої одна сторона фактично позбавляється можливості впливати на характер і зміст спільних рішень. Така особа перебуває у статусі жертви, що проявляється у регулярному переживанні психологічного, а в окремих випадках і фізичного тиску з боку іншого партнера, який виконує роль ініціатора насильницької динаміки. Індивідуальні психологічні характеристики жертви, зокрема підвищена толерантність до фрустрації, емоційна залежність або занижена самооцінка, можуть зумовлювати тривале перебування у деструктивних стосунках. Водночас для аб'юзера характерна тенденція до поступового посилення контролю, жорсткості та насильницьких форм впливу. Показовою ознакою аб'юзивної поведінки є її ситуаційна вибірковість: у публічному просторі такі особи зазвичай демонструють соціально прийнятну, стриману й доброзичливу манеру спілкування, що істотно контрастує з їхньою поведінкою у приватній сфері. Більше того, на початкових етапах стосунків аб'юзер нерідко проявляє уважність і коректність, що ускладнює своєчасне розпізнавання насильницької природи взаємодії (Авілова, 2024).

Підтвердженням викладених позицій про негативний психоемоційний вплив аб'юзивної поведінки є численні міжнародні дослідження. Так, у великому дослідженні, представленому в журналі *Frontiers in Psychology*, було вивчено різні форми насильства в інтимних стосунках (включно з емоційно-вербальною та контролюючою поведінкою) і їхній вплив на психічне здоров'я 293 жінок-жертв. Результати показали, що саме підтипи психологічного насильства, зокрема домінування і соціальна ізоляція, були значущими предикторами симптомів депресії та тривоги, незалежно від фізичного насильства, а тривожні

стани опосередковували зв'язок між пережитим насильством і розвитком депресивних симптомів (Lortkipanidze et al., 2025). Це свідчить про те, що не лише фізичне, а й психологічне аб'юзивне поводження має серйозні психічні наслідки для жертв і повинно розглядатися як окрема форма травматичного досвіду.

У науковій літературі відсутня єдина універсальна класифікація аб'юзивної поведінки, що зумовлено різними теоретичними підходами до її аналізу – від клініко-психологічних до соціально-психологічних і правових. Дослідники пропонують різну кількість та наповнення форм аб'юзу, однак у більшості сучасних праць простежується узгоджена позиція щодо виділення чотирьох базових його видів. До них належать фізичний, психологічний, сексуальний та економічний аб'юз, які можуть проявлятися як окремо, так і у поєднанні, формуючи складну та взаємопов'язану систему насильницької взаємодії.

Визначення психологічного насильства, яке в наукових джерелах також часто позначається як емоційне, є одним із найбільш дискусійних та багатовимірних. Це зумовлено тим, що дана форма аб'юзу не має чітко фіксованих зовнішніх проявів і реалізується переважно через міжособистісну комунікацію. За підходом М. Tolman (1989), психологічне насильство охоплює сукупність вербальних і невербальних дій, спрямованих на систематичне підривання самооцінки, почуття власної гідності та впевненості жертви. До таких дій можуть належати приниження, знецінення, залякування, ізоляція, маніпуляція почуттям провини та контроль емоційного стану партнера, що в довготривалій перспективі призводить до психологічної залежності та втрати автономії (Tolman, 1989).

Фізичне насильство, на відміну від психологічного, має більш очевидні поведінкові та тілесні прояви. Як зазначає С. Sanderson (2008), воно визначається як будь-яка навмисна агресивна дія або погроза її застосування, спрямована на заподіяння фізичної шкоди іншій особі. Така форма аб'юзу включає удари, штовхання, обмеження рухів, застосування сили або предметів, а також

залякування фізичною розправою (Sanderson, 2008). Фізичне насильство нерідко поєднується з психологічним тиском, підсилюючи атмосферу страху та підкорення у стосунках.

Сексуальне насильство розглядається як форма примусу до сексуальних дій без добровільної та усвідомленої згоди жертви. Згідно з дослідженнями, така поведінка не обмежується лише фізичним примусом, а включає також психологічний тиск, шантаж, ігнорування відмови або використання залежного становища партнера (Tarzia et al., 2017). Сексуальний аб'юз відображає глибоку асиметрію влади у стосунках і супроводжується порушенням тілесної та особистісної автономії, що має серйозні наслідки для психічного здоров'я жертви.

Економічне насильство проявляється у встановленні контролю над фінансовими ресурсами та матеріальними умовами життя партнера. Воно включає обмеження доступу до грошей, заборону на працевлаштування, повний фінансовий контроль або навмисне створення матеріальної залежності (Davhana-Maselesele et al., 2009). Така форма аб'юзу позбавляє жертву економічної самостійності та значно ускладнює можливість виходу з насильницьких стосунків, підсилюючи загальну систему контролю з боку аб'юзера.

Отже, аб'юзивні стосунки постають як складний соціально-психологічний феномен, основою якого є асиметрія влади, систематичне порушення особистісних меж та використання маніпулятивних стратегій з метою контролю іншої особи. Аб'юз реалізується через різні форми насильства – психологічну, фізичну, сексуальну та економічну, які рідко існують ізольовано та взаємно підсилюють одна одну, формуючи стійку деструктивну динаміку взаємодії. Латентний характер аб'юзивного впливу ускладнює своєчасне розпізнавання насильства.

1.2. Динаміка розвитку та функціонування романтичних стосунків

Динаміка розвитку романтичних стосунків та їх функціонування є центральним компонентом сучасних досліджень міжособистісної взаємодії, оскільки саме процеси становлення, трансформації та стабілізації емоційно-партнерських зв'язків визначають якість і тривалість партнерських відносин. Актуальність вивчення цього феномена зумовлена постійним зростанням соціальної значущості романтичних зв'язків у структурі особистісного життя індивіда, їхньою роллю у формуванні психологічного благополуччя, емоційної стабільності та соціальної адаптації.

Поняття «романтичні стосунки» історично тісно пов'язане з розвитком концепту романтичної любові та відповідної культурної традиції Заходу, що сформувалися в середньовічній Європі і пізніше трансформувалися в сучасне розуміння міжособистісної прихильності (Fisher et al., 2002).

Романтичне кохання в науковому дискурсі розглядається як специфічний психоемоційний стан, що характеризується інтенсивним потягом до іншої особи, переживанням закоханості та спрямованістю поведінки на ініціювання й підтримання близького парного зв'язку. Воно включає як емоційні, так і когнітивні компоненти, зокрема підвищену концентрацію уваги на об'єкті почуттів, ідеалізацію партнера та залучення залицяльних форм взаємодії, які мають на меті формування або поглиблення міжособистісних стосунків (Fisher et al., 2006). На відміну від прагматично зумовлених союзів, романтичні стосунки ґрунтуються насамперед на переживанні пристрасті та емоційної захопленості (Karandashev, 2022).

У психологічних підходах романтичне кохання часто трактується як мотиваційна сила, що спонукає індивіда до встановлення емоційної близькості, водночас відрізняючись від, але залишаючись пов'язаною з феноменом прихильності (Smith, 2024). Якщо прихильність передбачає стабільність, емоційну безпеку та тривалу відданість, то романтичне кохання асоціюється з інтенсивністю переживань, новизною та афективною напругою (Fisher et al.,

2002). Водночас у науковій літературі відсутнє єдине універсальне визначення цього поняття, що значною мірою зумовлено історичною мінливістю його змісту та залежністю від соціокультурного контексту (Tallis, 2005).

У межах західної культури термін «романтичне кохання» часто використовується досить широко – для позначення різних форм емоційного та сексуального потягу між людьми, незалежно від гендерної чи сексуальної ідентичності партнерів. При цьому в повсякденному та навіть науковому вжитку нерідко спостерігається змішування понять «романтика» і «кохання», попри те що вони не є тотожними. Дослідники вказують, що таке ототожнення значною мірою пов'язане з культурною традицією ідеалізації стану закоханості, у межах якої пріоритет надається пристрасті та емоційній інтенсивності на шкоду більш буденним, але психологічно значущим аспектам стосунків – зокрема прихильності, відповідальності та взаємним зобов'язанням (Johnson, 2013).

У науковому аналізі поняття романтичного кохання також використовується для чіткого розмежування різних типів міжособистісних зв'язків, зокрема подружніх, батьківських і дружніх, а також для протиставлення його платонічним формам любові, які традиційно виключають сексуальний компонент (Karandashev, 2017). Водночас сучасні дослідження ставлять під сумнів уявлення про те, що романтичне кохання може існувати виключно в межах формалізованих парних стосунків (Langeslag, 2024). Підкреслюється, що в окремих випадках воно може набувати платонічного характеру, як, наприклад, у феномені романтичної дружби, де зберігається емоційна інтенсивність і глибока прихильність без сексуального потягу (Diamond, 2004).

Романтичні стосунки в науковій літературі розглядаються не як статичне явище, а як динамічний психосоціальний процес, що включає послідовні етапи становлення, зміцнення та, за потреби, розпаду взаємовідносин між партнерами. Така динаміка характеризується змінами у рівні емоційної близькості, інтимності, пристрасті та зобов'язань протягом часу і є предметом численних теоретичних моделей у психології та соціальній науці загалом (Sternberg, 1986).

Одна з найвпливовіших концептуальних моделей – трикутна теорія кохання Роберта Стернберга, яка визначає любов як інтеграцію трьох основних компонентів: інтимності, пристрасті та відданості. Інтимність у трактуванні Стернберга охоплює переживання емоційної близькості, взаємної прив'язаності та психологічного єднання між партнерами. Пристрасть базується на потягах і мотиваціях, що зумовлюють фізичний інтерес, романтичне захоплення, емоційне збудження та сексуальний потяг. Відданість, у свою чергу, розглядається як свідоме рішення – як на початковому етапі взаємин, так і в довготривалій перспективі – зберігати любов до іншої людини та підтримувати ці почуття з плином часу. З цієї перспективи, ранні стадії романтичних стосунків часто характеризуються високим рівнем пристрасті та помірним рівнем інтимності, що поступово перетворюється на глибше емоційне взаєморозуміння та появу спільних рішень про майбутнє (Sternberg, 1986).

Інший широко цитований підхід – модель розвитку стосунків Марка Наппа (Knapp's relational development model). Ця модель описує стосунки як послідовність стадій «наступання» (coming together) – ініціація, експериментування, інтенсифікація, інтеграція та зміцнення – які відображають поступове збільшення взаємної відкритості, довіри, саморозкриття та соціальної інтеграції пари (Hall et al., 2013).

У рамках моделі Наппа фаза ініціації характеризується формуванням первинних уявлень про партнера та встановленням початкового комунікативного контакту, під час якого відбувається селективна самопрезентація. На стадії експериментування відбувається обмін інформацією, обговорення різних тем та виявлення ціннісних орієнтацій, що дозволяє визначити потенціал для подальшого розвитку зв'язку (Hall et al., 2013).

На етапі інтенсифікації міжособистісні стосунки переходять у фазу якісного поглиблення та зниження формальності взаємодії. Партнери розширюють межі саморозкриття, повідомляючи більш особистісно значущу інформацію, а також рефлексивно оцінюють власний вплив і значущість у сприйнятті іншого. Водночас формується орієнтація на підтримку й стабілізацію

зв'язку через різноманітні поведінкові стратегії, спрямовані на зміцнення емоційної близькості, зокрема збільшення спільного часу, символічні прояви уваги, організацію спільного дозвілля та поступове зростання очікувань щодо взаємних зобов'язань у стосунках (Hall et al., 2013).

На етапі інтеграції міжособистісні стосунки досягають високого рівня взаємної залученості та психологічної єдності. Партнери дедалі більше інтегрують свої соціальні ролі, повсякденні справи та життєвий контекст, що супроводжується зростанням емоційної близькості та взаємної значущості. В особистісному вимірі це може проявлятися у формуванні глибокої прихильності або романтичного кохання, а також у переході від попередніх форм взаємодії до більш стабільних і довготривалих стосунків, що передбачають підвищений рівень відповідальності та спільних зобов'язань. Саме на цій стадії пара обмінюється словами «Я тебе кохаю», що символізує злиття. (Hall et al., 2013).

Остання фаза «зміцнення» характеризується тим, що стосунки набувають офіційно закріпленого та соціально визнаного статусу. Партнери публічно декларують свою взаємну приналежність, інтегруючи стосунки у ширший соціальний простір, а також формалізують взаємні зобов'язання через юридичні або інституційні механізми (зокрема укладення шлюбу). Такі стосунки характеризуються орієнтацією на довготривалість і стабільність, а їх припинення можливе лише за наявності формалізованих підстав, визначених правовими або соціальними нормами, такими як офіційне розірвання, взаємна угода чи інші об'єктивні обставини (Hall et al., 2013).

Холл та співавт. (2013) зазначають, що саме на стадіях інтенсифікації або зближення романтичних стосунків особливого значення набувають так звані неінструментальні скарги – висловлювання, спрямовані не на практичне розв'язання проблеми, а на емоційне реагування з боку партнера. У подібних ситуаціях можливості безпосереднього впливу на обставини є обмеженими, і єдиною доступною формою відповіді залишається надання психологічної підтримки. За таких умов скарга трансформується у комунікативний ресурс, який сприяє обміну особистісно значущою інформацією та поглибленню

емоційної близькості між партнерами (Hall et al., 2013). У підсумку це сприяє формуванню почуття взаємної солідарності, коли обидва учасники взаємодії усвідомлюють себе як союзників, об'єднаних спільною позицією щодо переживаної ситуації.

У межах моделі розриву міжособистісних стосунків М. Наппа процес «віддалення» (coming apart) розглядається як поетапна деградація взаємодії, зумовлена накопиченням конфліктів, зниженням емоційної залученості та послабленням спільної ідентичності партнерів. Спочатку на стадії диференціації відбувається зсув фокуса з «ми» на «я», що проявляється у зростанні індивідуалізму, дистанціюванні від спільних зобов'язань і поступовому емоційному охолодженні. Надалі партнери обмежують комунікацію, уникаючи потенційно конфліктних тем і встановлюючи жорсткіші межі у взаємодії, що призводить до стагнації стосунків, які зберігаються переважно з огляду на зовнішні обставини. Подальше загострення відчуження супроводжується свідомим уникненням контактів і фізичним дистанціюванням, а фінальним етапом стає повний розрив, за якого взаємини припиняються остаточно – як унаслідок усвідомленого рішення партнерів, так і в результаті об'єктивних життєвих змін (Hall et al., 2013).

Таким чином, романтичні стосунки постають як складний багатовимірний процес, що формується під впливом емоційних, когнітивних, мотиваційних і соціокультурних чинників. Їх розвиток не є лінійним або одноманітним, а передбачає послідовну зміну етапів, на яких трансформуються інтенсивність почуттів, характер взаємодії, рівень інтимності та ступінь зобов'язаності партнерів. Теоретичні моделі Р. Стернберга та М. Наппа демонструють систематизацію цих змін, підкреслюючи динамічну природу романтичного зв'язку та взаємозалежність його емоційних і поведінкових компонентів.

Водночас функціонування романтичних стосунків охоплює не лише процеси зближення й стабілізації, але й можливість поступового віддалення та розриву, що також має закономірний, поетапний характер. Здатність партнерів до емоційної підтримки, ефективної комунікації та узгодження індивідуальних і

спільних потреб відіграє ключову роль у збереженні стосунків і визначає їх якість та тривалість.

Отже, нормативне функціонування та розвиток романтичних стосунків є результатом безперервної психологічної роботи партнерів, спрямованої на інтеграцію емоційних, когнітивних та поведінкових зусиль. Стабільність парного зв'язку забезпечується не лише наявністю базових компонентів почуття чи формальними зобов'язаннями, але, передусім, здатністю до гнучкої взаємної адаптації. Саме ця адаптивність дозволяє парі екологічно проходити етапи трансформації стосунків, підтримувати високий рівень інтимності та запобігати закономірним, але руйнівним процесам дистанціювання і розриву взаємин.

1.3. Психологічні чинники та механізми формування насильницької взаємодії у романтичних парах

Формування насильницької взаємодії в романтичних стосунках зумовлюється сукупністю психологічних і психосоціальних чинників, які виходять за межі суто індивідуальних особистісних характеристик. Сучасні дослідження свідчать, що агресивна поведінка у парі часто формується під впливом емоційних станів, особливостей міжособистісної взаємодії, досвіду ранньої прихильності та соціального оточення, що створює підґрунтя для дисфункційної динаміки стосунків (Holt & Espelage, 2007; Ostrov & Kamper, 2015).

Одним із вагомих психологічних чинників, пов'язаних із насильством у романтичних стосунках, є самотність. Цей стан розглядається як суб'єктивне переживання дефіциту соціальної підтримки та невідповідності між бажаною і реальною якістю соціальних зв'язків. Самотність супроводжується емоційним дистресом і може знижувати здатність особи до конструктивної регуляції міжособистісних конфліктів. Низка емпіричних досліджень демонструє стійкий зв'язок між високим рівнем самотності та підвищеною ймовірністю як

переживання, так і здійснення насильства у романтичних стосунках (Povedano et al., 2015; Acquah et al., 2016). У цьому контексті самотність розглядається не лише як наслідок проблемних взаємин, а і як чинник, що може посилювати агресивні реакції в умовах емоційної фрустрації (Başoğlu, 2019).

Важливу роль у формуванні насильницької взаємодії відіграють стилі прихильності, що формуються в ранньому дитинстві та зберігають свій вплив у дорослих романтичних стосунках. Теорія прихильності розглядається як одна з базових парадигм для пояснення емоційних і поведінкових реакцій у близьких стосунках протягом життя. Згідно з положеннями цієї теорії, загроза емоційній близькості або стабільності зв'язку активізує систему прихильності, що може супроводжуватися тривогою, страхом втрати та дезадаптивними формами поведінки, включно з агресією (Bowlby, 1969). Дослідження підтверджують, що деякі стилі прихильності пов'язані з вищою частотою агресивних проявів у романтичних парах (Muniz-Rivas et al., 2019).

У межах систематичного огляду емпіричних робіт показано, що ненадійні стилі прихильності – зокрема тривожний, уникаючий та дезорганізований – стійко пов'язані як із віктимізацією, так і зі здійсненням психологічного та фізичного насильства з боку інтимного партнера. Прихильність у цьому контексті розглядається не лише як індивідуальна характеристика, а як реляційний механізм, що впливає на спосіб регуляції близькості, реагування на загрозу втрати та ведення конфлікту в парі (Velotti et al., 2018).

Ненадійна прихильність сприяє формуванню специфічних емоційно-поведінкових патернів, які підвищують ризик насильницької динаміки у стосунках. Зокрема, тривожна прихильність асоціюється з інтенсивним страхом покинутості, гіперчутливістю до сигналів відкидання та тенденцією до контролю партнера, тоді як уникаюча прихильність пов'язана з емоційним дистанціюванням, знеціненням близькості та униканням конструктивного вирішення конфліктів. Дезорганізований стиль прихильності, у свою чергу, поєднує суперечливі тенденції до зближення та уникання, що створює підґрунтя для імпульсивних і агресивних реакцій у напружених ситуаціях. Таким чином,

стиль прихильності виступає глибинним психологічним чинником, що структурує насильницьку взаємодію в романтичних парах (Velotti et al., 2018).

Якість емоційних стосунків між дитиною та її батьками або опікунами виступає ключовим чинником, що впливає на здатність особи до емоційного саморегулювання та побудови безпечних міжособистісних зв'язків у дорослому віці. Турботлива, підтримувальна взаємодія в дитинстві сприяє формуванню навичок регуляції емоцій і зниженню схильності до агресивних реакцій. Натомість дефіцит емоційної безпеки може призводити до труднощів у керуванні стану афекту і підвищеної ймовірності насильницької поведінки в близьких стосунках (Roque et al., 2013).

Окрему групу психологічних чинників формують особливості стилю батьківського виховання, вплив яких зберігається упродовж усього життєвого шляху та відображається у поведінкових стратегіях дорослої людини. Дозвільний (пермісивний) стиль виховання розглядається як фактор ризику розвитку агресії в романтичних стосунках, оскільки за умов недостатнього контролю, відсутності чітких меж і послідовних вимог у дитини не формується адекватна саморегуляція емоцій і поведінки. У таких умовах агресивні реакції не отримують корекції з боку значущих дорослих, що сприяє їх закріпленню як прийняттого способу реагування у міжособистісних взаєминах, що підтверджується емпіричними дослідженнями серед дітей та підлітків (Brown et al., 2009; Leadbeater et al., 2008).

Водночас низка наукових праць акцентує увагу на авторитарному стилі виховання, який також пов'язаний із підвищеним рівнем агресивної поведінки в молодому дорослому віці (Rivas, Vera, & Díaz, 2019). Надмірна жорсткість, контроль і емоційна холодність з боку батьків можуть сприяти формуванню в дитини внутрішньої напруги, фрустрації та тенденції до використання сили або примусу як засобу взаємодії з партнером. Дослідження також засвідчують, що високий рівень батьківського контролю корелює з більшою агресивністю в романтичних стосунках у дорослому віці, що пояснюється засвоєнням

відповідних моделей поведінки через механізми соціального навчання (Foshee et al., 2013; Nelson & Crick, 2002).

Крім сімейних чинників, важливу роль у формуванні насильницької взаємодії відіграють особистісні характеристики. Дослідження показують, що такі риси, як макіавеллізм, психопатія та нарцисизм, мають позитивний зв'язок з агресивною поведінкою у міжособистісних стосунках. Хоча особистісні особливості не є єдиною детермінантою насильства, вони значною мірою впливають на широкий спектр поведінкових проявів, зокрема на способи реагування в конфліктних ситуаціях (Rahim et al., 2014).

Поряд із реляційними чинниками, значущу роль у формуванні насильницької поведінки відіграють стабільні особистісні характеристики. Систематичний огляд досліджень, присвячених зв'язку між п'ятифакторною моделлю особистості та вчиненням насильства з боку інтимного партнера, засвідчив, що серед усіх рис найбільш послідовно з агресивною поведінкою асоціюється невротизм. Високий рівень невротизму відображає емоційну нестабільність, схильність до інтенсивних негативних переживань, імпульсивність та низьку толерантність до фрустрації, що підвищує ймовірність дезадаптивних реакцій у міжособистісних конфліктах (Dorling et al., 2024).

Особи з підвищеним рівнем невротизму частіше демонструють труднощі з регуляцією афекту, схильність до інтерпретації поведінки партнера як загрозової або ворожої, а також знижену здатність до конструктивного вирішення конфліктів. У контексті романтичних стосунків це може сприяти ескалації напруження та переходу до психологічного або фізичного насильства як способу зняття емоційного напруження або відновлення суб'єктивного контролю над ситуацією. Водночас підкреслюється, що особистісні риси не є детермінуючим чинником самі по собі, а взаємодіють з іншими психологічними та соціальними змінними (Dorling et al., 2024).

Окрему групу психологічних чинників, що підвищують вразливість до насильницької динаміки у романтичних парах, становлять порушення емоційної обробки, зокрема алекситимія. Результати систематичного огляду та метааналізу

свідчать, що як жертви, так і кривдники у стосунках з насильством демонструють вищий рівень алекситимії порівняно з особами без досвіду насильницьких взаємин. Алекситимія проявляється у труднощах ідентифікації, усвідомлення та вербалізації власних емоцій, а також у зниженій здатності до емпатійного розуміння емоцій іншого (Veggi et al., 2023).

Дефіцит емоційної обробки розглядається як спільний психологічний механізм, що підвищує ризик як віктимізації, так і агресивної поведінки у романтичних стосунках. Неможливість адекватно розпізнавати та регулювати власні емоційні стани ускладнює конструктивне вирішення міжособистісних конфліктів і сприяє використанню дезадаптивних форм взаємодії, включно з емоційним або фізичним насильством. У цьому сенсі алекситимія виступає не лише індивідуальною характеристикою, а й чинником, що впливає на якість емоційної комунікації в парі (Veggi et al., 2023).

Отже, формування насильницької взаємодії у романтичних парах має багатофакторний характер і зумовлюється поєднанням індивідуально-психологічних, реляційних та сімейно-соціальних чинників. Самотність, стилі прихильності, порушення емоційних зв'язків у дитинстві, дисфункційні стилі батьківського виховання, особистісні риси емоційної нестабільності та дефіцит емоційної обробки не лише підвищують загальну вразливість до насильства, але й визначають специфічні психологічні механізми його реалізації у близьких стосунках. У взаємодії між собою ці чинники сприяють формуванню дезадаптивних моделей регуляції близькості, конфлікту та емоцій, що створює підґрунтя для ескалації агресії та закріплення насильницької динаміки у романтичних взаєминах.

Висновки до першого розділу

1. Було з'ясовано, що аб'юзивні стосунки – комплексне соціально-психологічне явище, яке характеризується тривалим дисбалансом влади між

партнерами, регулярним ігноруванням або порушенням особистісних меж, а також застосуванням маніпулятивних механізмів впливу й контролю в процесі міжособистісної взаємодії. Аб'юз не зводиться виключно до відкритих форм фізичного насильства, а реалізується через поєднання психологічних, сексуальних та економічних впливів, які взаємно підсилюють одне одного й формують замкнену деструктивну динаміку стосунків. Латентний характер аб'юзивної поведінки, її маскуваність під турботу або нормативні моделі взаємодії, а також вибірковість проявів у публічному й приватному просторі істотно ускладнюють своєчасне розпізнавання насильства. Отримані теоретичні дані підтверджують, що психологічне насильство має не менш значущі негативні наслідки для психічного здоров'я жертви, ніж фізичне.

2. Визначено, що романтичні стосунки є складним динамічним психосоціальним утворенням, розвиток і функціонування якого зумовлюються взаємодією емоційних, когнітивних і поведінкових компонентів та розгортаються у часі через послідовні етапи зближення, стабілізації й можливого розриву. Наукові підходи засвідчують, що ключовими параметрами цієї динаміки виступають інтимність, пристрасть і відданість, співвідношення яких змінюється залежно від стадії стосунків, визначаючи їхню якість, стійкість і суб'єктивну значущість для партнерів. Показано, що ефективне функціонування романтичного зв'язку ґрунтується на поступовому зростанні емоційної близькості, саморозкритті та взаємній підтримці, тоді як порушення комунікації, зниження залученості та ослаблення спільної ідентичності створюють передумови для процесів віддалення й розпаду. Таким чином, динаміка романтичних стосунків постає як процес постійної трансформації взаємин, чутливий до внутрішніх психологічних ресурсів партнерів і ширшого соціокультурного контексту.

3. Встановлено, що формування насильницької взаємодії у романтичних парах є багатовимірним психологічним процесом, який виникає внаслідок поєднання особистісних реляційних характеристик людини; індивідуально-стійких характеристик; сімейно-соціальних чинників. Ключову роль у цій

динаміці відіграють порушення емоційної регуляції (алекситимія), переживання самотності, підвищена емоційна нестабільність, які знижують здатність до конструктивного вирішення конфліктів. Значущими механізмами ризику виступають ненадійні стилі прихильності, сформовані в ранньому досвіді взаємодії з батьками, що зумовлюють дезадаптивні стратегії реагування на загрозу близькості та втрати зв'язку. Показано також, що дисфункційні стилі виховання та засвоєні моделі агресивної поведінки сприяють закріпленню насильства як прийнятного способу міжособистісної взаємодії. Особистісні риси, зокрема високий рівень невротизму, а також макіавеллізм, психопатія та нарцисизм, підсилюють уразливість до ескалації напруження в парі, проте реалізуються у взаємодії з іншими психологічними та соціальними умовами. У сукупності ці чинники свідчать про те, що насильство в романтичних стосунках є результатом системної дисфункції емоційної регуляції та взаємодії партнерів, а не наслідком окремих ізольованих характеристик.

РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ЧИННИКІВ АБ'ЮЗИВНИХ СТОСУНКІВ У РОМАНТИЧНИХ ПАРАХ

2.1. Методологія, організація та проведення емпіричного дослідження чинників аб'юзивних стосунків у романтичних парах

Емпірична частина дослідження була спрямована на вивчення основних психологічних чинників, що зумовлюють виникнення аб'юзивних стосунків у романтичних парах. Відповідно до загальної логіки роботи, на цьому етапі було здійснено добір психодіагностичного інструментарію, організовано процедуру збору емпіричних даних та визначено способи їх подальшої статистичної обробки. Метою дослідження було емпірично дослідити основні психологічні чинники, що зумовлюють виникнення аб'юзивних стосунків у романтичних парах.

У межах дослідження увагу було зосереджено на трьох групах чинників: особистісних, соціально-психологічних та емоційно-когнітивних. Така логіка дослідження дала змогу розглядати аб'юзивні стосунки як складний психологічний феномен, зумовлений сукупністю взаємопов'язаних внутрішніх і міжособистісних детермінант.

Відповідно до загальних завдань кваліфікаційної роботи, на емпіричному етапі вирішувалися такі конкретні завдання:

1. Сформулювати репрезентативну вибірку досліджуваних, які перебувають у романтичних стосунках.
2. Підібрати та застосувати комплекс валідних психодіагностичних методик відповідно до мети дослідження.
3. Здійснити збір первинних емпіричних даних для вимірювання рівня проявів аб'юзивної поведінки, самооцінки, конформності та емоційного інтелекту партнерів.

4. Здійснити описовий та порівняльний статистичний аналіз (зокрема, за статтю та між партнерами у парах) для виявлення специфіки розподілу досліджуваних ознак.

5. Встановити кореляційні зв'язки між вираженістю психологічних чинників та схильністю до аб'юзивної поведінки.

6. За результатами емпіричного аналізу розробити практичні рекомендації щодо профілактики та корекції аб'юзивних проявів.

Вибірку дослідження склали 40 осіб віком від 20 до 30 років. Статеве співвідношення учасників було збалансованим: 50% ($n = 20$) становили жінки та 50% ($n = 20$) – чоловіки. Усі респонденти перебували в романтичних стосунках, унаслідок чого загальна кількість досліджуваних пар становила 20. Відбір учасників здійснювався методом саморепрезентації. З метою забезпечення конфіденційності та уникнення соціально бажаних відповідей, збір емпіричних даних проводився дистанційно за допомогою спеціально розробленої онлайн-форми на платформі Google Forms.

Математико-статистична обробка результатів здійснювалася за допомогою пакету статистичних програм SPSS Statistics 17.0, Jamovi 2.5 та Microsoft Office Excel 2003. Для всебічного аналізу емпіричних даних застосовувалися такі методи:

1) Описова статистика – для визначення середніх значень, стандартних відхилень та характеру розподілу досліджуваних ознак у вибірці загалом.

2) Критерії відмінностей – для здійснення порівняльного аналізу показників за статтю та статусом партнера у парі (аналіз динаміки всередині пар).

3) Кореляційний аналіз – із застосуванням непараметричних критеріїв рангової кореляції Спірмена та Кендалла для встановлення сили та напрямку статистичних зв'язків між психологічними чинниками та проявами аб'юзивної поведінки.

У межах емпіричного дослідження було реалізовано кілька послідовних етапів:

1. Підготовчий етап. На цьому етапі було визначено мету емпіричного дослідження, визначено вибірку респондентів, окреслено основні психологічні чинники, які підлягали вивченню і розроблено процедуру проведення дослідження. Відповідно до поставленої мети було сформовано комплекс методик, який забезпечував можливість виявлення як рівня аб'юзивності у взаєминах, так і тих психологічних характеристик, що можуть виступати чинниками її виникнення. Крім того, було підготовлено онлайн-форму для збору емпіричних даних та визначено способи їх подальшої статистичної обробки в програмі SPSS Statistics та Jamovi 2.5.

2. Констатувальний етап. Наступний етап охоплював збір емпіричних даних серед осіб, які перебували в романтичних стосунках. Дослідження проводилося дистанційно за допомогою Google Forms, а психодіагностичний комплекс охоплював методики, спрямовані на виявлення аб'юзивної поведінки, емоційного аб'юзу, самооцінки, конформності-навіюваності та емоційного інтелекту. Структура онлайн-опитування була побудована таким чином, щоб забезпечити послідовне отримання необхідної емпіричної інформації. На початку респонденти ознайомлювалися з метою опитування та умовами участі, після чого переходили до заповнення форми. Опитувальний матеріал містив соціально-демографічний блок та основний психодіагностичний блок. Демографічні дані дали змогу зафіксувати загальні характеристики учасників вибірки, тоді як основний блок був спрямований на вивчення вираженості аб'юзивних проявів у стосунках та пов'язаних із ними психологічних чинників. Усі відповіді фіксувалися в електронному форматі, що забезпечило зручність їх подальшого впорядкування та статистичного опрацювання. Такий формат організації дослідження дозволив охопити респондентів, які перебували в актуальних романтичних стосунках, і забезпечив стандартизовані умови проходження опитування.

3. Аналітико-статистичний етап. На цьому етапі було здійснено впорядкування, кодування та статистичне опрацювання отриманих результатів. Зібрані емпіричні дані було оброблено за допомогою пакету статистичних

програм SPSS Statistics та Jamovi. Для виявлення взаємозв'язків між показниками застосовано кореляційний аналіз Спірмена (Spearman's rho), що є доцільним у разі аналізу рангових даних та відхилення розподілів від нормального. Окрім цього, в окремій частині статистичного аналізу було використано критерій Кендалла (Kendall's tau_b); також у межах статистичного опрацювання виконувалися додаткові порівняльні процедури, зокрема зіставлення показників за статтю та в межах партнерських пар.

4. Інтерпретаційний етап. Було здійснено психологічну інтерпретацію отриманих емпіричних даних, їх систематизацію та узагальнення відповідно до мети дослідження. Це дало можливість визначити роль досліджуваних психологічних чинників у виникненні аб'юзивних стосунків у романтичних парах та підготувати основу для подальшого викладу результатів у наступних підрозділах роботи.

5. Практичний етап. До цього етапу входять розробка науково обґрунтованих рекомендацій для осіб, які перебувають у романтичних стосунках, щодо профілактики та зниження аб'юзивних проявів у взаємодії з партнером; проектування можливих заходів психологічної підтримки (психоедукаційні програми, тренінги розвитку емоційного інтелекту та асертивної поведінки, консультативний супровід тощо); а також узагальнення результатів дослідження у вигляді висновків, спрямованих на підвищення якості міжособистісної взаємодії та формування психічно безпечних романтичних стосунків.

Для реалізації мети емпіричного дослідження та комплексного розв'язання визначених завдань було використано комплекс психодіагностичних методик, які дозволили вивчити як безпосередні прояви аб'юзивності у романтичних стосунках, так і психологічні чинники, що можуть бути пов'язані з її формуванням. Добір інструментарію здійснювався з урахуванням предмета дослідження та необхідності комплексного охоплення особистісного, соціально-психологічного й емоційно-когнітивного аспектів проблеми.

1. Для визначення рівня аб'юзивної поведінки у романтичних парах було використано опитувальник насильства в романтичних стосунках Dating Violence Questionnaire – Revised (DVQ-R), розроблений М. Rodríguez-Díaz, F. J. Herrero, С. Rodríguez-Franco та співавторами. Методика призначена для оцінювання віктимізації та/або проявів насильства у романтичних стосунках і вимірює п'ять основних вимірів аб'юзивної взаємодії. В оригіналі методика (під назвою CUVINO) була розроблена іспанськими дослідниками, а її переглянута, крос-культурно валідизована версія (DVQ-R) запропонована колективом авторів на чолі з вищезгаданим Ф. Х. Родрігес-Діасом (F. J. Rodríguez-Díaz et al., 2017). Цей психодіагностичний інструмент спрямований на комплексну оцінку досвіду пережитого насильства в романтичних стосунках, дозволяючи диференціювати різні форми та інтенсивність аб'юзивних проявів з боку партнера.

Форма опитувальника містить 20 пунктів-тверджень, які описують різноманітні ситуації насильницької взаємодії. Респондентам пропонується оцінити частоту виникнення кожної ситуації у їхніх стосунках за 5-бальною шкалою Лікерта: 0 балів – «ніколи», 1 бал – «рідко», 2 бали – «іноді», 3 бали – «часто», 4 бали – «постійно».

Згідно з ключем методики, пункти групуються у п'ять ключових вимірів (субшкал) насильства: *відокремлення* (емоційне ігнорування, деструктивне дистанціювання), *приниження* (критика, особистісні образи та знецінення), *сексуальний аб'юз* (примус до інтимного контакту, небажані дотики), *примус* (психологічний тиск, маніпуляції та обмеження волі) та *фізичний аб'юз* (пряма фізична агресія, застосування сили).

Варто зазначити, що коротка 20-пунктова версія DVQ-R є результатом факторизації та редукції оригінального опитувальника CUVINO, який складався з 42 тверджень. З метою дотримання узгодженості з оригінальним інструментарієм, у стандартизованому ключі до методики за відібраними 20 пунктами авторами зберігається їхня оригінальна нумерація. Відтак, порядок пунктів в обробці результатів не є наскрізним, а містить пропуски відповідно до початкової матриці.

Ключ до методики передбачає розподіл усіх пунктів за п'ятьма шкалами (компонентами), що відображають різні типи аб'юзивної поведінки:

- 1) Відокремлення (6,14,30,32);
- 2) Приниження (15, 23, 40, 41);
- 3) Сексуальний аб'юз (2, 10, 26, 39);
- 4) Примус (1, 9, 25, 38);
- 5) Фізичний аб'юз (5,13,20,21).

Специфікою інтерпретації результатів за оновленою версією DVQ-R (F. J. Rodríguez-Díaz et al., 2017) є відмова від жорсткої категоризації та нормативних таблиць із фіксованими діапазонами вираженості рівнів (низький, середній, високий). Натомість пропонується багатовимірний підхід до аналізу даних, що базується на таких методологічних принципах:

1) Частотний критерій віктимізації. Фокус дослідження зміщується з констатації факту насильства на вимірювання інтенсивності та частоти прояву аб'юзивних патернів. Максимальний показник за кожною із п'яти субшкал становить 16 балів. Для якісного аналізу розраховується середнє арифметичне значення сирих балів за субшкалою, що відображає загальну інтенсивність прояву конкретної форми насильства.

2) Принцип «нульової толерантності». Щодо субшкал «Фізичний аб'юз» та «Сексуальний аб'юз» застосовується суворий діагностичний критерій: будь-який показник, що перевищує 0 балів, розцінюється як клінічно значущий маркер і свідчить про наявність тяжкого насильства (severe abuse) в системі партнерських взаємин.

3) Профільний (порівняльний) аналіз субшкал. На відміну від первинної версії (CUVINO), яка передбачала класифікацію за загальними рівнями вираженості («легкий», «помірний», «тяжкий»), методологія застосування DVQ-R орієнтована на побудову індивідуальних або групових профілів. Аналіз здійснюється шляхом зіставлення ієрархії різних видів аб'юзу (наприклад, виявлення домінування психологічних механізмів впливу – «Відокремлення» та

«Примусу» – на тлі низьких показників відкритої фізичної агресії), що дозволяє комплексно розкрити специфіку деструктивної взаємодії в парах.

Кількісна обробка результатів здійснюється шляхом підсумовування «сирих» балів, отриманих за відповідними пунктами-твердженнями згідно з ключем методики. Максимальний можливий показник за кожною із п'яти субшкал становить 16 балів, а інтегральний показник загальної віктимізації та/або аб'юзивної поведінки визначається як сума балів за всіма 20 пунктами опитувальника. Максимальний сумарний показник віктимізації та/або аб'юзивної поведінки за всіма шкалами становить 80 балів. Оскільки переглянута версія методики DVQ-R не містить стандартизованих нормативних шкал із фіксованими діапазонами, розподіл показників віктимізації (та аб'юзивних проявів) на рівні здійснювався на основі емпіричного розмаху балів, отриманих у ході дослідження. Загальний показник у вибірці варіювався від 0 до 40 балів. За допомогою процедури ранжирування та рівномірного поділу емпіричного розмаху було виокремлено три рівні інтенсивності пережитого насильства:

- 1) низький (0–13 балів);
- 2) середній (14–26 балів);
- 3) високий (27–40 балів).

Такий підхід дозволив категоризувати дані та диференціювати пари за ступенем вираженості аб'юзивних патернів у романтичних стосунках. Отже, потрапляння сумарного бала у діапазон від помірного до високого рівня свідчить про наявність вираженої віктимізації респондента.

Вибір цього методичного інструментарію для нашої кваліфікаційної роботи зумовлений його високою релевантністю та здатністю виявляти не лише відкриті (фізичні), але й латентні (приховані психологічні) форми насильства. У контексті дослідження психологічних чинників аб'юзивних стосунків надзвичайно важливо фіксувати емоційний тиск, контроль та відстороненість, які часто є первинними маркерами дисфункції у парі. Окрім того, опитувальник має доведену факторну структуру та високі індекси надійності, що гарантує

валідність зібраних емпіричних даних та їх придатність для глибокого математико-статистичного аналізу.

2. Для оцінювання рівня емоційного насильства застосовано Опитувальник емоційного аб'юзу (Emotional Abuse Questionnaire, EAQ), розроблений провідними фахівцями у сфері сімейних взаємин Н. Джейкобсоном та Дж. Готтманом (Neil Jacobson, John Gottman). Для вивчення соціально-психологічних особливостей дисфункціональних стосунків, з фокусом на психологічне (емоційне) насильство, доцільним є застосування інструменту, що дозволяє диференційовано оцінити рівень та характер віктимізації саме на рівні емоційного впливу. Ця методика базується на глибокому розумінні динаміки психологічного тиску і враховує найчастіші форми невидимого контролю, які характерні для аб'юзивних взаємин.

EAQ дозволяє оцінити чотири ключові концептуальні домени психологічного насильства: ізоляцію (обмеження соціальних контактів), приниження (маніпулятивна критика, образи), залякування (емоційний тиск, погрози) та контроль (обмеження автономії партнера). Опитувальник містить 27 питань-тверджень, що описують специфічні патерни поведінки партнера.

Респонденту пропонується обрати варіант відповіді, який найкраще відображає його особистий досвід у стосунках, оцінюючи частоту таких ситуацій за 4-бальною шкалою: 1 бал – «ніколи», 2 бали – «рідко», 3 бали – «іноді», 4 бали – «дуже часто».

Обробка результатів здійснюється шляхом підсумовування балів за всіма пунктами, що дозволяє вивести загальний індекс емоційного аб'юзу (мінімально можливий бал – 27, максимальний – 108). Загальний рівень емоційного аб'юзу визначається наступним чином:

- 1) 27–33 бали – низький рівень (або відсутність вираженого емоційного аб'юзу);
- 2) 34–40 балів – середній (помірний) рівень;
- 3) 41–108 балів – високий рівень.

Використання EAQ у нашому дослідженні є теоретично та емпірично обґрунтованим вибором. Особливістю опитувальника є те, що він створений на основі багаторічних клінічних досліджень, що зумовлює його високу змістову валідність. Завдяки своїй структурі методика дає змогу виявити як явні, так і латентні форми емоційного насильства, які не завжди діагностуються загальними інструментами. У контексті вивчення романтичних пар EAQ виступає як високочутливий метод, що дозволяє провести глибокий кількісний аналіз, виявити потенційно травматичні патерни взаємодії та простежити їхні кореляційні зв'язки з іншими психологічними характеристиками особистості.

3. Для вивчення особистісного чинника формування аб'юзивних взаємин використано «Методику дослідження самооцінки» Т. Дембо – С. Рубінштейн у модифікації А. М. Прихожан. Дана методика була використана для діагностики базових параметрів самосвідомості особистості: актуальної самооцінки та рівня домагань (ідеального «Я»). Вивчення цих конструктів є критично важливим, оскільки неадекватна (знижена або гіпертрофована) самооцінка може бути одним із ключових факторів ризику як для віктимізації, так і для схильності до здійснення психологічного тиску на партнера.

Методика складається з 7 біполярних шкал, що відображають значущі аспекти особистості: 1) здоров'я, 2) здібності та розум, 3) характер, 4) авторитет у однолітків, 5) уміння багато робити своїми руками (умілі руки), 6) зовнішність, 7) впевненість у собі. Респондентам пропонувалося оцінити кожен параметр за шкалою від 0 до 100 балів. Для кожної шкали досліджуваний робив дві оцінки: перша – оцінка актуального стану на даний момент, що є показником самооцінки; друга – рівень, за якого респондент був би задоволений собою, що виступає показником рівня домагань.

Відповідно до ключа методики, обробка результатів здійснюється шляхом знаходження середнього балу за показниками самооцінки та рівня домагань (традиційно шкала «Здоров'я» виступає тренувальною, а середній бал вираховується за 6 основними шкалами). Інтерпретація рівня актуальної самооцінки здійснюється за такими критеріями:

- 1) до 45 балів – низька (занижена) самооцінка;
- 2) від 46 до 74 балів – середня (реалістична, адекватна) самооцінка;
- 3) від 75 до 100 балів – висока (завищена, нереалістична) самооцінка;

Рівень домагань інтерпретується так: до 59 балів – занижений (індикатор несприятливого розвитку особистості); від 60 до 89 балів – реалістичний (де 75–89 – оптимально високий); від 90 до 100 балів – нереалістичний, некритичне ставлення до власних можливостей. Додатковим діагностичним критерієм є показник розбіжності між рівнем домагань та самооцінкою, що дозволяє виявити ступінь внутрішньоособистісного конфлікту та незадоволеності собою. Ця величина вираховується як різниця між балами обох шкал. Розбіжність від 8 до 22 балів вважається нормою (людина ставить досяжні цілі); від 23 балів і вище – свідчить про різкий конфлікт між прагненнями та уявленнями про себе; розбіжність від 0 до 7 балів вказує на те, що рівень домагань не є стимулом для розвитку. Від'ємне значення (коли домагання нижчі за самооцінку) свідчить про позицію «можу, але не хочу», яка свідчить про пасивність та занижену мотивацію.

Ми вважаємо, що ця методика підходить для нашої кваліфікаційної роботи, оскільки вона дозволяє комплексно і кількісно виміряти ставлення індивіда до самого себе. Деформована самооцінка та високий рівень внутрішньої розбіжності можуть виступати тим психологічним підґрунтям, на якому формується невпевненість, залежність від партнера або, навпаки, компенсаторна потреба у тотальному контролі та домінуванні в романтичних стосунках.

4. Для виявлення соціально-психологічного чинника застосовано опитувальник «Конформність – навіюваність» С. В. Клаучека і В. В. Деларю. Вона призначена для оцінки схильності особистості до некритичного сприйняття чужої думки, піддатливості груповому тиску та рівня соціальної конформності.

Дослідження цього феномену є надзвичайно важливим у контексті нашої роботи, оскільки висока конформність та навіюваність можуть виступати суттєвими факторами віктимізації: конформна особа може бути частіше схильна

поступатися власними кордонами, підкорятися контролюючому партнеру та залишатися в деструктивних стосунках під впливом соціальних стереотипів.

Методика складається з 20 дихотомічних запитань-тверджень, на кожне з яких досліджуваному пропонується дати однозначну відповідь: «Так» або «Ні». Обробка результатів здійснюється шляхом зіставлення відповідей респондента зі стандартним ключем. За кожний збіг нараховується 1 бал. Згідно з ключем, відповідь «Так» оцінюється в 1 бал для запитань 2, 4, 6, 7, 8, 9, 12, 13, 15, 17, 18, 19; відповідь «Ні» оцінюється в 1 бал для запитань 1, 3, 5, 10, 11, 14, 16 та 20. Максимально можлива сума за опитувальником становить 20 балів. Отриманий сумарний результат дозволяє класифікувати рівень конформності та навіюваності особистості за трьома категоріями:

1) 1–5 бали – низький рівень (особистість стійка до зовнішнього впливу, має високий рівень незалежності у судженнях);

2) 6–14 балів – середній (помірний) рівень (адекватне співвідношення соціальної адаптивності та збереження власної позиції);

3) 15–20 балів – високий рівень (виражена схильність до підкорення, залежність від думки оточення та партнера, висока навіюваність).

Ми вважаємо, що використання цієї методики є цілком доцільним для нашої кваліфікаційної роботи, оскільки вона дозволяє кількісно виміряти соціально-психологічну вразливість індивіда. Отримані дані дадуть змогу емпірично перевірити чи наявний між цим чинником та аб'юзивними проявами статистично значущий зв'язок.

5. Для вивчення емоційно-когнітивного чинника застосовано методику «Діагностика емоційного інтелекту» Н. Холла. Методика спрямована на виявлення здатності особистості розуміти власні емоції та емоції інших людей, а також управляти емоційною сферою на основі прийняття свідомих рішень.

Дослідження цього конструкту є надзвичайно важливим, оскільки емоційний інтелект відіграє ключову роль у регуляції міжособистісної взаємодії: дефіцит емпатії та нездатність керувати емоціями можуть бути предикторами

насильницької поведінки, тоді як низька емоційна обізнаність може підвищувати ризик віктимізації та ускладнювати вихід із деструктивних стосунків.

Опитувальник містить 30 тверджень, які відображають різні аспекти емоційної взаємодії та саморегуляції. Респонденту пропонується висловити ступінь своєї згоди або незгоди з кожним твердженням, використовуючи 6-бальну шкалу: «повністю не згоден» (-3 бали), «в основному не згоден» (-2 бали), «почасти не згоден» (-1 бал), «почасти згоден» (+1 бал), «в основному згоден» (+2 бали), «повністю згоден» (+3 бали). Згідно з ключем методики, усі твердження групуються у п'ять шкал (компонентів парціального емоційного інтелекту), кожна з яких містить по 6 пунктів:

1) Емоційна обізнаність (пункти 1, 2, 4, 17, 19, 25) – усвідомлення та розуміння власних емоцій;

2) Управління своїми емоціями (пункти 3, 7, 8, 10, 18, 30) – емоційна гнучкість та довільне керування власним станом;

3) Самомотивація (пункти 5, 6, 13, 14, 16, 22) – здатність управляти своєю поведінкою за допомогою емоцій;

4) Емпатія (пункти 9, 11, 20, 21, 23, 28) – розуміння почуттів інших людей та здатність співчувати;

5) Розпізнавання емоцій інших людей (пункти 12, 15, 24, 26, 27, 29) – здатність ідентифікувати емоційні стани оточення та впливати на них.

Обробка результатів здійснюється шляхом алгебраїчного додавання балів (з урахуванням знаків «+» та «-») за кожною зі шкал. Максимально можливий бал за кожною шкалою становить 18. Інтерпретація рівнів вираженості парціального емоційного інтелекту (за окремими шкалами) здійснюється за такими критеріями:

1) 14 балів і більше – високий рівень;

2) від 8 до 13 балів – середній рівень;

3) 7 балів і менше (включаючи від'ємні значення) – низький рівень.

Загальний (інтегративний) показник емоційного інтелекту вираховується шляхом підсумовування результатів за всіма п'ятьма шкалами. Його кількісний вимір інтерпретується так:

- 1) 70 балів і більше – високий рівень інтегративного емоційного інтелекту;
- 2) від 40 до 69 балів – середній рівень;
- 3) 39 балів і менше – низький рівень.

Ми вважаємо, що ця методика є доцільним і валідним інструментом для нашого дослідження, оскільки вона дозволяє комплексно і кількісно оцінити емоційно-когнітивний потенціал партнерів. Отримані результати дадуть змогу емпірично перевірити зв'язок між структурними компонентами емоційного інтелекту та схильністю до формування аб'юзивних патернів у романтичних парах.

Таким чином, організація емпіричного дослідження була побудована відповідно до мети кваліфікаційної роботи та забезпечувала комплексне вивчення психологічних чинників аб'юзивних стосунків у романтичних парах. Добір психодіагностичних методик, особливості формування вибірки, дистанційний формат збору даних і застосування описаних методів статистичної обробки створили належні умови для подальшого аналізу й інтерпретації емпіричних результатів.

Отже, методологічний комплекс та організаційно-процесуальні засади емпіричного етапу роботи побудовані як цілісна, багатовимірна система, що дозволяє всебічно дослідити особистісні, соціально-психологічні та емоційно-когнітивні детермінанти насильницької взаємодії в парах. Чітка послідовність реалізації етапів дослідження – від ретельного підбору релевантного, психометрично надійного інструментарію до формування статево збалансованої вибірки романтичних пар – забезпечує стандартизовані, конфіденційні та методологічно обґрунтовані умови збору первинних даних. Орієнтація математико-статистичного апарату на застосування методів описової, порівняльної (внутрішньопарної та гендерної) і непараметричної кореляційної статистики (із залученням критеріїв Спірмена та Кендалла в середовищі SPSS)

гарантує високу валідність та точність аналізу. Окреслений алгоритм та методологія дослідження повністю підготувала надійну емпіричну базу для подальшого кількісного виявлення, якісної інтерпретації та теоретичного узагальнення конкретних психологічних чинників аб'юзивних стосунків у романтичних взаєминах респондентів.

2.2. Аналіз та інтерпретація результатів дослідження

Для реалізації мети та завдань нашого дослідження, після етапу збору первинних емпіричних даних, ми перейшли до їх кількісного та якісного аналізу. На першому етапі статистичної обробки було застосовано методи описової статистики з метою визначення частотного розподілу, середніх значень та загального рівня вираженості досліджуваних психологічних феноменів (аб'юзивної поведінки, емоційного аб'юзу, самооцінки, конформності та емоційного інтелекту) серед осіб, що перебувають у романтичних стосунках.

За результатами застосування Опитувальника насильства в романтичних стосунках (DVQ-R) було зафіксовано такий розподіл загального рівня аб'юзу у вибірці (див. рис. 2.2.1). Низький рівень аб'юзивних проявів було виявлено у 65% респондентів, що свідчить про відносно здорові межі взаємодії та відсутність вираженого насильства у більшості пар. Водночас 30% учасників продемонстрували середній (помірний) рівень, а 5% – високий рівень наявності аб'юзивної поведінки з боку партнера. Попри те, що це найменша категорія у вибірці, сам факт її наявності має суттєве значення, оскільки йдеться про респондентів, які можуть перебувати в деструктивних стосунках із системним насильством.

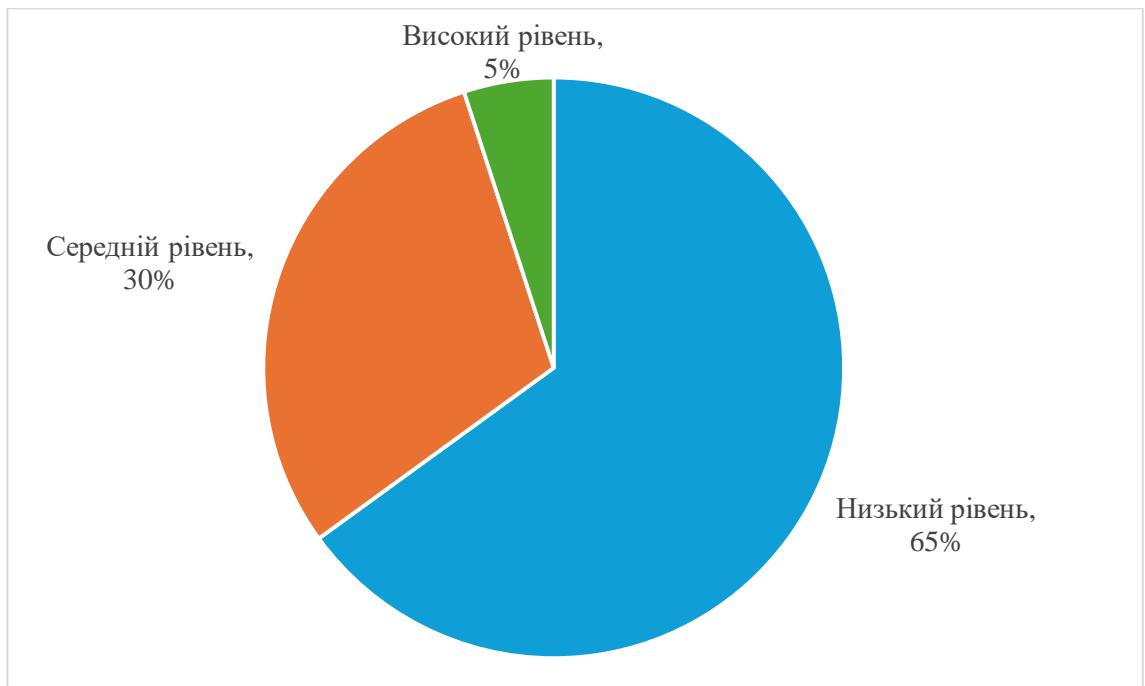

Рис. 2.2.1 Кількісні показники загального рівня аб'юзивних проявів за методикою DVQ-R

Аналіз окремих субшкал методики DVQ-R (див. Додаток Е) дозволяє визначити специфіку та інтенсивність конкретних деструктивних проявів через розгляд середніх значень (M), медіани (Me) та стандартних відхилень (SD) (див. табл. 2.2.1).

Таблиця 2.2.1

Описова статистика субшкал аб'юзивної поведінки за методикою DVQ-R

Субшкала	Середнє (M)	Медіана (Me)	Ст. відхилення (SD)
Відсторонення	2,53	1,00	3,35
Приниження	1,88	1,00	2,64
Примус	1,63	1,00	2,23
Сексуальне насильство	1,63	1,00	2,06
Фізичне насильство	0,78	0,00	1,79

Спільна інтерпретація зазначених статистичних показників дозволяє виявити виражену правосторонню асиметрію емпіричних даних. Оскільки за всіма субшкалами середнє арифметичне значення (M) виявляється помітно вищим за показник медіани (Me) у поєднанні з високими стандартними відхиленнями (SD), це вказує на те, що аб'юзивна поведінка у вибірці розподілена нерівномірно. Для більшості досліджуваних пар прояви насильства є мінімальними або відсутніми, однак у вибірці присутня специфічна група респондентів із високими показниками, які математично зміщують загальне середнє значення вгору.

Аналіз даних таблиці підтверджує, що найбільш вираженою стратегією аб'юзивної поведінки у вибірці є «Відсторонення». Показник медіани ($Me = 1,00$) вказує на те, що половина і більше респондентів фіксують мінімальну частоту або повну відсутність емоційного дистанціювання у стосунках. Проте порівняно високе середнє значення ($M = 2,53$) у поєднанні з найбільшим серед усіх субшкал показником стандартного відхилення ($SD = 3,35$) демонструє суттєву неоднорідність відповідей. Таке математичне співвідношення свідчить про наступне: у той час як більшість респондентів стикаються з цим явищем рідко, існує специфічна група осіб, для яких тактика емоційного дистанціювання та ігнорування є системним і основним засобом впливу на партнера. Саме за рахунок цієї групи «Відсторонення» виступає найбільш вираженою формою психологічного тиску порівняно з усіма іншими досліджуваними видами аб'юзу. Це дає підстави припускати, що емоційне дистанціювання, ігнорування потреб партнера та уникнення близькості зустрічаються у вибірці частіше, ніж інші форми аб'юзивної поведінки.

Показники за субшкалами «Прийиження» ($M = 1,88$; $Me = 1,00$; $SD = 2,64$) та «Примус» ($M = 1,63$; $Me = 1,00$; $SD = 2,23$) демонструють дещо нижчу інтенсивність проявів порівняно з попередньою шкалою. Значення медіани на рівні 1,00 вказує на те, що для половини і більше респондентів випадки вербальної агресії чи спроб обмеження волі є нетиповими або епізодичними. Водночас величини стандартних відхилень ($SD = 2,64$ та $SD = 2,23$ відповідно)

підтверджують помірну варіативність даних: незважаючи на загальну низьку вираженість, у вибірці наявна окрема група досліджуваних із суттєво вищими показниками, що свідчить про використання ними тактик приниження та примусу як елементів деструктивної взаємодії.

Субшкала «Сексуальне насильство» демонструє майже тотожні показники ($M = 1,63$; $Me = 1,00$; $SD = 2,06$). Як і у випадку з примусом, медіана на рівні 1,00 свідчить про те, що для абсолютної більшості досліджуваних випадки маніпулятивного тиску в інтимній сфері чи нехтування згодою партнера є скоріше нетиповими. Однак, зважаючи на високу стигматизованість та травматичність цього виду насильства, показник стандартного відхилення ($SD = 2,06$) та наявність окремих пікових значень у базі даних не дозволяють повністю ігнорувати це явище. Помірна варіативність вказує на те, що хоча сексуальний аб'юз не є домінуючою моделлю взаємодії для вибірки загалом, у ній присутня невелика частка пар, для яких порушення інтимних кордонів виступає реальною складовою поточних романтичних стосунків.

Найменш вираженими у досліджуваних романтичних парах виявилися шкали відкритої агресії. Зокрема, за субшкалою «Фізичне насильство» отримано мінімальні емпіричні показники ($M = 0,78$; $Me = 0,00$; $SD = 1,79$). Медіана, що дорівнює 0,00, є прямим математичним доказом того, що щонайменше половина учасників дослідження не зазнавала фізичного тиску чи застосування сили в поточних романтичних стосунках. Найнижчий показник стандартного відхилення ($SD = 1,79$) свідчить про високу однорідність вибірки та консенсус респондентів щодо абсолютної табуованості фізичного насилля.

Водночас, аналізуючи ці результати, необхідно враховувати потенційний вплив ефекту соціальної бажаності. Оскільки фізична агресія є соціально деструктивним, правопорушним та осуджуваним явищем, існує виражена тенденція до його стигматизації. Відтак респонденти могли свідомо або неусвідомлено занижувати реальну частоту таких випадків або повністю заперечувати їх у відповідях, намагаючись уникнути психологічного

дискомфорту від визнання факту наявності поданого виду аб'юзу та зберегти соціально схвальний образ власних стосунків.

Загальний індекс віктимізації становить 11,07 бала при медіані 10, що вказує на загалом низький рівень проявів насильства у романтичних стосунках досліджуваних (див. табл. 2.2.2).

Таблиця 2.2.2

Описова статистика загальної віктимізації за методикою DVQ-R

Параметр	Середнє значення	Медіана	Ст. відхилення
Загальна віктимізація	11,07	10	9,36

Широкий діапазон значень від 0 до 40 балів, а також показник стандартного відхилення ($SD = 9,36$) свідчить про значну варіативність досвіду: частина учасників майже не стикається з насильницькими проявами, тоді як інша фіксує виражені та системні випадки віктимізації. Такий розподіл дозволяє зробити висновок, що проблема аб'юзивних стосунків у вибірці представлена вкрай нерівномірно і включає як латентні, так і відкриті форми психологічного та фізичного тиску.

Отже, узагальнене зіставлення результатів усіх субшкал за методикою DVQ-R наочно доводить, що деструктивна взаємодія у досліджуваних парах зміщена з площини відкритої фізичної чи сексуальної агресії у сферу латентного психоемоційного тиску, де провідне місце посідають тактики відсторонення. Це може бути наслідком того, що досліджувані більш чутливі до фізичних порушень кордонів і не толерують їх, проте емоційні маніпуляції можуть залишатися непоміченими або сприйматися як «нормативна» криза у стосунках. Наявність 5% осіб із високим загальним рівнем аб'юзу є індикатором того, що частина респондентів дійсно перебуває у глибоко деструктивних стосунках, які потребують психологічної інтервенції.

У контексті подальшого аналізу описової статистики, наступним етапом стало вивчення показників за Опитувальником емоційного аб'юзу (EAQ). За

результатами діагностики було зафіксовано, що низький рівень емоційного аб'юзу мають 65,0% респондентів, середній (помірний) рівень – 27,5%, а високий рівень – 7,5% (див. рис. 2.2.2).

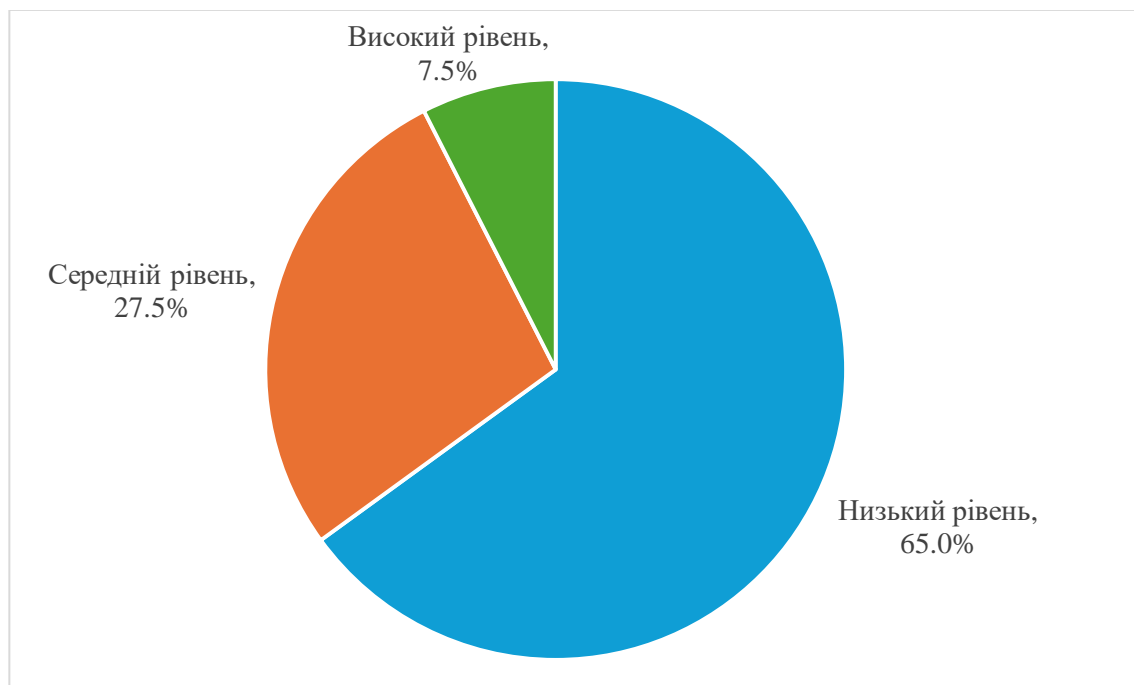

Рис. 2.2.2 Кількісні показники рівня емоційного аб'юзу за методикою EAQ

Отримані результати загалом узгоджуються з попередніми даними щодо загальної віктимізації та рівня аб'юзивних проявів (DVQ-R) та свідчать про те, що для переважної більшості респондентів (65,0%) системне емоційне насильство не є характерним для їхніх актуальних романтичних стосунків. Це вказує на наявність сформованих навичок конструктивної комунікації, емоційної підтримки та поваги до психологічних кордонів одне одного у більшості досліджуваних пар.

Водночас понад чверть учасників (27,5%) повідомляють про наявність середнього рівня емоційного аб'юзу. Цей показник є надзвичайно важливим у контексті нашого дослідження. Він свідчить про те, що значна частина респондентів періодично стикається з проявами ревнощів, спробами контролю соціальних контактів чи емоційним шантажем. Оскільки такі дії не залишають видимих слідів, вони можуть нормалізуватися партнерами, списуватись на

тимчасові кризи у стосунках, проте створюють стійкий фон психологічного дискомфорту.

Наявність 7,5% респондентів із високим рівнем емоційного аб'юзу є тривожним сигналом. Ця частка вибірки перебуває у відверто токсичних, аб'юзивних стосунках, де домінує маніпулятивний контроль, систематичне приниження та ізоляція. Такі результати підтверджують небезпеку емоційного насильства як самостійного деструктивного феномену, що може існувати навіть за повної відсутності фізичної агресії, призводячи до виснаження особистісних ресурсів та формування психологічної залежності від аб'юзера.

Крім того, за результатами опитувальника емоційного аб'юзу (EAQ) було встановлено, що середній показник емоційного та психологічного аб'юзу становить 32,3 бала, а медіана дорівнює 31 балу (див. табл. 2.2.3).

Таблиця 2.2.3

Описова статистика емоційного аб'юзу за методикою EAQ

Параметр	Середнє значення	Медіана	Ст. відхилення
Емоційний аб'юз	32,3	31	4,9

З огляду на те, що теоретичний мінімум за шкалою становить 27 балів (усі відповіді «ніколи»), отримані середні значення ($M = 32,3$) чітко потрапляють у діапазон низького рівня (27–33 бали). Близькість середнього значення та медіани ($Me = 31,0$) вказує на відносну збалансованість розподілу без різкого зміщення в бік крайніх значень. Мінімальне емпіричне значення 27 балів означає, що щонайменше частина учасників практично не стикається з емоційним та психологічним тиском у стосунках. Водночас максимальне значення 47 балів (див. Додаток Е) демонструє, що в окремих випадках інтенсивність емоційного аб'юзу є достатньо вираженою. Стандартне відхилення на рівні 4,9 бала свідчить про помірну варіативність результатів: відмінності між учасниками існують, однак не мають вкрай поляризованого характеру. Це дає підстави припустити, що окремі форми емоційного та психологічного тиску є відносно поширеним

досвідом, проте для більшості респондентів вони не досягають рівня систематичного та тяжкого насильства.

Наступним етапом у межах аналізу описової статистики стало дослідження особистісних характеристик респондентів, які можуть виступати психологічними чинниками або буферами в ситуаціях деструктивної взаємодії. Нами було розглянуто емпіричні показники за методикою Дембо-Рубінштейн у модифікації А. М. Прихожан.

Аналіз первинної бази даних виявив важливу особливість нашої вибірки: жоден із респондентів не продемонстрував завищеної самооцінки (≥ 75 балів) або нереалістичного рівня домагань (≥ 90 балів). Відтак, уся вибірка природним чином розподілилася на два емпіричні кластери: Рівень 1.0 (занижені показники) та Рівень 2.0 (реалістичні, нормативні показники).

Для системного якісно-кількісного аналізу результати обох шкал було зведено у загальну таблицю даних (див. табл. 2.2.4).

Таблиця 2.2.4

Описова статистика та частотний розподіл рівнів самооцінки й домагань за методикою Дембо-Рубінштейн

Параметр	Середнє значення (M)	Медіана (Me)	Ст. відхилення (SD)	Рівень 1.0 (знижений)	Рівень 2.0 (реалістичний)
Самооцінка	49,65	51,50	9,41	35,0% (14 осіб)	65,0% (26 осіб)
Домагання	63,50	65,50	4,88	25,0% (10 осіб)	75,0% (30 осіб)

Аналіз показників шкали «Самооцінка» демонструє, що середнє арифметичне значення вибірки становить 49,65 балів (при показнику медіани 51,50). Згідно з ключем методики, діапазон від 46 до 74 балів відповідає середній (реалістичній, адекватній) самооцінці. Такий результат засвідчує, що досліджувана вибірка загалом характеризується об'єктивним та здоровим

ставленням до власних можливостей, балансуючи на нижній межі норми. Значення коефіцієнта асиметрії для цієї шкали є слабо негативним (-0,200), що свідчить про наявність незначного зміщення відповідей у бік вищих оцінок, проте загалом розподіл є досить збалансованим. Частотний розподіл підтверджує цю тенденцію: більшість учасників (65,0%) потрапили до кластера оптимальної, реалістичної самооцінки (Рівень 2.0), що є важливим ресурсом для захисту особистісних кордонів. Водночас 35,0% респондентів продемонстрували занижені показники (Рівень 1.0), що вказує на наявність вразливості, невпевненості у собі та схильності до самокритики, які можуть підвищувати ризик віктимізації або аб'юзивних проявів у стосунках.

Розгляд параметрів шкали «Домагання» виявляє вищі та більш однорідні показники: середнє арифметичне становить 63,50 балів (при мінімальному $SD = 4,88$), а медіана зміщена до 65,50 балів. Цей показник чітко потрапляє в діапазон від 60 до 89 балів, що характеризує реалістичний рівень домагань.

Тобто переважна більшість опитаних (75,0% на Рівні 2.0) ставлять перед собою досяжні життєві цілі й прагнуть до саморозвитку. Чверть вибірки (25,0%) продемонструвала занижений рівень домагань (менше 59 балів включно), що може виступати індикатором зниженої мотивації до особистісного розвитку.

Також важливим індикатором у даній методиці виступає величина розбіжності між рівнем домагань та актуальною самооцінкою. У досліджуваній вибірці цей розрив становить: $63,50$ (домагання) $- 49,65$ (самооцінка) $= 13,85$ балів. Згідно з нормативними критеріями, розбіжність від 8 до 22 балів вважається абсолютною нормою. Цей математичний показник (13,85) доводить, що у вибірці в цілому відсутній різкий конфлікт між прагненнями та уявленнями про себе. Досліджувані мають адекватну дистанцію між тим, ким вони є зараз, і тим, якими прагнуть стати.

Продовжуючи опис результатів первинної описової статистики, ми перейшли до аналізу соціально-психологічного чинника, що визначає характер поведінки респондентів в міжособистісному просторі романтичної пари.

Наступним етапом стало вивчення рівнів конформності та навіюваності учасників дослідження за методикою С. В. Клаучека та В. В. Деларю.

Аналіз емпіричного масиву даних зафіксував важливу особливість нашої вибірки: жоден із 40 респондентів не набрав 15 або більше балів, що свідчить про повну відсутність у досліджуваній групі осіб із критично високим, деструктивним рівнем конформності (0,0%). Найвищий зафіксований показник у базі даних склав 12 балів (див. Додаток Е). З огляду на це, під час статистичної обробки в пакеті SPSS респонденти розподілилися між двома кластерами: Рівень 1.0 (низький рівень) та Рівень 2.0 (середній/помірний рівень).

Для аналізу результати дослідження конформності було зведено у загальну матрицю даних (див. табл. 2.2.5).

Таблиця 2.2.5

Описова статистика конформності (навіюваності) у вибірці

Параметр	Середнє значення (M)	Медіана (Me)	Ст. відхилення (SD)
Конформність/ навіюваність	8,23	8,00	2,09

Аналіз поданих параметрів демонструє, що середня величина конформності у вибірці становить 8,23 бала при медіані 8,00 балів. Близькість цих показників свідчить про симетричність розподілу даних навколо центральної тенденції, а відносно низьке значення стандартного відхилення ($SD = 2,09$) фіксує високу однорідність відповідей респондентів. Отриманий середній бал (8,23) потрапляє в нормативний інтервал від 6 до 14 балів, що характеризує вибірку в цілому як помірно конформну. Це означає, що досліджуваним загалом властива схильність зважати на думку інших, орієнтуватися на зовнішні оцінки та в певних ситуаціях піддаватися соціальному або міжособистісному впливу.

Для теми аб'юзивних стосунків такий показник є достатньо значущим, оскільки конформність може виступати чинником, який ускладнює опір тиску, маніпуляціям та контролю з боку партнера. Хоча сам по собі середній рівень

конформності не є свідченням психологічної дезадаптації, у поєднанні з іншими характеристиками, зокрема зниженою самооцінкою чи недостатньо розвиненою емоційною саморегуляцією, може підсилювати схильність особистості до толерування аб'юзивних моделей взаємодії або їх виявлення в бік партнера.

Частотний розподіл за рівнями демонструє, що більшість учасників дослідження – 87,5% (35 осіб) – виявляють середній (помірний) рівень конформності (див. рис. 2.2.3). Це відображає адекватний рівень соціальної адаптивності респондентів. З одного боку, у контексті романтичних взаємин такий показник може свідчити про гнучкість, здатність до компромісів, прагнення зберегти баланс та злагоду в парі, а також готовність підлаштуватися під потреби значущого іншого.

Проте, у контексті ризику формування аб'юзивних стосунків, такий високий відсоток осіб із помірною конформністю виступає потенційним фактором латентної вразливості. За умов деструктивного впливу або маніпуляцій з боку партнера (зокрема, при застосуванні тактик емоційного відсторонення чи примусу, частота яких була зафіксована нами раніше), середня конформність може трансформуватися у пасивну поступливість. Прагнучи уникнути конфронтації та зберегти стосунки, така особистість може бути схильною швидше приймати позицію кривдника, брати провину на себе, сумніватися у власній правоті та раціоналізувати прояви психологічного тиску, замість того щоб рішуче та безкомпромісно захищати особистісні психологічні кордони.

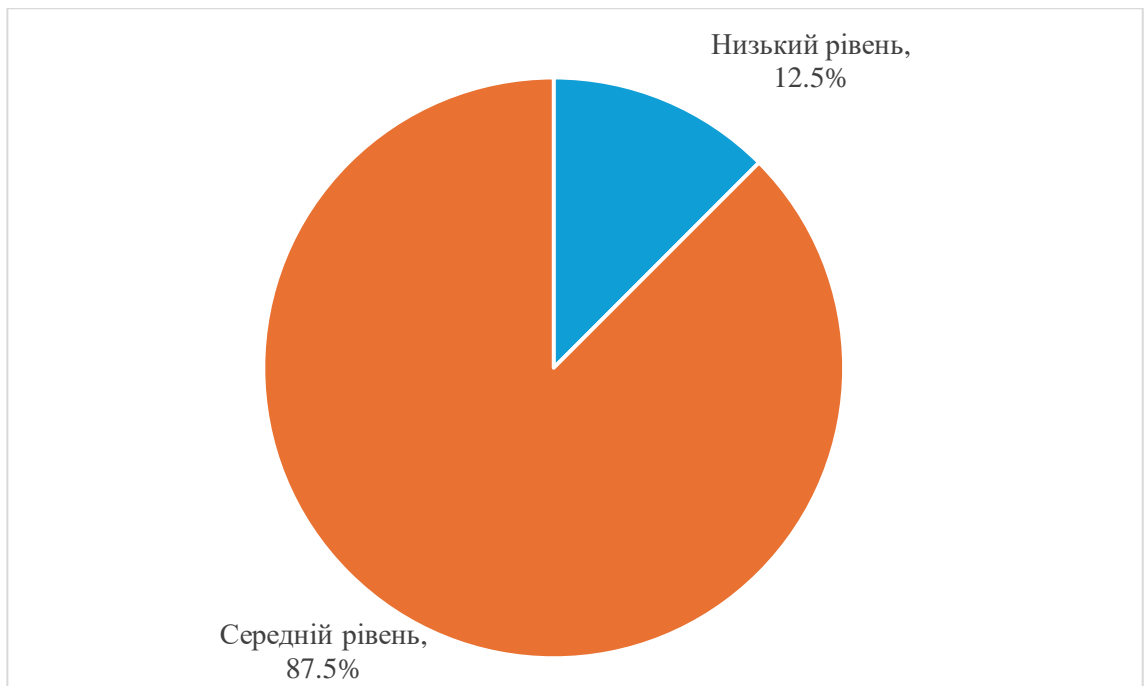

Рис. 2.2.3 Кількісні показники рівня конформності у досліджуваній вибірці

Групу з низьким рівнем конформності (Рівень 1.0) склали лише 12,5% респондентів (5 осіб), чиї бали знаходяться в межах від 4 до 5. Ця група характеризується високим ступенем автономії, критичністю мислення, незалежністю суджень та вираженою стійкістю до зовнішніх навіювань. У стосунках вони можуть бути схильні чинити опір психологічному тиску без страху осуду, що робить їх найбільш захищеними від деструктивного впливу.

Факт повної відсутності осіб із високим рівнем конформності (0,0%) є вагомим індикатором для нашого дослідження. З одного боку, це свідчить про те, що для респондентів вибірки не є характерним тотальна залежність від думки партнера або піддатливість авторитету. З іншого боку, окрім можливої реальної автономності досліджуваної вибірки, такий результат може бути зумовлений вираженим впливом ефекту соціальної бажаності, що підкріплюється сучасним соціокультурним контекстом. Клінічні та крос-культурні дослідження останніх десятиліть доводять глобальне зростання індивідуалістичних цінностей серед молоді (Santos et al., 2017). В умовах панівної ринкової економіко-культурної моделі відбувається активне культивування ідей радикального індивідуалізму, конкурентності та самодостатності, що сприяє легітимізації нарцисичних

тенденцій (Verhaeghe, 2014). У такому дискурсі поняття «конформність», «навіюваність» або «залежність від іншого» маркуються як соціально несхвальні риси. Відтак, заповнюючи опитувальник, респонденти могли свідомо або неусвідомлено занижувати ступінь своєї реальної піддатливості зовнішньому впливу та прагнути продемонструвати образ незалежної особистості, що відповідає сучасним культурним стандартам.

Отже, такі результати дають змогу зробити висновок, що переважна більшість учасників не характеризується ані вираженою незалежністю від зовнішнього впливу, ані надмірною піддатливістю до нього. Найтиповішою для них є помірна орієнтація на інших, що в нормальних умовах може виявлятися як соціальна гнучкість, готовність до компромісу та врахування позиції партнера. Проте в контексті романтичних стосунків помірна конформність може набувати неоднозначного значення. За наявності здорової взаємодії вона сприяє адаптивному спілкуванню, але в умовах психологічного тиску може полегшувати поступове прийняття не вигідних або болісних умов стосунків. Відсутність високого рівня конформності дещо знижує ймовірність крайньої навіюваності у вибірці, однак не скасовує того факту, що схильність до пристосування є досить поширеною рисою серед опитаних. Помірна конформність переважної більшості досліджуваних може розглядатися як додатковий психологічний чинник ризику у структурі аб'юзивних стосунків.

Заключним етапом аналізу описової статистики у межах першого дослідного блоку стало вивчення емоційного інтелекту респондентів (за методикою Н. Холла), як емоційно-когнітивного чинника.

Частотний розподіл зафіксованих показників загального емоційного інтелекту дозволив структурувати вибірку за трьома класичними рівнями (див. рис. 2.2.4).

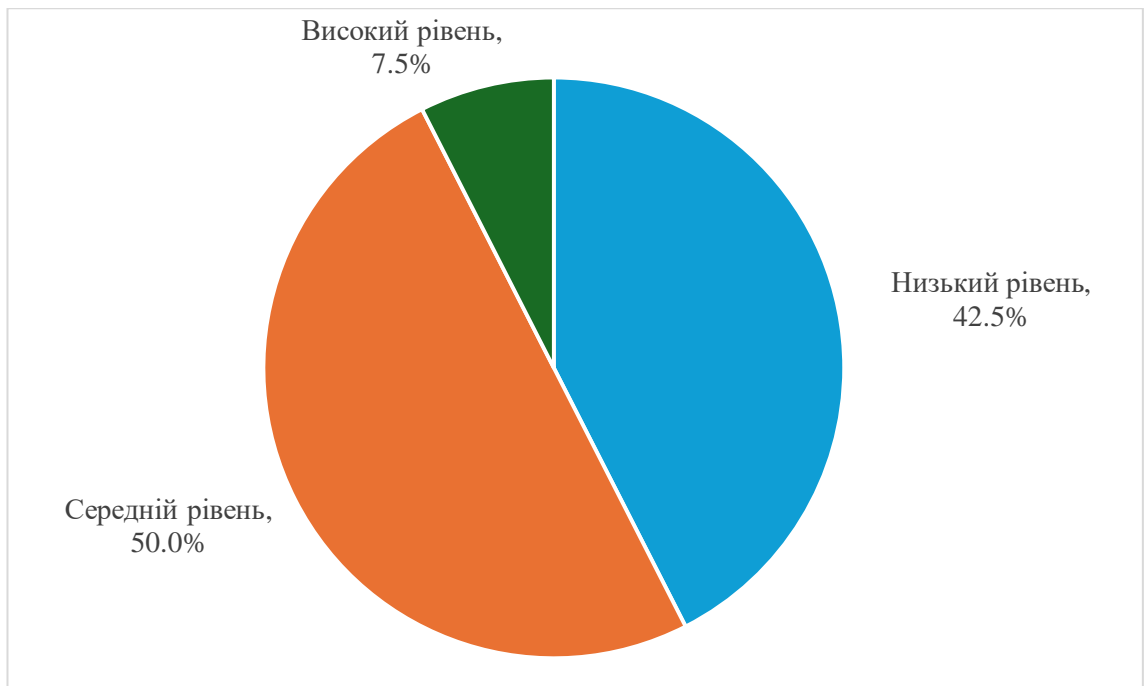

Рис. 2.2.4 Частотний розподіл рівнів загального емоційного інтелекту за методикою Н. Холла

Отриманий розподіл свідчить про те, що рівно половина респондентів (50,0%) володіє помірно розвиненим емоційним інтелектом. Це означає, що у повсякденному режимі взаємодії ці респонденти здатні диференціювати свої почуття та виявляти емпатію до партнера, проте в умовах гострої міжособистісної кризи, стресу чи прихованого тиску їхні ресурси саморегуляції можуть вичерпуватися, провокуючи імпульсивні реакції або пасивну піддатливість маніпуляціям.

Надзвичайно важливим фактом є висока частка осіб із низьким рівнем емоційного інтелекту (42,5%). Такий показник вказує на виражені труднощі значної частини вибірки у сферах емоційної обізнаності, вербалізації власних станів, саморегуляції. У контексті схильності до залучення в аб'юзивні стосунки дефіцит емоційного інтелекту може бути чинником ризику. Особи зі зниженими показниками за цією методикою можуть бути нездатними вчасно розпізнати латентні форми емоційного насильства (такі як деструктивне відсторонення чи завуальований примус), схильні акумулювати внутрішню агресію або тривогу без можливості її відреагування, а також демонструвати дефіцит емпатійного

розуміння кордонів іншої людини, що може спонукати їх як до віктимної поведінки, так і до застосування токсичних комунікативних патернів.

Мінімальний відсоток осіб із високим рівнем емоційного інтелекту (7,5%) підтверджує, що розвинена здатність до усвідомленої внутрішньої самомотивації, емпатії та контролю над емоційною експресією є дефіцитарним ресурсом у досліджуваній групі, що додатково актуалізує аналіз зовнішніх та внутрішніх умов, які провокують деструктивність у парах.

Для більш глибокого розуміння специфіки емоційної компетентності досліджуваних, ми розширили аналіз і звернулися до розгляду описової статистики як за загальним інтегративним показником, так і за кожною з п'яти субшкал методики Н. Холла. Отримані кількісні результати були зведені у загальну матрицю (див. табл. 2.2.6).

Таблиця 2.2.6

Описова статистика загального показника та субшкал емоційного інтелекту за методикою Н. Холла

Шкала/Субшкала	Середнє значення (M)	Медіана (Me)	Ст. відхилення (SD)	Рівень вираженості за M
Емоційна обізнаність	9,93	9,50	3,38	Середній
Управління своїми емоціями	5,85	6,00	4,11	Низький
Самомотивація	9,10	9,00	4,39	Середній
Емпатія	10,18	10,00	4,02	Середній
Розпізнавання емоцій інших людей	8,88	8,00	4,07	Середній
Загальний EI	43,93	43,00	15,21	Середній

Аналіз показників загального (інтегративного) показника емоційного інтелекту демонструє, що середнє значення у вибірці становить 43,93 бала при медіані 43,00 бала. Близькість цих двох величин свідчить про симетричність розподілу результатів навколо центральної осі, без різких перекосів у бік низьких чи високих значень. Згідно з нормативним ключем методики (де діапазон 40–69 балів відповідає середньому рівню), отримане середнє значення вказує на те, що вибірка в цілому характеризується помірним, середнім рівнем розвитку емоційно-когнітивної сфери. Водночас високий показник стандартного відхилення ($SD = 15,21$) фіксує суттєву неоднорідність досліджуваної групи, що підтверджує попередньо виявлений факт наявності значної частки осіб із низькими індивідуальними балами.

Якісний аналіз окремих субшкал дозволив виявити ключові ресурси й дефіцити у структурі емоційної компетентності респондентів.

Найбільш розвинутою характеристикою серед молоді виявилася «Емпатія» ($M = 10,18$; $Me = 10,00$; $SD = 4,02$). Цей показник належить до середнього рівня і свідчить про те, що учасники дослідження загалом здатні до співпереживання, вміють емоційно відгукуватися на стан партнера та розуміти його переживання через призму власного досвіду.

Показники за субшкалами «Емоційна обізнаність» ($M = 9,93$; $Me = 9,50$; $SD = 3,38$), «Самотивація» ($M = 9,10$; $Me = 9,00$; $SD = 4,39$) та «Розпізнавання емоцій інших людей» ($M = 8,88$; $Me = 8,00$; $SD = 4,07$) також знаходяться в межах середнього нормативного рівня (від 8 до 13 балів). Це підтверджує, що когнітивний компонент емоційного інтелекту (здатність ідентифікувати, помічати та називати почуття – як власні, так і чужі) у більшості респондентів сформований на достатньому для повсякденної комунікації рівні, а досліджувана вибірка загалом добре розуміє емоційні стани й здатна розпізнавати переживання в собі та інших.

Проте найбільш критичним фактом є результати за субшкалою «Управління своїми емоціями». Це єдина шкала, середнє арифметичне якої ($M = 5,85$) та медіана ($Me = 6,00$) чітко потрапляють у діапазон низького рівня (7 балів

і менше). Це означає, що, незважаючи на здатність до емпатії та достатній рівень емоційної обізнаності, досліджувана вибірка має виражений дефіцит навичок емоційної саморегуляції: респондентам складніше контролювати власні імпульсивні реакції, знижувати інтенсивність негативних переживань, утримувати емоційну рівновагу в конфліктних ситуаціях і захищати свої психологічні межі в умовах напруженої взаємодії.

У контексті ризику залучення до деструктивних або аб'юзивних взаємин виявлена диспропорція (відносно висока емпатія на тлі низького управління емоціями) є потенційно небезпечним патерном. Таке поєднання може підвищувати вразливість до зовнішніх маніпулятивних впливів: здатність співпереживати може спонукати виправдовувати кривдника та емоційно залучатися до його проблем, тоді як неспроможність ефективно керувати власним станом не дозволяє вчасно впоратися з фрустрацією, зупинити психологічний тиск та конструктивно захистити свої межі.

Узагальнюючи результати первинного статистичного аналізу, можна сформулювати психологічний портрет досліджуваної вибірки. Емпіричні дані засвідчують, що абсолютна більшість молодих людей перебуває у відносно благополучних романтичних стосунках, де діє суворе нормативне табу на відкриті форми агресії – фізичне та сексуальне насильство. Водночас у вибірці чітко простежується тенденція до зміщення деструктивних проявів у латентну площину психоемоційного тиску, де провідними інструментами виступають емоційне відсторонення, ігнорування та помірний примус.

Отже, дані засвідчили, що на внутрішньоособистісному рівні присутня реалістична самооцінка і рівень домагань без виражених ознак внутрішнього конфлікту. Проте виявлений масовий характер помірних конформних тенденцій (87,5%) у поєднанні зі значною поширеністю зниженого емоційного інтелекту (42,5%) створює специфічну конфігурацію особистісної вразливості. Така комбінація психологічних властивостей може обмежувати автономію особистості у стосунках, знижувати її критичність до маніпулятивних дій партнера та формувати передумови для нормалізації або проявів аб'юзу.

Перед початком проведення порівняльного аналізу була здійснена перевірка нормальності розподілу емпіричних даних за допомогою критеріїв Шапіро-Вілка (який є пріоритетним для вибірок $n < 50$) та Колмогорова-Смірнова. Результати статистичного аналізу представлено у зведеній таблиці (див. Додаток Е).

Оскільки параметри асимптотичної значущості (p) для низки особистісних характеристик (зокрема шкал самооцінки, конформності, емоційної обізнаності, самомотивації, емпатії та загального емоційного інтелекту) є більшими за 0,05, то розподіл одержаних даних за цими показниками є нормальним (нульова гіпотеза не відхиляється).

З іншого боку, за всіма ключовими параметрами, що стосуються проявів насильства та віктимізації (субшкали та загальні індекси за методиками DVQ-R та EAQ), а також за рівнем домагань, параметр значущості становить $p < 0,05$ (за більшістю шкал $p = 0,000$). Це означає, що ми відхиляємо нульову гіпотезу, отже, розподіл даних за цими показниками є ненормальним.

Відхилення розподілу даних від нормального за шкалами аб'юзу логічно пояснюється специфікою теми дослідження. Психологічні феномени, пов'язані з насильством чи примусом у стосунках, апріорі передбачають наявність розподілу з високою правосторонньою асиметрією: переважна більшість респондентів демонструє нульовий або дуже низький рівень насильства, у той час як лише незначна частка має виражені показники. Така структура даних природним чином формує скошений розподіл, що є типовим та очікуваним явищем для чутливих соціально-психологічних змінних.

Враховуючи те, що стрижневі змінні нашого дослідження (показники аб'юзу) мають ненормальний розподіл, а також зважаючи на відносно невеликий обсяг підгруп порівняння, з метою забезпечення максимальної достовірності результатів та збереження єдиного методологічного підходу до всієї бази даних, подальшу статистичну обробку було вирішено здійснювати із застосуванням виключно непараметричних методів математичної статистики.

З метою поглиблення аналізу та виявлення специфіки міжособистісної взаємодії залежно від статі респондентів, першим кроком нашого порівняльного аналізу стало зіставлення показників чоловіків та жінок. Оскільки розподіл даних відрізняється від нормального, для порівняння цих двох незалежних вибірок (чоловіків, $n=20$ та жінок, $n=20$) нами було застосовано непараметричний U-критерій Манна-Уїтні. Оскільки стандартний вивід програми SPSS не містить показника сили ефекту для даного критерію, його було розраховано нами самостійно за формулою $r = |Z| / \sqrt{N}$ (де Z – стандартизоване значення критерію, N – загальний обсяг вибірки). Узагальнені результати розрахунків значущості відмінностей за всіма досліджуваними шкалами представлено у табл. 2.2.7.

Таблиця 2.2.7

Показники відмінностей між чоловіками та жінками за U-критерієм Манна-Уїтні

Параметр	Середній ранг (чоловіки)	Середній ранг (жінки)	Емпіричне значення (U)	Рівень значущості (p)	Сила ефекту (r)
Відсторонення	21,90	19,10	172,0	0,435	0,123
Приниження	21,00	20,00	190,0	0,776	0,045
Примус	21,93	19,08	171,5	0,419	0,128
Фізичне насильство	23,13	17,88	147,5	0,052	0,307
Сексуальне насильство	24,83	16,18	113,5	0,014*	0,390
Загальна віктимізація (DVQ-R)	24,25	16,75	125,0	0,042*	0,322

Емоційний аб'юз (EAQ)	24,48	16,53	120,5	0,031*	0,342
Домагання	21,93	19,08	171,5	0,439	0,123
Самооцінка	20,83	20,18	193,5	0,860	0,028
Конформність	20,08	20,93	191,5	0,816	0,037
Емоційна обізнаність	17,95	23,05	149,0	0,166	0,219
Самомотивація	24,23	16,78	125,5	0,043*	0,320
Емпатія	20,98	20,03	190,5	0,796	0,041
Емоційний інтелект (загальний)	22, 33	18,68	163,5	0,323	0,156

Примітка: «*» – рівень статистичної значущості $p < 0,05$

Аналіз отриманих результатів дозволяє виділити дві ключові тенденції. Перша тенденція полягає у відсутності статистично значущих гендерних відмінностей ($p > 0,05$) за більшістю психологічних чинників: самооцінкою, рівнем домагань, конформністю, емпатією та загальним емоційним інтелектом. Математичним підтвердженням цього є мінімальні показники сили ефекту за цими шкалами (r варіюється від 0,028 до 0,156). Це свідчить про те, що чоловіки та жінки, які склали нашу вибірку, володіють приблизно однаковим рівнем особистісної автономії, співпереживання, сприйняття себе, емоційного інтелекту та соціальної адаптивності. Такий результат узгоджується з глобальним трендом на рівність гендерних ролей та універсалізацію психологічних механізмів побудови стосунків.

Ця ж тенденція до гендерної симетрії простежується і щодо окремих форм латентного психологічного тиску. За субшкалами методика DVQ-R «Відсторонення» ($p = 0,435$), «Прийняття» ($p = 0,776$) та «Примус» ($p = 0,419$)

статистично значущих відмінностей не виявлено. Це доводить, що такі аб'юзивні прояви як емоційне дистанціювання, критика чи маніпулятивне обмеження волі в досліджуваній вибірці застосовуються обома статями однаково часто, не маючи чіткої гендерної прив'язки.

Водночас друга тенденція розкривається під час аналізу загальних індексів віктимізації. Всупереч класичним стереотипам про виключно жіночу віктимність, у нашому дослідженні достовірно вищі показники пережитого насильства зафіксовано саме в чоловічій підгрупі.

Зокрема, чоловіки (середній ранг 24,25) демонструють статистично вищий рівень загальної віктимізації за методикою DVQ-R, ніж жінки (середній ранг 16,75) при $U = 125,0$; $p = 0,042$ із помірною силою ефекту $r = 0,322$. Також аналогічну картину можемо спостерігати щодо рівня пережитого емоційного аб'юзу за EAQ: чоловіки (середній ранг 24,48) демонструють вищий рівень пережитого емоційного аб'юзу за EAQ ($p = 0,031$) зі стабільно помірним ефектом ($r = 0,342$), ніж жінки (середній ранг 16,53).

Це вказує на те, що чоловіки у нашій вибірці частіше ідентифікують себе як об'єкти психологічного тиску, контролю та маніпуляцій з боку своїх партнерок. Такий нетиповий емпіричний факт може мати кілька психологічних пояснень. З одного боку, це може свідчити про зростання психологічної грамотності сучасних чоловіків, які можуть ставати більш чутливими до порушення власних кордонів і рідше використовувати механізми заперечення. З іншого боку, в сучасному суспільстві відкрита чоловіча агресія у бік жінок є стигматизованою, тоді як прояви жіночого контролю чи ревностів часто нормалізуються масовою культурою. Відтак, жінки можуть активніше використовувати латентні інструменти емоційного аб'юзу, не відчуваючи за це соціального осуду.

Ще одним психологічним чинником таких результатів може виступати специфіка жіночої соціалізації та дія механізмів психологічного захисту в умовах деструктивних стосунків. У клінічній психології неодноразово доведено, що жінки частіше схильні раціоналізувати токсичну поведінку партнера, брати

провину на себе та замовчувати проблеми заради збереження видимості гармонійної картини стосунків. Цей феномен має теоретичне підтвердження, зокрема у класичних працях Л. Вокер щодо «синдрому побитої жінки» (battered woman syndrome) та дослідженнях механізмів формування травматичної прив'язаності (Walker, 1984). Оскільки традиційна соціокультурна парадигма часто накладає на жінку відповідальність за збереження сім'ї та емоційний клімат у парі, стикаючись із тиском, вона може несвідомо активувати механізми раціоналізації та заперечення. Це дозволяє не руйнувати ілюзію благополучних стосунків, що нерідко призводить до виправдовування агресивної поведінки партнера. Водночас авторитарні чи деструктивні партнери-чоловіки можуть бути схильні використовувати механізм проєкції або тактику зміни ролей (коли реальний агресор позиціонує себе як жертву), що також може штучно завищувати їхні показники віктимності під час самооцінювання.

Подані результати підсилює виявлена значуща відмінність за субшкалою «Сексуальне насильство» ($U = 113,5$; $p = 0,014$), де зафіксовано найбільш виражений помірний ефект ($r = 0,390$). Чоловіки (середній ранг 24,83) мають суттєво вищі показники віктимізації, ніж жінки (середній ранг 16,18). У контексті даного опитувальника (на вибірці без клінічної патології) це швидше за все відображає не прямий фізичний примус, а маніпулятивний тиск в інтимній сфері: наприклад, використання сексу як інструменту винагороди чи покарання у парі, або ж зіткнення чоловіків із соціокультурним стереотипом про їхню «постійну сексуальну готовність», через що їхня втома або небажання контакту можуть ігноруватися.

Додатково варто відзначити наявність тенденції до статистичної значущості за субшкалою «Фізичне насильство» ($U = 147,5$; $p = 0,052$), де середній ранг чоловіків (23,13) також є вищим за жіночий (17,88) а показник сили ефекту сягає впевненого помірного рівня ($r = 0,307$). Оскільки загальний рівень фізичного аб'юзу у вибірці мінімальний, цей результат найімовірніше вказує на епізодичні випадки, які жінки можуть дозволяти собі щодо партнерів.

Єдиною внутрішньоособистісною характеристикою, що продемонструвала значущу гендерну різницю, виявилася субшкала емоційного інтелекту «Самотивація» ($U = 125,5$; $p = 0,043$; $r = 0,320$) з перевагою чоловічої групи (середній ранг 24,23 проти 16,78 у жінок). Це узгоджується із традиційними особливостями чоловічої соціалізації, яка з дитинства орієнтує їх на досягнення результату, витривалість та необхідність самотійно генерувати внутрішній стимул для подолання труднощів.

Отже, результати порівняльного аналізу засвідчують зміщення фокуса деструктивності: в сучасних парах класична модель «чоловік-агресор / жінка-жертва» втрачає свою безпеліційність. Натомість на перший план виходять форми жіночого психологічного та маніпулятивного тиску, які фіксуються партнерами-чоловіками як порушення їхніх психологічних меж. Такий статистичний зсув у бік чоловічої віктимізації імовірно зумовлений комплексною дією кількох чинників: зростанням психологічної чутливості чоловіків до аб'юзивних проявів, їхньою схильністю до механізмів проекції, а також специфікою жіночої соціалізації, яка через дію глибинних захисних механізмів може спонукати партнерок раціоналізувати та замовчувати аб'юзивну поведінку з боку партнерів заради збереження стосунків.

Наступний етап аналізу був спрямований на дослідження відмінностей між показниками чоловіка та жінки безпосередньо всередині кожної з 20 досліджуваних пар. З цією метою було застосовано непараметричний T-критерій Вілкоксона для зв'язаних вибірок.

Оскільки стандартний вивід програми SPSS не містить показника сили ефекту для даного критерію, його було додатково розраховано нами за формулою $r = |Z| / \sqrt{N}$ (де Z – стандартизоване значення критерію, $N = 40$ – загальний обсяг спостережень). Повні результати порівняння партнерів за всіма шкалами представлено у табл. 2.2.8.

Показники відмінностей всередині пар за T-критерієм Вілкоксона

Параметр	Кількість пар, де показник вищий у жінки	Кількість пар, де показник вищий у чоловіка	Кількість пар із рівними показниками	Емпіричне значення (Z)	Рівень значущості (p)	Сила ефекту (r)
Відсторонення	5	7	8	-0,788	0,431	0,125
Приниження	7	8	5	-0,627	0,531	0,099
Примус	6	9	5	-1,432	0,152	0,226
Фіз. насильство	2	7	11	-1,785	0,074	0,282
Секс. насильство	3	12	5	-1,719	0,086	0,272
Загальна віктимізація (DVQ-R)	5	15	0	-1,887	0,059	0,298
Емоційний та психологічний аб'юз (EAQ)	4	14	2	-2,007	0,045*	0,317
Домагання	8	11	1	-0,886	0,375	0,140
Самооцінка	9	11	0	-0,168	0,867	0,027
Конформність	8	10	2	-0,219	0,826	0,035

Емоційна обізнаність	12	7	1	-1,674	0,094	0,265
Управління своїми емоціями	5	14	1	-1,270	0,204	0,201
Самомотивація	5	15	0	-2,359	0,018*	0,373
Емпатія	9	10	1	-0,323	0,747	0,051
Розпізнавання емоцій інших	5	14	1	-1,475	0,140	0,233
Емоційний інтелект (загал.)	7	13	0	-1,271	0,204	0,201

Примітка: «*» – рівень статистичної значущості $p < 0,05$.

Насамперед варто відзначити наявність ряду показників, за якими статистично значущих відмінностей всередині пар не виявлено ($p > 0,05$). Відсутність вираженої різниці підтверджується високими показниками асимптотичної значущості та переважно слабкою силою ефекту за такими субшкалами віктимізації (DVQ-R), як «Відсторонення» ($p = 0,431$), «Приниження» ($p = 0,531$) та «Примус» ($p = 0,152$). Крім того, паритет спостерігається і за методикою Дембо-Рубінштейна – шкалою «Домагання» ($p = 0,375$) та «Самооцінка» ($p = 0,867$). Аналогічна симетрія фіксується за наступними характеристиками: конформністю ($p = 0,826$), загальним рівнем емоційного інтелекту ($p = 0,204$), а також його складовими – емпатією ($p = 0,747$), розпізнаванням емоцій інших людей ($p = 0,140$) та управлінням своїми емоціями ($p = 0,204$).

З психологічної точки зору це означає, що за багатьма параметрами партнери всередині пар демонструють відносну збалансованість. Обидві статі

практично однаково часто використовують такі тактики, як емоційне дистанціювання, пряма критика чи примус, а також мають подібний рівень самооцінки, навіюваності та здатності співпереживати, розпізнавати емоції інших людей та управляти своїми. Таким чином, за вказаними параметрами не спостерігається однобічної домінації жодного з учасників пари. Це підтверджує збереження симетрії особистісних та поведінкових проявів партнерів за вказаними критеріями, незважаючи на можливу наявність деструктивних тенденцій у парі.

Водночас аналіз тих показників, які досягли статистичної значущості або вираженої тенденції ($p < 0,1$), дозволяє підтвердити та значно розширити висновки, зроблені на попередньому етапі дослідження.

Зокрема, звертає на себе увагу розподіл за шкалою «Загальна віктимізація». Хоча показник асимптотичної значущості ($p = 0,059$) знаходиться на рівні статистичної тенденції, фактичний розподіл рангів є показовим: у 15 з 20 досліджуваних пар (тобто у 75% випадків) саме чоловік фіксує вищий рівень пережитого психологічного тиску порівняно зі своєю партнеркою ($Z = -1,887$). Сила ефекту при цьому наближається до помірного рівня ($r = 0,298$). Це доводить, що виявлений нами раніше феномен вищої «чоловічої віктимізації» реально функціонує у більшості досліджуваних романтичних стосунків.

Особливої уваги заслуговують результати діадичного аналізу за шкалою методики EAQ – «Емоційний та психологічний аб'юз». На відміну від загальної віктимізації, яка показала лише статистичну тенденцію, безпосередні прояви емоційного тиску досягли рівня статистичної значущості ($Z = -2,007$; $p = 0,045$) із помірною силою ефекту ($r = 0,317$). Фактичний розподіл демонструє, що у 14 з 20 пар саме чоловік виступає об'єктом емоційного та психологічного аб'юзу (проти 4 пар, де вищий рівень тиску фіксує жінка, та 2 пар із паритетом). Це є прямим математичним доказом того, що у досліджуваних діадах психологічне домінування та маніпулятивний контроль значно частіше ініціюються з боку партнерок.

Аналогічна діадична картина спостерігається і за субшкалою «Сексуальне насильство» ($Z = -1,719$; $p = 0,086$; $r = 0,272$), де показник асимптотичної значущості знаходиться на рівні статистичної тенденції. У 12 парах із 20 тиск в інтимній сфері або ігнорування згоди частіше відчуває на собі саме чоловік (проти 3 пар, де вищий бал має жінка, та 5 пар із паритетом).

Варто відзначити, що навіть за субшкалою «Фізичне насильство» ($Z = -1,785$; $p = 0,074$; $r = 0,282$), де також спостерігається статистична тенденція, попри очікувану велику кількість пар із нульовими показниками (11 пар), у 7 парах фіксується перевага чоловічої віктимізації (проти 2 пар, де потерпає жінка). У контексті невеликого обсягу зв'язаної вибірки наявність таких виражених тенденцій є маркером зміщення балансу влади всередині пар, де жінки можуть активно використовувати відкриті аб'юзивні форми поведінки з партнерами.

Аналіз шкал емоційного інтелекту дозволив пояснити природу виявленого дисбалансу. За шкалою «Самотивація» виявлено статистично достовірну відмінність ($Z = -2,359$; $p = 0,018$) із вираженим помірним ефектом ($r = 0,373$). Встановлено, що у 15 парах із 20 чоловік є значно більш вмотивованим до дій та подолання труднощів, ніж його партнерка. Водночас за шкалою «Емоційна обізнаність» спостерігається зворотна статистична тенденція ($Z = -1,674$; $p = 0,094$; $r = 0,265$): у більшості пар (12 із 20) саме жінка краще розпізнає та диференціює емоційні стани.

Це засвідчує можливий патерн розподілу ролей у парі: жінки у досліджуваних парах володіють вищим рівнем емоційної чутливості, що може дозволяти їм краще орієнтуватися у почуттях партнера, і, як наслідок, ефективніше використовувати маніпулятивні тактики (емоційний аб'юз). Чоловіки ж, маючи вищу самотивацію, можуть бути схильні фокусуватися на зовнішніх досягненнях і ігнорувати психологічний дискомфорт, через що можуть частіше опинятися в позиції жертв психологічного тиску.

Варто також наголосити, що виявлений зсув показників віктимізації всередині пар може бути зумовлений не лише реальними поведінковими

патернами, а й специфікою суб'єктивного сприйняття та дією механізмів психологічного захисту в діадах. Як зазначалося на попередньому етапі нашого дослідження, жінки часто можуть бути схильні раціоналізувати прояви аб'юзу та занижувати їх у самозвітах заради збереження ілюзії гармонійності стосунків. У контексті парної взаємодії ця тенденція може посилюватися прагненням жінки захистити цілісний образ "ми". Водночас, стикаючись із більш емоційно чутливою партнеркою, схильні до домінування чоловіки можуть частіше вдаватися до механізму проекції та зміни ролей (коли реальний ініціатор тиску позиціонує себе як жертву), що може призводити до штучного завищення їхніх показників віктимізації під час оцінювання власних стосунків.

Отже, результати діадичного аналізу доводять, що деструктивність та аб'юз у сучасних романтичних стосунках формуються як унікальний патерн взаємодії всередині конкретної пари. Розподіл ролей "агресор-жертва" багато в чому може бути зумовлений балансом емоційного інтелекту всередині пари: вища емоційна обізнаність жінок може слугувати інструментом латентного контролю над більш цілеспрямованими, але менш емоційно обізнаними партнерами. Крім того, на суб'єктивну оцінку цієї взаємодії можуть суттєво впливати психологічні захисти: потенційні прагнення жінок раціоналізувати наявний тиск заради збереження гармонійного образу стосунків та можлива захисна схильність чоловіків до проекції і зміни ролей, що можуть додатково посилювати їхнє відчуття власної віктимізації.

З метою якісної інтерпретації отриманих результатів та емпіричного обґрунтування основних психологічних чинників, що зумовлюють виникнення аб'юзивних стосунків у романтичних парах, наступним етапом нашого дослідження став аналіз взаємозв'язків між досліджуваними змінними. Статистична обробка даних здійснювалася за допомогою непараметричних методів, вибір яких зумовлений встановленим на попередніх етапах переважно ненормальним (асиметричним) розподілом більшості психологічних показників у нашій вибірці.

Зокрема, для оцінки взаємозалежності між кількісними показниками методик (субшкалами емоційного інтелекту, формами віктимізації тощо) застосовувався коефіцієнт рангової кореляції Спірмена (r). Водночас для аналізу зв'язків між загальними, якісно типізованими рівнями вираженості ознак (рівень віктимізації, рівень конформності, рівень самооцінки та рівень емоційного інтелекту) використовувався критерій кореляції Кендалла (τ). З метою систематизації аналізу нами прийнято наступну класифікацію сили кореляційних зв'язків: коефіцієнт $r < 0,29$ свідчить про слабкий зв'язок, $0,30 \leq r \leq 0,49$ – про помірний, а $r \geq 0,50$ – про сильний зв'язок. Подальший опис та інтерпретація базуються виключно на статистично значущих результатах ($p < 0,05$).

Щодо специфіки вибірки та концептуальної логіки нашого аналізу, необхідно зробити важливе методологічне зауваження. Використані нами інструменти – Опитувальник насильства у стосунках (DVQ-R) та Опитувальник емоційного аб'юзу (EAQ) – побудовані у форматі суб'єктивного самозвіту респондента про деструктивну поведінку його партнера по відношенню до нього. Через це високі показники за даними шкалами безпосередньо відображають рівень віктимізації людини (фіксують її у позиції об'єкта для тиску).

Проте, спираючись на системно-реляційний підхід, ми розглядаємо виявлені кореляції як характеристики самої аб'юзивної динаміки в парах. Тобто ми аналізуємо психологічний профіль осіб, які звітують про перебування в аб'юзивних стосунках, припускаючи взаємообумовлений вплив: з одного боку, індивідуальні характеристики респондента (наприклад, конформність чи рівень емоційного інтелекту) можуть впливати на його здатність розпізнавати тиск та утримувати особистісні межі; з іншого боку, сама наявність деструктивної динаміки з боку партнера може специфічно впливати на психологічний стан респондента або ж свідчити про те, що ініціатори аб'юзу можуть несвідомо «обирати» партнерів із певними рисами, які сприяють збереженню контролюючої поведінки.

Щодо взаємозалежності між особистісними характеристиками респондентів, виміряними за методикою Дембо-Рубінштейн (самооцінка та рівень домагань), та рівнем аб'юзивності у стосунках (за опитувальниками DVQ-R та EAQ), маємо наступні результати (див. Додаток Е).

У ході дослідження було виявлено, що показник «Самооцінка» не має статистично значущих кореляційних зв'язків із загальним рівнем віктимізації ($r = 0,007$, $p = 0,965$) та загальним показником емоційного і психологічного аб'юзу ($r = 0,003$, $p = 0,986$). Аналогічно, спостерігається відсутність значущих зв'язків самооцінки з окремими формами насильницької поведінки партнера за субшкалами DVQ-R: відстороненням ($r = 0,025$; $p = 0,880$), приниженням ($r = -0,212$; $p = 0,189$), примусом ($r = 0,026$; $p = 0,872$), сексуальним ($r = 0,206$; $p = 0,202$) та фізичним насильством ($r = 0,146$; $p = 0,368$).

Перевірка взаємозалежностей на рівні загальних типізованих ознак за критерієм Кендалла також підтвердила цей патерн: кореляція між рівнем самооцінки та рівнем віктимізації становить $\tau = 0,080$ ($p = 0,611$), а з рівнем емоційного аб'юзу – $\tau = 0,089$ ($p = 0,566$).

Такі самі результати виявлено і щодо показника «Домагання» (рівень амбіцій особистості), який не виявляє статистично значущих кореляцій ні із загальною віктимізацією ($r = 0,047$, $p = 0,774$), ні з емоційним аб'юзом ($r = 0,171$, $p = 0,290$), ні з іншими субшкалами DVQ-R («Відсторонення»: $r = 0,099$, $p = 0,544$; «Приниження»: $r = -0,230$, $p = 0,154$; «Примус»: $r = -0,137$, $p = 0,400$; «Фізичне насильство»: $r = 0,101$, $p = 0,535$; «Сексуальне насильство»: $r = 0,047$; $p = 0,774$).

З психологічної точки зору відсутність кореляцій між параметрами самоцінності та рівнем пережитого аб'юзу є надзвичайно показовою і може свідчити про те, що розгортання деструктивної динаміки у парі функціонує незалежно від базового рівня самооцінки чи домагань партнерів. Цей факт емпірично спростовує стереотипне уявлення про те, що об'єктом психологічного насильства обов'язково стають індивіди з низькою самооцінкою або комплексом меншовартості.

Ймовірно, такий патерн (а точніше, його відсутність) відображає специфіку поведінки ініціатора аб'юзу. Маніпулятивні тактики, знецінення та контроль можуть застосовуватися агресором як превентивний інструмент утримання влади в діаді, незалежно від того, наскільки впевненим у собі є партнер. Крім того, для агресора самодостатня особистість із високим рівнем домагань може суб'єктивно сприйматися як загроза власному домінуванню. У таких випадках емоційне відсторонення чи приниження можуть ставати інструментами «компенсаторного контролю», спрямованими на штучне зниження значущості партнера.

Отже, результати свідчать про те, що реалістична самооцінка та наявність адекватних особистісних домагань самі по собі не виконують функції психологічного бар'єра, здатного запобігти виникненню аб'юзивних патернів у романтичних стосунках, оскільки деструктивна поведінка значною мірою детермінується потребами та міжособистісними установками ініціатора тиску, а не Я-концепцією об'єкта.

Наступним кроком стало дослідження взаємозалежностей між соціально-психологічним чинником – рівнем конформності особистості – та показниками аб'юзивної поведінки у романтичних стосунках. Аналіз здійснювався у два етапи: спочатку за критерієм Спірмена для безперервних показників, а потім за критерієм Кендалла для типізованих рівнів (див. Додаток Е).

Оцінка кількісних балів за Спірменом засвідчила відсутність прямих статистично значущих лінійних зв'язків ($p > 0,05$) між конформністю та загальними показниками віктимізації ($r = -0,141$, $p = 0,386$) і емоційного аб'юзу ($r = -0,104$, $p = 0,524$). Щодо окремих субшкал методики DVQ-R, кореляції з примусом ($r = -0,118$; $p = 0,468$), фізичним ($r = -0,187$; $p = 0,249$) та сексуальним насильством ($r = 0,230$; $p = 0,154$) також є незначущими. Водночас звертають на себе увагу виражені статистичні тенденції до слабого негативного зв'язку конформності зі шкалами «Відсторонення» ($r = -0,286$, $p = 0,074$) та «Приниження» ($r = -0,280$, $p = 0,080$).

З психологічної точки зору ці виражені тенденції розкривають специфіку маніпулятивних механізмів у досліджуваних парах. Зворотний характер зв'язку вказує на те, що чим нижчою є конформність особи (тобто чим більше вона виявляє незалежність, відстоює власну думку та чинить опір зовнішньому тиску), тим частіше вона стикається з емоційним холодом та знеціненням з боку партнера. З позиції динаміки влади у стосунках, це може свідчити про те, що ініціатор аб'юзу використовує відсторонення та приниження як специфічні каральні тактики у відповідь на непокору. Коли партнер відмовляється беззаперечно підкорятися або адаптуватися до вимог (демонструючи низьку конформність), агресор вдається до емоційного бойкоту (ігнорування, позбавлення близькості) або прямих атак на гідність (вербальна девальвація). Метою таких дій є прагнення «зламати» опір неконформного партнера, підірвати його впевненість у власній правоті та примусити до покірної поведінки.

За результатами розрахунку коефіцієнта кореляції Кендалла для типізованих ознак було зафіксовано статистично значущий помірний негативний зв'язок між рівнем конформності та рівнем віктимізації ($\tau = -0,368$, $p = 0,019$). Крім того, виявлено статистичну тенденцію до негативного зв'язку між конформністю з рівнем емоційного та психологічного аб'юзу ($\tau = -0,262$, $p = 0,093$). Отримані дані відображають чітку закономірність: чим нижчою є конформність респондента, тим вищий рівень психологічного тиску він фіксує у стосунках.

З позиції психологічного профілю респондента, цей негативний зв'язок є глибоко змістовним. Він може свідчити про те, що особи з нижчим рівнем конформності – більш незалежні, нонконформні, здатні критично мислити та відстоювати власну позицію – частіше ідентифікують аб'юзивну поведінку партнера як неприйнятну. Вони менш схильні адаптуватися до маніпуляцій, що робить конфлікт та тиск у діаді більш помітними для них самих.

Альтернативним поясненням може слугувати дія механізмів психологічного захисту та нормалізації насильства в осіб із високою конформністю: будучи орієнтованими на збереження стосунків, схильні до

поступок та уникнення конфліктів, вони можуть нормалізувати емоційний тиск партнера, не розпізнавати його як проблемний або свідомо занижувати рівень віктимізації у самозвітах заради підтримки ілюзії гармонійності.

З іншого боку, якщо розглядати цей патерн через призму динаміки агресора, низька конформність партнера може виступати потужним тригером для ескалації аб'юзу. Для ініціатора психологічного насильства, чією потребою є домінування, утримання влади та абсолютний контроль, незалежність і опір неконформного партнера становить пряму загрозу. У відповідь на спроби респондента захистити власні особистісні межі, агресор інтенсифікує застосування деструктивних тактик. Саме цим можна пояснити виявлені за Спірменом тенденції до посилення емоційного відсторонення та приниження: ці інструменти можуть використовуватися агресором як каральні заходи з метою «зламати» опір неконформного партнера та відновити зручну для себе владну ієрархію.

Таким чином, соціально-психологічний чинник конформності відіграє парадоксальну роль в аб'юзивній динаміці: саме відсутність поступливості та прагнення до психологічної автономії кидає виклик маніпулятивній структурі стосунків, що змушує партнера-агресора діяти більш відкрито і жорстко, збільшуючи загальний рівень віктимізації в діаді.

Третім етапом став аналіз взаємозалежностей між емоційно-когнітивним чинником – рівнем емоційного інтелекту (EI) та його складовими – і параметрами аб'юзивної поведінки (див. Додаток Е).

Оцінка результатів за критерієм Спірмена засвідчила, що загальний показник емоційного інтелекту не має статистично значущих зв'язків із загальним рівнем віктимізації ($r = -0,014$, $p = 0,932$) та показником емоційного аб'юзу ($r = 0,073$, $p = 0,654$). Аналогічно, аналіз за критерієм Кендалла підтвердив відсутність кореляції між загальним рівнем EI та рівнем віктимізації ($\tau = 0,050$, $p = 0,742$), а також з рівнем емоційного аб'юзу ($\tau = 0,061$, $p = 0,685$). Крім того, загальний емоційний інтелект не корелює з окремими формами насильства за субшкалами DVQ-R: відстороненням ($r = -0,116$, $p = 0,475$), приниженням ($r = -$

0,116, $p = 0,477$), примусом ($r = 0,022$, $p = 0,892$), фізичним ($r = 0,100$, $p = 0,540$) та сексуальним тиском ($r = 0,034$, $p = 0,836$). Жодна з п'яти субшкал емоційного інтелекту (емоційна обізнаність, управління емоціями, самомотивація, емпатія, розпізнавання емоцій інших) також не виявила статистично значущих лінійних зв'язків із показниками шкал DVQ-R та EAQ.

Психологічна інтерпретація цих даних є надзвичайно важливою для розуміння природи насильства. Відсутність кореляцій може свідчити про те, що висока емоційна компетентність, емпатійність та здатність до розуміння почуттів (як власних, так і партнера) не гарантують захисту від потрапляння у деструктивні стосунки. З позиції динаміки стосунків це може вказувати на те, що ініціатори тиску здатні вибудовувати контролюючу поведінку незалежно від емоційної зрілості респондента. Більше того, в умовах аб'юзивних стосунків висока емпатія та емоційна чутливість жертви можуть навіть інструменталізуватися агресором. Наприклад, здатність жертви розпізнавати емоції іншого та співпереживати може використовуватися ініціатором аб'юзу для маніпуляцій почуттям провини, перекладання відповідальності за конфлікти або виправдання власної деструктивної поведінки психологічними травмами. Таким чином, емоційно зріла, але високоемпатійна особа може утримуватися в деструктивному союзі саме через своє прагнення "зрозуміти" та "допомогти" партнеру-агресору.

Крім того, відсутність зв'язків між субшкалою «Управління своїми емоціями» та показниками насильства підкреслює, що аб'юзивні тактики (зокрема газлайтинг, приниження, відсторонення) спрямовані на системне спотворення реальності, якому надзвичайно важко протистояти навіть за наявності високого рівня внутрішньої емоційної стійкості. Агресор створює умови тотальної дезорієнтації, в яких когнітивні та емоційні ресурси партнера виснажуються, нівелюючи переваги його емоційного інтелекту.

Підсумовуючи результати аналізу емоційно-когнітивного чинника, можна стверджувати, що рівень емоційного інтелекту респондентів є незалежним щодо вираженості аб'юзивної динаміки в їхніх романтичних стосунках. Наявність чи

відсутність психологічного, емоційного, фізичного або сексуального насильства не детермінується дефіцитом емоційної обізнаності чи емпатії жертви. Це вкотре емпірично доводить, що відповідальність за розгортання аб'юзивних патернів лежить переважно у площині міжособистісних мотивів, владних потреб та маніпулятивних установок ініціатора насильства, а не пояснюється недостатньою емоційною компетентністю об'єкта впливу.

Четвертим етапом нашого дослідження став аналіз внутрішньої структури аб'юзивної динаміки, зокрема перевірка взаємозалежностей між показником емоційного і психологічного аб'юзу (за EAQ) та специфічними тактиками насильницької поведінки партнера (за субшкалами DVQ-R). Цей етап дозволяє емпірично перевірити гіпотезу про системний та комплексний характер деструктивних стосунків (див. Додаток Е).

За результатами кореляційного аналізу за критерієм Спірмена було виявлено дуже сильний позитивний статистично значущий зв'язок між загальним показником емоційного аб'юзу та загальною віктимізацією ($r = 0,733$, $p = 0,000$). Ця закономірність повністю підтверджується і на етапі аналізу типізованих рівнів за критерієм Кендалла: кореляція між рівнем емоційного аб'юзу та рівнем віктимізації становить $\tau = 0,606$ ($p = 0,000$).

Щодо окремих субшкал методики DVQ-R, результати свідчать, що емоційний аб'юз (EAQ) утворює міцну плеяду помірних позитивних зв'язків майже з усіма досліджуваними формами деструктивної поведінки. Зокрема, виявлено статистично значущі кореляції емоційного аб'юзу з відстороненням ($r = 0,475$, $p = 0,002$), приниженням ($r = 0,433$, $p = 0,005$), примусом ($r = 0,377$, $p = 0,016$) та сексуальним насильством ($r = 0,377$, $p = 0,016$). Єдиним компонентом, який не продемонстрував статистично значущого лінійного зв'язку з емоційним аб'юзом у загальній вибірці, виявилось фізичне насильство ($r = 0,200$, $p = 0,216$).

З психологічної точки зору виявлені кореляційні зв'язки є надзвичайно важливими, оскільки вони емпірично доводять системний та тотальний характер аб'юзу в романтичних стосунках. Отримані дані свідчать про те, що емоційне та психологічне насильство рідко існує як ізольований феномен або випадковий

«зрив» партнера. Навпаки, воно виступає фундаментальним, базовим шаром деструктивної взаємодії, який міцно зчеплений з іншими тактиками утримання влади.

Патерн взаємозв'язків показує, що партнер, схильний до емоційного тиску, з високою ймовірністю буде паралельно використовувати цілий арсенал маніпуляцій: емоційний холод і бойкот (відсторонення), прямі атаки на самооцінку мішені (приниження), жорстке нав'язування власних правил (примус) та порушення інтимних меж (сексуальне насильство). Усі ці форми поведінки підсилюють одна одну, створюючи цілісну картину контролю, яка дезорієнтує респондента та позбавляє його психологічної автономії.

Окремої уваги заслуговує відсутність значущої кореляції між емоційним та фізичним насильством. Це підтверджує сучасні теоретичні уявлення про те, що інтенсивний емоційний, психологічний та навіть сексуалізований тиск може роками існувати в парі без переходу до відкритого фізичного побиття. Фізичне насильство є найбільш стигматизованою та соціально видимою формою агресії, тоді як емоційний аб'юз, відсторонення та приниження виступають інструментами «латентного контролю». Агресор може досягати повного домінування в діаді виключно психологічними методами, не вдаючись до фізичної сили, що робить такі стосунки зовні соціально прийнятними, але глибоко травматичними для мішені зсередини.

Таким чином, результати підтверджують, що різні прояви психологічного насильства функціонують не окремо, а утворюють єдиний патологічний синдром міжособистісної взаємодії, спрямований на встановлення та утримання тотальної влади над партнером.

Наступним, поглибленим етапом нашого дослідження став перехресний аналіз у сформованих романтичних парах респондентів. Якщо на попередніх етапах ми досліджували психологічний профіль мішені насильства (шукаючи зв'язок між власними рисами особистості та рівнем віктимізації), то метою перехресного аналізу стало визначення психологічного профілю ініціатора аб'юзу.

Методологія цього етапу полягала у зіставленні показників психологічних рис Партнера А (рівня самооцінки, домагань, конформності та емоційного інтелекту) із рівнем віктимізації, про який звітує Партнер Б (тобто із суб'єктивною оцінкою інтенсивності насильства з боку Партнера А). Статистична обробка даних здійснювалася за допомогою розрахунку коефіцієнта рангової кореляції Спірмена (див. Додаток Е).

Оцінка взаємозалежностей між рівнем особистісних домагань ініціатора аб'юзу та скаргами його партнера на насильство не виявила жодних статистично значущих зв'язків. Загальний показник віктимізації партнера не корелює з рівнем домагань агресора ($r = 0,038$, $p = 0,817$). Аналогічна відсутність зв'язку фіксується і щодо загального показника емоційного та психологічного аб'юзу ($r = 0,152$, $p = 0,349$). Окремі форми деструктивної поведінки за DVQ-R також виявилися незалежними від амбіцій агресора: відсторонення ($r = 0,015$, $p = 0,929$), приниження ($r = -0,028$, $p = 0,862$), примус ($r = 0,115$, $p = 0,481$), фізичне ($r = 0,150$, $p = 0,357$) та сексуальне насильство ($r = -0,208$, $p = 0,197$).

Дослідження рівня самооцінки ініціатора насильства продемонструвало абсолютно ідентичну картину. Самооцінка агресора не має статистично значущих лінійних зв'язків ні із загальною віктимізацією партнера ($r = 0,106$, $p = 0,516$), ні з рівнем емоційного аб'юзу ($r = 0,183$, $p = 0,258$). Жодна з субшкал специфічних тактик насильства (наприклад, фізичне насильство: $r = 0,157$, $p = 0,333$; примус: $r = -0,038$, $p = 0,814$) також не корелює із самоствавленням ініціатора.

З психологічної точки зору ці результати є вкрай показовими, оскільки вони емпірично спростовують поширений стереотип про «закомплексованого аб'юзера». У буденній свідомості та популярній психології часто фігурує міф, згідно з яким психологічне насильство, приниження та контроль над партнером є наслідком низької самооцінки ініціатора або його нереалізованих амбіцій (спроба самоствердитися за рахунок іншого).

Проте отримані нами дані доводять, що схильність до використання аб'юзивних тактик є незалежною щодо рівня самооцінки та домагань. Агресором

з однаковою ймовірністю може виступати як особа з глибоким комплексом меншовартості, так і людина з адекватною або навіть завищеною самооцінкою і високими амбіціями. Це свідчить про те, що аб'юз у романтичних стосунках детермінується не внутрішньоособистісними дефіцитами ініціатора, а його специфічними міжособистісними установками. Насильство є не симптомом низької самооцінки, а функціональним інструментом для досягнення та утримання тотальної влади, контролю і домінування в діаді, який може обиратися людиною незалежно від її внутрішнього самовідчуття.

Аналіз соціально-психологічного чинника – рівня конформності ініціатора – також не виявив статистично значущих зв'язків із показниками аб'юзивної поведінки в парі. Кореляція між конформністю агресора та загальним рівнем віктимізації партнера виявилася незначущою ($r = 0,072$, $p = 0,658$). Показник загального емоційного та психологічного аб'юзу також не залежить від здатності ініціатора підкорятися соціальному тиску ($r = -0,129$, $p = 0,429$).

Детальний аналіз за субшкалами специфічних тактик насильства підтвердив цю тенденцію: конформність агресора не корелює з відстороненням ($r = -0,061$, $p = 0,709$), приниженням ($r = 0,168$, $p = 0,301$), примусом ($r = -0,160$, $p = 0,325$), фізичним ($r = 0,176$, $p = 0,278$) або сексуальним тиском ($r = 0,106$, $p = 0,515$).

Психологічна інтерпретація цього факту набуває особливої ваги при зіставленні профілю агресора та профілю мішені впливу. Як було доведено на попередніх етапах нашого дослідження, конформність відіграє суттєву роль для жертви: її здатність чинити опір і відстоювати власні межі (низька конформність) виступає тригером для посилення аб'юзивного тиску з боку партнера. Однак для самого ініціатора насильства конформність не має жодного значення при розгортанні деструктивної поведінки.

Ці дані свідчать про те, що потреба у владі та контролі над партнером є абсолютно автономною від загальної соціальної поступливості агресора. Психологічне насильство може здійснювати як людина з високим рівнем конформності (яка в соціумі є зручною, слухняною, дотримується правил і «не

виділяється», але вдома перетворюється на тирана), так і нонконформіст (соціальний бунтар, який ігнорує суспільні норми).

Відсутність кореляцій ще раз підкреслює специфічну природу аб'юзивних стосунків: насильство в діаді розгортається за власними, ізольованими від зовнішнього соціуму законами. Соціальна фасадність агресора не є індикатором його нездатності до маніпуляцій та психологічного терору.

Наступним етапом перехресного аналізу стала перевірка взаємозв'язків між емоційним інтелектом та схильністю до аб'юзивної поведінки. Результати кореляційного аналізу демонструють відсутність статистично значущих зв'язків між будь-якими параметрами емоційного інтелекту агресора та інтенсивністю віктимізації його партнера.

Загальний показник емоційного інтелекту ініціатора не має зв'язку ні із загальною віктимізацією жертви ($r = -0,100$, $p = 0,538$), ні з рівнем емоційного та психологічного аб'юзу за EAQ ($r = -0,039$, $p = 0,812$). Відсутність кореляцій із загальним EI підтверджується і для всіх специфічних тактик насильства (за субшкалами DVQ-R): відсторонення ($r = -0,095$, $p = 0,562$), приниження ($r = -0,034$, $p = 0,836$), примусу ($r = 0,031$, $p = 0,849$), фізичного ($r = -0,089$, $p = 0,584$) та сексуального насильства ($r = -0,149$, $p = 0,357$).

Детальний аналіз за п'ятьма субшкалами емоційного інтелекту підтвердив цю ортогональність. Жоден з емоційно-когнітивних компонентів агресора не продемонстрував статистичної значущості у впливі на загальний рівень страждань партнера.

Навіть при точковому зіставленні специфічних форм насильства з окремими навичками EI найвищі зафіксовані коефіцієнти (наприклад, зв'язок між емпатією агресора та примусом: $r = 0,241$, $p = 0,134$; або самомотивацією та відстороненням: $r = -0,263$, $p = 0,101$) залишаються в межах статистичної похибки і не підтверджують жодних закономірностей.

Отримані результати мають надзвичайну наукову та практичну цінність, оскільки вони спростовують одне з найпоширеніших виправдань аб'юзивної

поведінки – міф про те, що агресор «не вміє керувати своїми емоціями», «не усвідомлює, що робить» або «позбавлений емпатії».

Наші дані емпірично доводять, що рівень завданої партнеру шкоди не залежить від того, наскільки добре агресор розпізнає емоції чи керує ними. Агресор з низьким рівнем ЕІ може діяти більш примітивно, застосовуючи відкритий тиск. Водночас агресор з високим ЕІ, прекрасно розпізнаючи емоції інших (висока когнітивна емпатія) і чудово керуючи власними афектами, здатен використовувати ці навички не для побудови гармонійних стосунків, а для більш витонченої, латентної маніпуляції та дезорієнтації жертви аб'юзу.

Таким чином, психологічне насильство у стосунках постає не як наслідок емоційної дисрегуляції чи дефіциту міжособистісних навичок, а як цілеспрямований вибір стратегії домінування та контролю над партнером.

Підсумовуючи результати перехресного аналізу в досліджуваних романтичних парах, ми можемо сформулювати ключовий науковий висновок цього етапу дослідження, який кидає виклик традиційним стереотипам про природу аб'юзивних стосунків.

Проведений емпіричний аналіз переконливо довів ортогональність (статистичну незалежність) базового психологічного профілю агресора від інтенсивності та форм застосовуваного ним психологічного насильства. Зіставлення особистісних, соціально-психологічних та емоційно-когнітивних чинників ініціатора зі скаргами іншого партнера дозволяє виокремити наступні закономірності.

По-перше, психологічне насильство не функціонує як виключно компенсаторний механізм. Воно не виникає як прямий наслідок низької самооцінки, нереалізованих амбіцій чи глибокого комплексу меншовартості ініціатора. Агресор здатен здійснювати психологічний терор, маючи при цьому цілком адекватне або навіть завищене самоствавлення.

По-друге, конформність та здатність людини підкорятися нормам у суспільстві не є запобіжниками від її перетворення на тирана в романтичних

стосунках. Аб'юз розгортається у приватному просторі пари незалежно від того, наскільки агресор прагне відповідати очікуванням соціуму.

І, по-третє, здатність розпізнавати емоції та керувати ними (високий емоційний інтелект) не гарантує емпатійного ставлення до партнера. Навпаки, ці навички можуть інструменталізуватися агресором для більш глибоких, завуальованих та руйнівних маніпуляцій, тоді як низький рівень ЕІ може проявлятися у більш примітивних формах відкритого тиску. В обох випадках рівень травматизації жертви залишається незмінно високим.

Головний підсумок перехресного дослідження полягає в тому, що аб'юзивна поведінка не є «симптомом» психологічного дефіциту чи емоційної некомпетентності агресора, які можна було б виправити виключно шляхом підвищення його самооцінки або навчання емоційній грамотності.

Психологічне насильство постає як специфічна система деструктивних переконань та міжособистісних установок. Це усвідомлена (або напівусвідомлена) стратегія поведінки, головною метою якої є встановлення тотальної влади, домінування та контролю над партнером. Агресор застосовує тактики приниження, примусу чи відсторонення не тому, що він «не може впоратися з собою» через психологічні вади, а тому, що він обирає цей шлях як ефективний інструмент для підкорення іншої людини та задоволення власних егоцентричних потреб.

Отже, результати дослідження доводять необхідність концептуального зсуву в розумінні природи насильства: психологічні чинники ініціатора не провокують аб'юз, вони лише формують той індивідуальний «стиль» та тактичний арсенал, за допомогою якого цей усвідомлений вибір домінування буде реалізований у романтичних стосунках.

Узагальнюючи результати статистичної обробки даних, спрямованої на виявлення психологічних чинників аб'юзивних стосунків, нами було виокремлено найбільш показові кореляційні зв'язки, що розкривають природу та динаміку насильства в романтичних парах. Для наочності найважливіші статистичні закономірності (як значущі зв'язки, так і виражені тенденції), які

доводять системний характер психологічного тиску та роль соціально-психологічних чинників, винесено у табл. 2.2.9.

Таблиця 2.2.9

Ключові кореляційні зв'язки між показниками аб'юзивної динаміки та психологічними чинниками респондентів

Змінна 1 (Чинник / Форма насильства)	Змінна 2 (Форма насильства / Наслідок)	Статистичн ий критерій	Коефіціє нт кореляції	Значущіс ть (р)	Характер зв'язку
Рівень конформнос ті	Рівень віктимізації	Кендалла (τ)	-0,368	0,019	Помірний негативни й
Рівень конформнос ті	Рівень емоційного аб'юзу	Кендалла (τ)	-0,262	0,093	Слабка негативна тенденція
Конформніс ть (бали)	Відсторонен ня	Спірмена (r)	-0,286	0,074	Слабка негативна тенденція
Конформніс ть	Приниження	Спірмена (r)	-0,280	0,080	Слабка негативна тенденція
Емоційний аб'юз (EAQ)	Загальна віктимізація	Спірмена (r)	0,733	< 0,001	Сильний позитивни й
Емоційний аб'юз (EAQ)	Відсторонен ня	Спірмена (r)	0,475	0,002	Помірний позитивни й

Емоційний аб'юз (EAQ)	Приниження	Спірмена (r)	0,433	0,005	Помірний позитивний
Емоційний аб'юз (EAQ)	Примус	Спірмена (r)	0,377	0,016	Помірний позитивний
Емоційний аб'юз (EAQ)	Секс. насильство	Спірмена (r)	0,377	0,016	Помірний позитивний

Проведений комплексний аналіз особистісних, соціально-психологічних та емоційно-когнітивних чинників у досліджуваних романтичних парах дозволяє сформулювати наступні висновки.

По-перше, дослідження переконливо спростовує стереотип про те, що жертвами насильства обов'язково стають індивіди з психологічними дефіцитами, а агресорами – особи з низькою самооцінкою чи емоційною незрілістю. Відсутність кореляцій аб'юзу з рівнем самооцінки, домагань та емоційного інтелекту як у жертви, так і в ініціатора свідчить про те, що внутрішня зрілість і реалістична самооцінка не стають гарантованим захистом від потрапляння у деструктивні стосунки. Розгортання аб'юзу детермінується не слабкістю жертви та не компенсаторними комплексами агресора, а специфічними маніпулятивними мотивами, усвідомленими владними потребами та деструктивними установками ініціатора насильства.

По-друге, виявлений негативний зв'язок між конформністю мішені та рівнем її віктимізації розкриває глибинну динаміку влади у парі. Здатність респондента зберігати психологічну автономію, відстоювати власні межі та чинити опір (низька конформність) суб'єктивно сприймається агресором як загроза його контролю. Це змушує ініціатора насильства інтенсифікувати тиск та застосовувати каральні тактики (емоційне відсторонення, приниження) для відновлення домінування (що емпірично підтверджується виявленими негативними тенденціями між конформністю жертви та тактиками емоційного відсторонення і приниження). Водночас перехресний аналіз довів, що рівень

конформності самого агресора не має жодного впливу на інтенсивність застосовуваного ним насильства, що підкреслює абсолютну автономність його деструктивних мотивів від соціальних норм. Висока ж конформність жертви сприяє прихованості аб'юзу, оскільки такі особи схильні нормалізувати тиск і уникати його відкритого визнання.

По-третє, сильні кореляції між емоційним аб'юзом та тактиками відсторонення, приниження, примусу та сексуального насильства доводять, що деструктивна поведінка не є набором фрагментарних чи ситуативних зривів. Вона утворює єдиний, узгоджений патологічний симптомокомплекс, цілеспрямовано сформований для дезорієнтації партнера та встановлення тотальної влади над ним. Показово, що ця мережа психологічного контролю здатна ефективно та травматично функціонувати навіть без застосування відкритої фізичної агресії.

Отже, можна констатувати, що мету нашого емпіричного дослідження досягнуто: доведено, що психологічні чинники аб'юзивних стосунків слід розглядати не через призму індивідуальних вад (дефіцитів) жертви чи емоційної некомпетентності агресора. Натомість аб'юз постає як складна система інтерперсональної взаємодії та усвідомленого домінування, де соціально-психологічна незговірливість партнера виступає головним тригером для розгортання ініціатором цілісного арсеналу маніпулятивних та каральних тактик.

2.3. Шляхи психологічної профілактики та корекції аб'юзивних проявів у романтичних стосунках

Результати проведеного емпіричного дослідження дозволяють виокремити низку практичних рекомендацій, спрямованих на профілактику, подолання аб'юзивного впливу в романтичних стосунках та психологічну корекцію учасників діади. Вони ґрунтуються на інтеграції сучасних підходів у

травмофокусованій психотерапії, когнітивно-поведінковому консультуванні, а також на виявлених нами статистичних закономірностях.

Доведена нами незалежність деструктивної поведінки від рівня самооцінки та емоційного інтелекту агресора, а також виявлена парадоксальна роль конформності жертви, свідчать про те, що аб'юз є системним феноменом влади та контролю. Відповідно, психопрофілактична та корекційна робота має базуватися на глибинній реструктуризації міжособистісної динаміки.

Стратегію психологічного втручання доцільно розділити на кілька взаємопов'язаних напрямів: первинну профілактику, специфіку корекції ініціатора, психотерапевтичну підтримку мішені насильства та стратегії самодопомоги:

1. Психологічна профілактика та розпізнавання латентного (прихованого) аб'юзу – важливо забезпечити базове розуміння природи насильницької поведінки. Оскільки результати за методикою EAQ довели системний характер психологічного тиску, який здатен функціонувати без відкритої фізичної агресії, психоедукація сприяє зниженню толерантності до емоційного насильства. Необхідно навчати ідентифікувати ранні маркери за такими векторами:

- Деконструкція соціокультурних міфів. Профілактична робота має бути спрямована на руйнування уявлень, які нормалізують контроль під виглядом "турботи" чи "сильного кохання". Необхідно поширювати знання про те, що ревності, обмеження соціального кола та нав'язування правил не є ознаками прихильності.

- Навчання розпізнаванню латентного аб'юзу. Як доводять наші результати, емоційне відсторонення (ігнорування) та приниження формують єдиний симптомокомплекс із важкими проявами аб'юзу. Профілактичні програми повинні навчати ідентифікувати нефізичні маркери порушення кордонів (газлайтинг, негінг, знецінення, мовчазне покарання, подвійні послання) до того, як вони перейдуть у стадію відкритого примусу. Особливу увагу необхідно приділити розпізнаванню маніпулятивної стратегії уникнення

відповідальності DARVO (Заперечення, Напад, Перетворення жертви на кривдника).

- Сприяння психологічній автономії. Оскільки висока конформність мішені сприяє приховуванню насильства, ключовим напрямом первинної профілактики є виховання психологічної та економічної незалежності особистості. Розвиток здатності витримувати соціальний тиск і не боятися стигматизації статусом «жертви» є запобіжником від потрапляння у тривалі деструктивні сценарії.

2. Психологічна корекція та підтримка мішені насильства (постраждалої особи) – як довело наше дослідження, низька конформність (опір) жертви суб'єктивно сприймається агресором як загроза контролю, що провокує інтенсифікацію тиску (зокрема емоційного відсторонення та приниження). Водночас висока конформність сприяє прихованості аб'юзу. Це означає, що процес виходу з аб'юзивних стосунків супроводжується підвищеним психологічним тиском, що вимагає від спеціаліста застосування травма-інформованого підходу:

- Подолання когнітивного дисонансу та газлайтингу. Першочерговим завданням терапії є валідація реальності клієнта. Психолог має допомогти жертві повернути довіру до власного сприйняття за допомогою методів когнітивно-поведінкової терапії (КПТ), спрямованих на виявлення та спростування інтроектованих звинувачень.

- Робота з травматичною прив'язаністю. Терапія спрямована на подолання біохімічної залежності від «емоційних гойдалок», лікування симптомів комплексного ПТСР (к-ПТСР), подолання вивченої безпорадності та зниження рівня тривожності. Корекційна робота має спиратися на аналіз циклів аб'юзу, допомагаючи клієнту усвідомити біохімічну та емоційну залежність та поетапно знизити толерантність до деструктивної поведінки.

- Тренування асертивності та безпечне встановлення меж. Враховуючи ризик ескалації при опорі, психолог навчає клієнта використовувати техніки

емоційного дистанціювання (метод «сірого каменя») та розробляти конкретні плани безпеки на випадок посилення агресії.

- Усвідомлена відмова від стратегії JADE (Виправдовуватися, Сперечатися, Захищатися, Пояснювати). Клієнт навчається не вступати в дискусії та не доводити свою правоту агресору, який цілеспрямовано спотворює реальність.

У складних випадках рекомендоване тривале індивідуальне консультування, що додатково включає лікування симптомів комплексного ПТСР (к-ПТСР), подолання вивченої безпорадності, корекцію дисфункціональних переконань щодо норм стосунків, а також відновлення базової довіри до себе.

3. Специфіка психокорекційної роботи з ініціатором насильства

Найважливіший висновок нашого перехресного аналізу полягає у спростуванні міфу про те, що аб'юз виникає через низьку самооцінку або брак емоційного інтелекту. Це докорінно змінює вектор роботи з агресором:

- Відмова від традиційних тренінгів емоційної грамотності. Оскільки агресор з високим ЕІ застосовує насильство так само інтенсивно, як і особа з низьким ЕІ, навчання емоційній грамотності є неефективним і небезпечним, адже може надати ініціатору інструменти для більш витончених маніпуляцій. Фокус на підвищенні його самооцінки також є хибним.

- Когнітивна реструктуризація владних установок. Корекція має фокусуватися виключно на системі переконань агресора щодо гендерних ролей, привілеїв, права на домінування та контролю. Ефективними є спеціалізовані інтервенційні програми (наприклад, Баттерівські програми або адаптована Дулутська модель).

- Принцип відповідальності. У терапевтичній роботі необхідно уникати виправдання аб'юзу минулими психотравмами ініціатора. Робота будується на визнанні того, що насильство – це усвідомлена стратегія досягнення мети, за яку індивід несе абсолютну відповідальність.

- Протипоказання до сімейної психотерапії. Важливе зауваження: сучасні дослідження наголошують, що класична парна (сімейна) психотерапія є суворо протипоказаною у випадках активного аб'юзу, оскільки вона створює ілюзію рівної відповідальності за конфлікт та може наражати жертву на небезпеку після сеансів.

4. Формування внутрішньої опори, безпеки та стратегії самопомоги – створення стабільної внутрішньої структури «Я» через розвиток самоусвідомлення та особистісної автономії. Оскільки соціальна ізоляція є одним із ключових факторів збереження та посилення аб'юзивних стосунків, критично важливим аспектом відновлення є відновлення розірваних зв'язків із родиною, друзями та підтримуючими соціальними структурами, залучення до груп взаємодопомоги або тематичних психотерапевтичних груп для зняття стигми «жертви», а за необхідності – звернення до кризових центрів та юристів.

Для самостійного подолання наслідків аб'юзивного впливу рекомендовані наступні стратегії:

- Тренування асертивності та дистанціювання. Застосування методу «сірого каменю» для мінімізації емоційної реактивності на провокації агресора та розробка чіткого плану безпеки.

- Ведення емоційного щоденника. Фіксація подій допомагає зберегти зв'язок з реальністю (проти дія газлайтингу) та сприяє інтеграції пережитого досвіду.

- Побудова підтримуючого внутрішнього діалогу. Свідома заміна самозвинувачень (які є інтроєктом голосу агресора) на внутрішню мову співчуття до себе.

- Цілепокладання. Зміщення фокусу з пережитої травми на поступове відновлення життєвої суб'єктності та планування автономного майбутнього.

Отже, профілактика та подолання аб'юзивного впливу в романтичних парах вимагає комплексного підходу. Вона має поєднувати глибоку психоедукацію щодо маркерів контролю, зміну фокусу в роботі з агресором (від емоційної грамотності до відповідальності за владні установки), а також

поетапне відновлення психологічних меж, автономії та соціальних зв'язків жертви насильства.

Висновки до другого розділу

1. Було здійснено теоретико-методологічне обґрунтування комплексу психодіагностичного інструментарію для емпіричного вивчення чинників аб'юзивних стосунків. Для виявлення загального рівня аб'юзивної поведінки та її специфічних форм обрано Опитувальник насильства в романтичних стосунках (DVQ-R), а для поглибленого вивчення маніпулятивного контролю – Опитувальник емоційного аб'юзу (EAQ). Діагностика ключових психологічних чинників забезпечувалася методикою Дембо-Рубінштейн у модифікації А. Прихожан (особистісний чинник: вимірювання самооцінки та рівня домагань як потенційних маркерів внутрішньої вразливості або компенсаторної владності), опитувальником С. Клаучека і В. Деларю (соціально-психологічний чинник: рівень конформності та навіюваності) та методикою Н. Холла (емоційно-когнітивний чинник: парціальний та інтегральний рівень емоційного інтелекту). Такий комплекс дозволив багатовимірно дослідити психологічні профілі як жертв, так і ініціаторів насильства на вибірці з 40 осіб (20 романтичних пар).

2. Було проведено емпіричне дослідження з метою вивчення психологічних чинників, що зумовлюють виникнення аб'юзивних стосунків у романтичних парах. Зважаючи на специфіку досліджуваного феномену та виявлений ненормальний розподіл показників віктимізації, обґрунтовано застосування непараметричних критеріїв математичної статистики для встановлення гендерних відмінностей, внутрішньопарної динаміки та кореляційних зв'язків.

3. Здійснено описовий та порівняльний статистичні аналізи. З'ясовано, що у більшості досліджуваних пар відкриті форми фізичної агресії є мінімальними, натомість деструктивна взаємодія зміщена у площину латентного

психоемоційного тиску, де домінують тактики емоційного відсторонення та приниження. Порівняльний аналіз за статтю та всередині пар виявили статистично значущий зсув віктимізації: чоловіки достовірно частіше фіксують переживання емоційного та психологічного аб'юзу з боку партнерок ($U = 120,5$; $p = 0,031$). Цей феномен може бути зумовлений дією комплексних механізмів: зростанням психологічної чутливості чоловіків до порушення меж, а також специфікою жіночої соціалізації, яка через механізми психологічного захисту може спонукати жінок раціоналізувати та замовчувати агресивну поведінку партнера заради збереження гармонійного образу стосунків.

4. Був проведений аналіз кореляційних зв'язків між психологічними чинниками та аб'юзивною поведінкою. Отримані результати доводять, що емоційний аб'юз (EAQ) утворює міцний симптомокомплекс із загальною віктимізацією ($r = 0,733$, $p < 0,001$), а також тісно пов'язаний із тактиками відсторонення ($r = 0,475$, $p = 0,002$), приниження ($r = 0,433$, $p = 0,005$), примусу та сексуального насилля ($r = 0,377$, $p = 0,016$). Водночас доведено парадоксальну роль конформності у динаміці влади: зафіксовано помірний негативний зв'язок між конформністю мішені та рівнем її віктимізації ($r = -0,368$, $p = 0,019$), а також виражені негативні тенденції зі шкалами відсторонення ($r = -0,286$, $p = 0,074$) та приниження ($r = -0,280$, $p = 0,080$). Це свідчить про те, що низька конформність (здатність до опору) сприймається агресором як загроза і виступає тригером для ескалації каральних маніпулятивних тактик задля відновлення домінування.

5. Встановлено ортогональність (статистичну незалежність) психологічного профілю ініціатора насильства від інтенсивності застосовуваного ним аб'юзу. За результатами перехресного діадичного аналізу доведено, що загальний рівень віктимізації жертви не має статистично значущих кореляційних зв'язків із рівнем самооцінки агресора ($r = 0,106$, $p = 0,516$), його особистісними домаганнями ($r = 0,038$, $p = 0,817$), конформністю ($r = 0,072$, $p = 0,658$) та емоційним інтелектом ($r = -0,100$, $p = 0,538$). Це концептуально спростовує міф про те, що психологічний тиск є наслідком комплексу меншовартості або емоційної некомпетентності.

6. Було розроблено практичні рекомендації щодо профілактики та корекції аб'юзивних проявів у романтичних стосунках. Спираючись на емпіричні дані про незалежність аб'юзу від емоційної обізнаності, обґрунтовано неефективність традиційних тренінгів емоційної грамотності для агресорів на користь когнітивної реструктуризації їхніх владних установок. Акцентовано увагу на небезпеці використання класичної сімейної психотерапії в умовах активного насильства. Для психологічної підтримки мішені визначено пріоритетність травма-інформованого підходу, лікування травматичної прив'язаності та нейтралізації маніпуляцій, зокрема через ідентифікацію патерну DARVO та свідому відмову від комунікативної стратегії JADE.

Таким чином, результати емпіричного дослідження підтверджують мету кваліфікаційної роботи і доводять, що аб'юзивні стосунки є комплексною системою інтерперсональної взаємодії. Досліджувані внутрішньоособистісні та емоційно-когнітивні чинники (рівень самооцінки та емоційний інтелект) не є прямими генераторами чи абсолютними запобіжниками насильства. Водночас вирішальним модератором динаміки віктимізації виступає соціально-психологічний чинник – конформність мішені: її зниження (здатність до опору) парадоксальним чином провокує агресора на ескалацію каральних тактик, тоді як висока поступливість сприяє приховуванню аб'юзу.

ВИСНОВКИ

Результати проведеного дослідження дозволили повністю реалізувати всі поставлені завдання та досягти основної мети, яка полягала у теоретичному обґрунтуванні та емпіричному вивченні психологічних чинників аб'юзивних стосунків у романтичних парах. Узагальнення теоретичних і практичних результатів роботи дає підстави зробити такі висновки:

1. Здійснений теоретичний аналіз засвідчив, що аб'юзивні стосунки є комплексним соціально-психологічним явищем, суть якого полягає у тривалому дисбалансі влади, порушенні особистісних меж та застосуванні маніпулятивного контролю в міжособистісній взаємодії. Аб'юз не зводиться виключно до відкритого фізичного насильства, а має переважно латентний характер, маскуючись під турботу чи нормативні моделі взаємодії. Це створює глибоку загрозу для психічного здоров'я постраждалої особи, руйнуючи динаміку романтичного зв'язку, яка в нормі має базуватися на емоційній близькості, саморозкритті та взаємній підтримці партнерів.

2. Виокремлено та охарактеризовано ключові психологічні чинники, що зумовлюють формування деструктивних взаємин. Теоретично доведено, що насильницька взаємодія виникає як багатовимірний наслідок системної дисфункції, куди входять індивідуальні (алекситимія, емоційна нестабільність, риси макіавеллізму та нарцисизму), сімейно-соціальні (засвоєні агресивні моделі виховання) та реляційні чинники (ненадійні стилі прихильності). Ці детермінанти у своїй сукупності формують уразливість особистості або закріплюють насильство як прийнятний спосіб вирішення конфліктів у парі.

3. Проведене емпіричне дослідження на вибірці з 40 осіб (20 романтичних пар) дозволило виміряти специфіку вираженості психологічних чинників та проявів насильства. З'ясовано, що відкрита фізична агресія у сучасних парах є мінімальною, натомість домінують латентні тактики емоційного відсторонення, приниження та психологічного примусу. Виявлено значущий статистичний зсув

віктимізації: чоловіки достовірно частіше фіксують переживання емоційного тиску з боку партнерок. Цей феномен пояснюється комплексною дією захисних психологічних механізмів, через які жінки схильні раціоналізувати та замовчувати токсичну поведінку партнера заради збереження видимості гармонійних стосунків, тоді як чоловіки демонструють зростання чутливості до порушення психологічних меж.

4. Аналіз та інтерпретація емпіричних даних довели системний характер психологічного насильства, а також дозволили розкрити приховану діадичну динаміку. Встановлено парадоксальну роль соціально-психологічного чинника: низька конформність мішені (її опір та відстоювання автономії) сприймається агресором як загроза і стає тригером для ескалації каральних тактик, тоді як висока поступливість сприяє приховуванню аб'юзу. За допомогою перехресного аналізу доведено ортогональність (статистичну незалежність) психологічного профілю агресора: інтенсивність застосовуваного ним насильства не залежить від рівня його самооцінки, домагань, конформності чи загального емоційного інтелекту. Це доводить, що аб'юз є не симптомом психологічних дефіцитів ініціатора (наприклад, комплексу меншовартості чи емоційної незрілості), а інструментальним, усвідомленим вибором стратегії домінування та влади.

5. Розроблено комплекс практичних рекомендацій щодо профілактики та корекції аб'юзивних проявів, що базується на зміні парадигми психологічного втручання. Емпірично обґрунтовано неефективність та небезпеку традиційних тренінгів емоційної грамотності для агресорів, натомість доведено необхідність когнітивної реструктуризації їхніх владних установок (через спеціалізовані інтервенційні програми). Наголошено на суворому протипоказанні до використання сімейної психотерапії в умовах активного аб'юзу. Для підтримки постраждалої особи визначено пріоритетність травма-інформованого підходу, подолання травматичної прив'язаності, формування навичок безпечного дистанціювання (метод «сірого каменю»), а також навчання розпізнаванню маніпуляцій (стратегія DARVO) та свідомій відмові від деструктивних комунікацій (за правилом JADE).

РЕЗЮМЕ

У зв'язку з поширенням деструктивних моделей взаємодії та прихованого психологічного тиску в сучасних міжособистісних взаєминах, що має суттєві негативні наслідки для психічного здоров'я, обрано тему кваліфікаційної роботи «Психологічні чинники аб'юзивних стосунків у романтичних парах». Дослідження присвячене вивченню психологічних механізмів, які сприяють виникненню й закріпленню аб'юзивних патернів поведінки в парах, та розробці шляхів їх психологічної профілактики й корекції.

У першому розділі роботи розглянуто теоретичні аспекти аб'юзивних стосунків як складного соціально-психологічного феномену, що базується на дисбалансі влади та маніпулятивному контролі. Визначено вплив динаміки романтичних зв'язків на якість взаємодії між партнерами. Проаналізовано індивідуальні, реляційні та сімейно-соціальні чинники (особливості прихильності, стилі виховання, особистісні риси та емоційна нестабільність), що зумовлюють уразливість до насильства або закріплюють його як прийнятний спосіб комунікації.

У другому розділі досліджено практичні аспекти психологічних чинників аб'юзивних стосунків на базі вибірки романтичних пар. Проаналізовано рівень загальної віктимізації, емоційного аб'юзу, самооцінки, конформності та емоційного інтелекту партнерів. Емпірично доведено системний характер латентного психологічного тиску та виявлено значущий зсув віктимізації в діадах. Окрему увагу приділено зв'язку між конформністю мішені впливу та її віктимізацією. Також доведено незалежність психологічного профілю агресора від інтенсивності застосовуваного ним насильства. На основі отриманих результатів розроблено практичні рекомендації щодо травма-інформованої підтримки постраждалих і специфіки психокорекційної роботи з ініціаторами насильства.

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Основний зміст роботи викладений на 84 сторінках і містить 9 таблиць та 4 рисунки. Загальний обсяг роботи становить 141 сторінку. У списку використаної літератури налічується 37 джерел, зокрема 35 – іноземною мовою.

***Ключові слова:** аб'юзивні стосунки, романтичні пари, психологічне насильство, віктимізація, емоційний аб'юз, конформність, психологічні чинники.*

RESUME

Due to the spread of destructive interaction models and latent psychological pressure in modern interpersonal relationships, which has significant negative consequences for mental health, the topic of the qualification work "Psychological factors of abusive relationships in romantic couples" was chosen. The research is dedicated to studying the psychological mechanisms that contribute to the emergence and consolidation of abusive behavior patterns in couples, and developing ways for their psychological prevention and correction.

The first chapter of the work examines the theoretical aspects of abusive relationships as a complex socio-psychological phenomenon based on power imbalance and manipulative control. The influence of romantic relationship dynamics on the quality of interaction between partners is determined. Individual, relational, and family-social factors (attachment features, parenting styles, personality traits, and emotional instability) that determine vulnerability to violence or consolidate it as an acceptable method of communication are analyzed.

The second chapter investigates the practical aspects of the psychological factors of abusive relationships based on a sample of romantic couples. The levels of general victimization, emotional abuse, self-esteem, conformity, and emotional intelligence of the partners are analyzed. The systemic nature of latent psychological pressure is empirically proven, and a significant shift in victimization in dyads is revealed. Particular attention is paid to the relationship between the conformity of the target of influence and their victimization. The independence of the aggressor's psychological profile from the intensity of the violence used is also proven. Based on the obtained results, practical recommendations for trauma-informed support of victims and the specifics of psycho-correctional work with initiators of violence are developed.

The qualification work consists of an introduction, two chapters, conclusions, a list of references, and appendices. The main content of the work is presented on 84

pages and contains 9 tables and 4 figures. The total volume of the work is 141 pages. The list of references includes 37 sources, 35 of which are in foreign languages.

Key words: *abusive relationships, romantic couples, psychological violence, victimization, emotional abuse, conformity, psychological factors.*

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Авілова М.С. (2024). Сутність, ознаки та симптоми аб'юзивних стосунків. *Modern vision of implementing innovations in scientific studies: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the IV International Scientific and Theoretical Conference*. Sofia, Republic of Bulgaria: International Center of Scientific Research, (с. 126–132). <https://doi.org/10.36074/scientia-06.09.2024>
- Недоступ В.В., Черкашина Т.О. (2020). Аб'юз як соціально-психологічний метод маніпуляції. У В.Л. Погребна, В.М. Попович, Н.В. Островська, Т.О. Серга та ін. (Ред.), *Суспільство і особистість у сучасному комунікаційному дискурсі*. Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», (с. 379–382).
- Acquah, E. O., Topalli, P. Z., Wilson, M. L., Junttila, N., & Niemi, P. M. (2016). Adolescent loneliness and social anxiety as predictors of bullying victimisation. *International Journal of Adolescence and Youth*, 21(3), 320–331. <https://doi.org/10.1080/02673843.2015.1083449>
- Başoğlu, E. (2019). *The role of child abuse and gender on loneliness among University students* [Doctoral dissertation, Middle East Technical University]. <https://etd.lib.metu.edu.tr/upload/12623589/index.pdf>
- Bowlby, J. (1969). Attachment and loss: Attachment. *Basic Books*.
- Brown, B. B., & Larson, J. (2009). Peer relationships in adolescence. In R. M. Lerner & L. Steinberg (Eds.), *Handbook of Adolescent Psychology*.
- Davhana-Maselesele, M., Myburgh, C. P. H., and Poggenpoel, M. (2009). Lived experiences of women victims of domestic violence in rural areas of Vhembe District: Limpopo Province. South Africa. *Gender & Behav.* 7, 2517–2540. DOI: 10.4314/gab.v7i2.48706
- Diamond, L.M. (2004). Emerging Perspectives on Distinctions Between Romantic Love and Sexual Desire. *Current Directions in Psychological Science*. 13 (3), 116–119. DOI:10.1111/j.0963-7214.2004.00287.x

- Dorling, E., Onifade, H., Browne, K. (2024). Intimate Partner Violence Perpetration and the Five-Factor Model of Personality: A Systematic Review. *Trauma, Violence & Abuse*. 26(5), 907-921. DOI: 10.1177/15248380241299431
- Fisher, H., Aron, A., Brown, L. (2006). Romantic love: a mammalian brain system for mate choice. *Philosophical Transactions of the Royal Society*. 361 (1476), 2173–2186. DOI:10.1098/rstb.2006.1938
- Fisher, H.E., Aron, A., Mashek, D., Li, H., Brown, L.L. (2002). Defining the Brain Systems of Lust, Romantic Attraction, and Attachment. *Archives of Sexual Behavior*. 31 (5), 413–419. DOI:10.1023/A:1019888024255
- Foshee, V. A., Benefield, T. S., Reyes, H. L. M., Ennett, S. T., Faris, R., Chang, L., Suchindran, C. M. (2013). The peer context and the development of the perpetration of adolescent dating violence. *Journal of Youth and Adolescence*, 42, 471-486. <https://link.springer.com/article/10.1007/s10964-013-9915-7>
- Hall, E. D., Travis, M., Anderson, S., & Henley, A. (2013). Complaining and Knapp's relationship stages: Gender differences in instrumental complaints. *Florida Communication Journal*, 41(1), 49–61.
- Holt, M., & Espelage, D. (2007). Perceived social support among bullies, victims, and bully-victims. *Journal of Youth and Adolescence*, 36, 984–994. <https://doi.org/10.1007/s10964-006-9153-3>
- Johnson, R.A. (2013). *We: Understanding the Psychology of Romantic Love*. HarperCollins.
- Karandashev, V. (2017). *Romantic Love in Cultural Contexts*. Cham: Springer International Publishing. DOI:10.1007/978-3-319-42683-9
- Karandashev, V. (2022). What Is Romantic Love? *The Diversity of Love Journal*. URL: <https://love-diversity.org/what-is-romantic-love/>
- Langeslag, S. (2024). Refuting Six Misconceptions about Romantic Love. *Behavioral Sciences*. 14 (5), 383. DOI:10.3390/bs14050383
- Leadbeater, B. J., Banister, E. M., Ellis, W. E., & Yeung, R. (2008). Victimization and relational aggression in adolescent romantic relationships: The influence of

- parental and peer behaviors, and individual adjustment. *Journal of Youth and Adolescence*, 37(3), 359–372. <https://doi.org/10.1007%2Fs10964-007-9269-0>
- Lortkipanidze, M., Javakhishvili, N., Schwartz, S.J.(2025). Mental health of intimate partner violence victims: depression, anxiety, and life satisfaction. *Frontiers in Psychology, Sec. Health Psychology*, Volume 16, 1–11. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2025.1531783>
- Muñiz-Rivas, M., Vera, M., & Povedano, A. (2019). Parental style, dating violence and gender. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16(15), 2722. <https://doi.org/10.3390/ijerph16152722>
- Nelson, D. A., & Crick, N. R. (2002). Parental psychological control: Implications for childhood physical and relational aggression. In B. K. Barber (Ed.), *Intrusive parenting: How psychological control affects children and adolescents*, 168–189. <https://scholarsarchive.byu.edu/facpub/4572/>
- Ostrov, J. M., & Kamper, K. E. (2015). Future directions for research on the development of relational and physical peer victimization. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 44, 509–519. <https://doi.org/10.1080/15374416.2015.1012723>
- Povedano, A., Cava, M-J., Monreal, M. C., Varela, R., & Musitu, G. (2015). Victimization, loneliness, overt and relational violence at the school from a gender perspective. *International Journal of Clinical and Health Psychology*, 15, 44–51. <https://doi.org/10.1016/j.ijchp.2014.09.001>
- Rahim, M. K., Shariff, N. S. M., Ismail, K. H., Saat, G. A. M., & Othman, A. (2014). Associations between personality traits and aggression among Malay adult male inmates in Malaysia. *ASEAN Journal of Psychiatry*, 15(2), 176–185.
- Roque, L., Veríssimo, M., Fernandes, M., & Rebelo, A. (2013). Emotion regulation and attachment: relationships with children’s secure base, during different situational and social contexts in naturalistic settings. *Infant Behav Dev*, 36(3), 298–306.

- Sanderson, C. (2008). *Counselling survivors of domestic abuse*. London & Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers.
- Smith, D.G. (2024). What New Love Does to Your Brain – Roses are red, violets are blue. Romance can really mess with you. *The New York Times*. URL: <https://www.nytimes.com/2024/02/13/well/mind/love-romance-brain.html>
- Sternberg, R.J. (1986). A Triangular Theory of Love. *Psychological Review*, vol. 93, no. 2, pp. 119-135. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.93.2.119>
- Tallis, F. (2005). *Love Sick: Love as a Mental Illness*. *Thunder's Mouth Press*.
- Tarzia, L., Maxwell, S., Valpied, J., Novy, K., Quake, R., and Hegarty, K. (2017). Sexual violence associated with poor mental health in women attending Australian general practices. *Aust. N. Z. J. Public Health*, 41, 518–523. DOI: 10.1111/1753-6405.12685
- Tolman, R.M. (1989). The development of a measure of psychological maltreatment of women by their male partners. *Violence Vict.* 4, 159–177. DOI: 10.1891/0886-6708.4.3.159
- Veggi, S., Benfante, A., Di Tella, M., Roveta, F., Castelli, L., Zara, G. (2023). Intimate Partner Violence and Alexithymia: Do Emotions Matter? *Trauma, Violence & Abuse*. 5(3), 2521–2534. DOI: 10.1177/15248380231217045
- Velotti, P., Zobel, S.B., Rogier, G., Tambelli, R. (2018). Exploring Relationships: A Systematic Review on Intimate Partner Violence and Attachment. *Front. Psychol.*, Volume 9. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.01166>
- Verhaeghe, P. (2014). *What About Me? The Struggle for Identity in a Market-Based Society*. Scribe Publications.
- Walker, L.E. (1984). *The Battered Woman Syndrome*. Springer Publishing Company.
- Santos, H.C., Varnum, M.E., Grossmann, I. (2017). Global Increases in Individualism. *Psychological Science*. 28(9), 1228–1239. DOI: [10.1177/0956797617700622](https://doi.org/10.1177/0956797617700622)

ДОДАТКИ

Додаток А

Діагностичний інструментарій дослідження

Шкала DVQ-R (Dating Violence Questionnaire – Revised) (Rodriguez-Franco et al.)

Інструкція: Ми хотіли б дізнатися, як часто ви стикалися з кожною з наведених нижче поведінкових ситуацій у тих романтичних стосунках, в яких знаходитесь зараз. Оцініть частоту кожної ситуації за шкалою від ніколи – 0 до постійно – 4. Позначте той варіант, який найкраще відповідає вашому досвіду.

1. Партнер/ка перевіряє вашу любов, влаштовуючи «пастки», щоби з'ясувати, чи ви йому/їй зраджуєте, чи ви його/її любите, чи ви вірні.

2. Ви відчуваєте, що зобов'язані вступити в інтимний контакт, щоби не пояснювати причин відмови.

5. Піднімав/ла на вас руку.

6. Є успішним/ою у навчанні або роботі, але запізнюється, не виконує обіцянки, поводить себе безвідповідально.

9. Говорить про уявні любовні зв'язки, в яких звинувачує вас.

10. Наполягає на дотиках, які вам неприємні чи небажані.

13. Дав/дала ляпаса, штовхав/ла або тряс/ла вас.

14. Не визнає відповідальності за події у ваших стосунках.

15. Постійно критикує, принижує ваш характер або самооцінку.

20. Кидав/ла у вас важкі предмети.

21. Завдавав/ла фізичної шкоди за допомогою предмета.

23. Насміхається з того, як ви говорите або висловлюєтесь.

25. Фізично або емоційно заважав/ла вам піти.

26. Ви відчували себе змушеними до певних інтимних дій.

30. Ігнорував/ла ваші почуття.

32. Припиняє спілкування або зникає на кілька днів без пояснень, щоби показати своє невдоволення.

38. Порушує ваш особистий простір або конфіденційність (гучна музика під час вашого навчання, читання ваших повідомлень, прослуховування розмов тощо).

39. Примушує вас роздягатися, коли ви цього не хочете.

40. Насміхається або принижує ваші переконання, релігію або соціальний статус.

41. Принижує або висміює ваші ідеї.

Ключ до методики:

- 1) Відокремлення (6,14,30,32);
- 2) Приниження (15, 23, 40, 41);
- 3) Сексуальний аб'юз (2, 10, 26, 39);
- 4) Примус (1, 9, 25, 38);
- 5) Фізичний аб'юз (5,13,20,21).

Кількісна обробка результатів здійснюється шляхом підсумовування «сирих» балів, отриманих за відповідними пунктами-твердженнями згідно з ключем методики. Для якісного аналізу розраховується середнє арифметичне значення сирих балів за субшкалою, що відображає загальну інтенсивність прояву конкретної форми насильства.

Шкала Emotional Abuse Questionnaire (EAQ) (Neil Jacobson, Ph.D. and John Gottman, Ph.D.):

Оберіть ту відповідь, яка найкраще підходить до вашого досвіду.

- 1 відповідає за «ніколи»,
- 2 бали відповідає за «рідко»,
- 3 бали відповідають за «іноді»,
- 4 бали відповідають за «дуже часто».

Мій партнер:

1. Намагався спіймати мене на невідповідностях, щоб довести, що я брешу.
2. Намагався переконати інших людей, що я психічно нестабільна/нестабільний.
3. Говорив іншим людям, що зі мною щось не так.
4. Казав речі, які навмисно мене ранили.
5. Казав мені, що я не є привабливою/привабливим у сексуальному плані.
6. Казав мені, що я не здатна/здатен задовольнити у сексуальному плані.
7. Ображав моє релігійне походження та переконання.
8. Ображав моє етнічне походження.
9. Ображав мою родину.
10. Переконував мене робити речі, через які я потім почувалась/почувався погано.
11. Казав мені, що ніхто інший мене ніколи не захоче.
12. Принижував мене перед іншими.
13. Змушував мене робити речі, які принижують гідність.
14. Ставив під сумнів мою психічну стабільність.
15. Розповідав іншим людям особисту чи таємну інформацію про мене.
16. Словесно атакував мою особистість.
17. Ображав мене, називаючи некомпетентною/некомпетентним (дурною/дурним).
18. Насміхався з мене.
19. Змушував мене робити речі проти моєї волі.
20. Сумнівався в щирості моїх почуттів.
21. Порівнював мене з іншими партнерами не на мою користь.
22. Намисно робив речі, щоб налякати мене.
23. Погрожував мені фізично під час сварок.
24. Попереджав мене, що якщо я не припиню щось робити, він застосує насильство.
25. Наші сварки часто виходили з-під контролю.

26. Я найбільше хвилююсь, коли мій партнер мовчить.

27. Їздив нерозважливо або занадто швидко, коли був злий.

Шкала відповідей:

Відповідь	Бали
Ніколи	1
Рідко	2
Іноді	3
Дуже часто	4

Обробка результатів здійснюється шляхом підсумовування балів за всіма пунктами. Загальний рівень емоційного аб'юзу визначається наступним чином:

- 1) 27–33 бали – низький рівень (або відсутність вираженого емоційного аб'юзу);
- 2) 34–40 балів – середній (помірний) рівень;
- 3) 41–108 балів – високий рівень.

Дослідження самооцінки за методикою Дембо-Рубінштейн (модиф. А.Прихожан)

Інструкція: Ця методика дозволяє оцінити ваше ставлення до себе за кількома шкалами. Будь ласка, оцініть рівень запропонованих характеристик за шкалою від 0 до 10, де 0 балів — 0% (мінімальний рівень), а 10 балів — 100% (максимальний рівень). Для кожного параметра зробіть дві оцінки:

1. Відзначте розвиток цих якостей в себе на даний момент часу.
2. Відзначте, на якому рівні розвитку цих якостей Ви були б задоволені собою або відчули б гордість за себе.

1. Здоров'я

Оцініть свій поточний рівень здоров'я.

Оцініть свій бажаний рівень здоров'я.

2. Здібності та розум

Оцініть свій поточний рівень здібностей та розуму.

Оцініть свій бажаний рівень здібностей та розуму.

3. Характер

Оцініть, наскільки Ви задоволені своїм характером на зараз.

Оцініть бажаний рівень розвитку Вашого характеру.

4. Авторитет у однолітків.

Оцініть Ваш поточний авторитет серед однолітків.

Оцініть свій бажаний рівень авторитету серед однолітків.

5. Уміння багато робити своїми руками, умілі руки

Оцініть свій поточний розвиток уміння робити багато чого власноруч.

Оцініть свій бажаний рівень розвитку уміння багато чого робити своїми руками.

6. Зовнішність

Оцініть, наскільки Ви задоволені своєю зовнішністю зараз.

Оцініть, наскільки б Ви хотіли бути задоволеним своєю зовнішністю (бажаний рівень розвитку)

7. Впевненість у собі.

Оцініть свій поточний рівень впевненості у собі.

Оцініть свій бажаний рівень впевненості у собі.

Обробка результатів здійснюється шляхом знаходження середнього балу за показниками самооцінки та рівня домагань. Інтерпретація рівня актуальної самооцінки здійснюється за такими критеріями:

1) до 45 балів – низька (занижена) самооцінка;

2) від 46 до 74 балів – середня (реалістична, адекватна) самооцінка;

3) від 75 до 100 балів – висока (завищена, нереалістична) самооцінка;

Рівень домагань інтерпретується так: до 59 балів – занижений (індикатор несприятливого розвитку особистості); від 60 до 89 балів – реалістичний (де 75–89 – оптимально високий); від 90 до 100 балів – нереалістичний, некритичне ставлення до власних можливостей.

Розбіжність між самооцінкою та домаганнями: від 8 до 22 балів вважається нормою (людина ставить досяжні цілі); від 23 балів і вище – свідчить про різкий конфлікт між прагненнями та уявленнями про себе; розбіжність від 0 до 7 балів вказує на те, що рівень домагань не є стимулом для розвитку. Від'ємне значення (коли домагання нижчі за самооцінку) свідчить про позицію «можу, але не хочу», яка свідчить про пасивність та занижену мотивацію.

Опитувальник «Конформність – навіюваність» С. В. Клаучека і В. В. Деларю.

Інструкція: «Оцініть, чи властиві вам такі особливості, чи згодні Ви із наступними твердженнями».

1. В дитинстві Вас вважали впертою дитиною.
2. Коли у навчальній групі Ви ухвалюєте якесь рішення, Ви будете на боці більшості?
3. Вам подобається бути оригінальною людиною?
4. Якщо у вашому колективі стає популярною якась певна річ, Ви хочете її також придбати?
5. Ви любите протиставляти свою думку більшості своїх знайомих?
6. Ви не любите занадто модніти і вважаєте, що одягатися треба як усі?
7. Ви цінуєте людей, які можуть вас підбадьорити, вселити впевненість, заспокоїти?
8. Якщо Вас критикують знайомі, то, напевно, вони мають рацію?
9. Ви вважаєте, що всі правила та порядки потрібно виконувати?
10. Чи вважаєте себе недовірливою людиною?
11. При прийнятті будь-якого рішення Вам потрібна підтримка оточуючих?
12. Ви б завели собі собаку такої самої породи як у найпопулярнішої людини в вашій групі?
13. Ви хочете стати схожим на якогось відомого актора?
14. Ви часто вступаєте у конфлікт зі своїми колегами?

15. Ви волієте розважатися у звичній дружній компанії?

16. Якщо вся ваша група несправедливо звинуватить одного з ваших колег, Ви заступитеся за нього?

17. Ви намагаєтесь поводитися так, щоб не викликати невдоволення оточуючих?

18. Чи багато хто з ваших знайомих є великими авторитетами для Вас?

19. Коли при Вас хтось позіхає, Вам теж часто хочеться позіхнути.

20. Ви вмієте наполягти і часто цим користуєтесь.

Обробка результатів здійснюється шляхом зіставлення відповідей респондента зі стандартним ключем. За кожний збіг нараховується 1 бал. Згідно з ключем, відповідь «Так» оцінюється в 1 бал для запитань 2, 4, 6, 7, 8, 9, 12, 13, 15, 17, 18, 19; відповідь «Ні» оцінюється в 1 бал для запитань 1, 3, 5, 10, 11, 14, 16 та 20.

Отриманий сумарний результат дозволяє класифікувати рівень конформності особистості:

1) 1–5 бали – низький рівень (особистість стійка до зовнішнього впливу, має високий рівень незалежності у судженнях);

2) 6–14 балів – середній (помірний) рівень (адекватне співвідношення соціальної адаптивності та збереження власної позиції);

3) 15–20 балів – високий рівень (виражена схильність до підкорення, залежність від думки оточення та партнера, висока навіюваність).

Опитувальник «Діагностика емоційного інтелекту» Н. Холла.

Інструкція: Нижче наведені висловлювання, які так чи інакше відображають різні сторони життя. Оберіть варіант відповіді, виходячи з вашого ступеня згоди з ним.

1. Для мене як негативні, так і позитивні емоції служать джерелом знання про те, як чинити в житті.

2. Негативні емоції допомагають мені зрозуміти, що я повинен змінити у своєму житті.

3. Я спокійний, коли відчуваю тиск з боку.
4. Я здатний спостерігати зміну своїх почуттів.
5. Коли необхідно, я можу бути спокійним і зосередженим, щоб діяти відповідно до запитів життя.
6. Коли необхідно, я можу викликати у себе широкий спектр позитивних емоцій, таких як веселощі, радість, внутрішній підйом і гумор.
7. Я стежу за тим, як я себе почуваю.
8. Після того як щось засмутило мене, я можу легко впоратися зі своїми почуттями.
9. Я здатний вислуховувати проблеми інших людей.
10. Я не зациклююсь на негативних емоціях.
11. Я чутливий до емоційних потреб інших.
12. Я можу діяти на інших людей заспокійливо.
13. Я можу змусити себе знову і знову встати перед обличчям перешкоди
14. Я намагаюся підходити до життєвих проблем творчо.
15. Я адекватно реауюю на настрої, спонукання і бажання інших людей.
16. Я можу легко входити в стан спокою, готовності і зосередженості.
17. Коли дозволяє час, я звертаюся до своїх негативним почуттям і розбираюся, в чому проблема.
18. Я здатний швидко заспокоїтися після несподіваного засмучення.
19. Знання моїх справжніх почуттів важливо для підтримки "хорошої форми".
20. Я добре розумію емоції інших людей, навіть якщо вони не виражені відкрито.
21. Я можу добре розпізнавати емоції за виразом обличчя.
22. Я можу легко відкинути негативні почуття, коли необхідно діяти.
23. Я добре вловлюю знаки у спілкуванні, які вказують на те, в чому інші потребують.
24. Люди вважають мене добрим знавцем переживань інших.

25. Люди, які усвідомлюють свої справжні почуття, краще управляють своїм життям.

26. Я здатний поліпшити настрій інших людей.

27. Зі мною можна порадитися з питань відносин між людьми.

28. Я добре налаштовуюся на емоції інших людей.

29. Я допомагаю іншим використовувати їх спонукання для досягнення особистих цілей.

30. Я можу легко відключитися від переживання неприємностей.

Ключ до методики:

1) Емоційна обізнаність (пункти 1, 2, 4, 17, 19, 25) – усвідомлення та розуміння власних емоцій;

2) Управління своїми емоціями (пункти 3, 7, 8, 10, 18, 30) – емоційна гнучкість та довільне керування власним станом;

3) Самомотивація (пункти 5, 6, 13, 14, 16, 22) – здатність управляти своєю поведінкою за допомогою емоцій;

4) Емпатія (пункти 9, 11, 20, 21, 23, 28) – розуміння почуттів інших людей та здатність співчувати;

5) Розпізнавання емоцій інших людей (пункти 12, 15, 24, 26, 27, 29) – здатність ідентифікувати емоційні стани оточення та впливати на них.

Шкала відповідей: «повністю не згоден» (-3 бали), «в основному не згоден» (-2 бали), «почасти не згоден» (-1 бал), «почасти згоден» (+1 бал), «в основному згоден» (+2 бали), «повністю згоден» (+3 бали).

Обробка результатів здійснюється шляхом алгебраїчного додавання балів (з урахуванням знаків «+» та «-») за кожною зі шкал.

Інтерпретація рівнів вираженості парціального емоційного інтелекту:

1) 14 балів і більше – високий рівень;

2) від 8 до 13 балів – середній рівень;

3) 7 балів і менше (включаючи від'ємні значення) – низький рівень.

Загальний (інтегративний) показник емоційного інтелекту:

1) 70 балів і більше – високий рівень інтегративного емоційного інтелекту;

- 2) від 40 до 69 балів – середній рівень;
- 3) 39 балів і менше – низький рівень.

Посилання на опитування Google Forms. Бланки відповідей респондентів

Посилання:

<https://docs.google.com/forms/d/11cois-VhbqorHdAAsvnVAfhUu6WLz436tLI51Xocdjg/edit#question=1890200034&field=33164899>

Бланки відповідей респондентів за методикою DVQ-R

1. Партнер/ка перевіряє вашу любов, влаштовуючи «пастки», щоби з'ясувати, чи ви йому/їй зраджуєте, чи ви його/її любите, чи ви вірні.

0   1   2   3   4

---

39 ответов

0   1   2   3   4

---

4 ответа

0   1   2   3   4

---

1 ответ

Бланки відповідей респондентів за методикою EAQ

12. Принижував мене перед іншими.				
1	2	3	4	
☒	☐	☐	☐	
<hr/>				
41 ответ				
12. Принижував мене перед іншими.				
1	2	3	4	
☐	☒	☐	☐	
<hr/>				
3 ответа				
12. Принижував мене перед іншими.				
1	2	3	4	
☐	☐	☒	☐	
<hr/>				
1 ответ				

Бланки відповідей респондентів за методикою “Дослідження самооцінки”

4. Авторитет у однолітків. Оцініть Ваш <u>поточний</u> авторитет серед однолітків.											
Зневажається однолітками											
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Авторитетний серед однолітків
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☒	☐	☐	
<hr/>											
14 ответов											
Зневажається однолітками											
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Авторитетний серед однолітків
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☒	☐	☐	☐	
<hr/>											
9 ответов											
Зневажається однолітками											
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Авторитетний серед однолітків
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☒	☐	☐	
<hr/>											
8 ответов											

Бланки відповідей респондентів за методикою “Конформність-навіюваність”

3. Вам подобається бути оригінальною людиною? [Показати варіанти](#) ▾

Так
41 ответ

Ні
4 ответа

Бланки відповідей респондентів за методикою “Діагностика емоційного інтелекту”

2. Негативні емоції допомагають мені зрозуміти, що я повинен змінити у своєму житті.
[Показати варіанти](#) ▾

В основному згоден
15 ответов

Частково згоден
14 ответов

Почасті не згоден
6 ответов

Повністю згоден
5 ответов

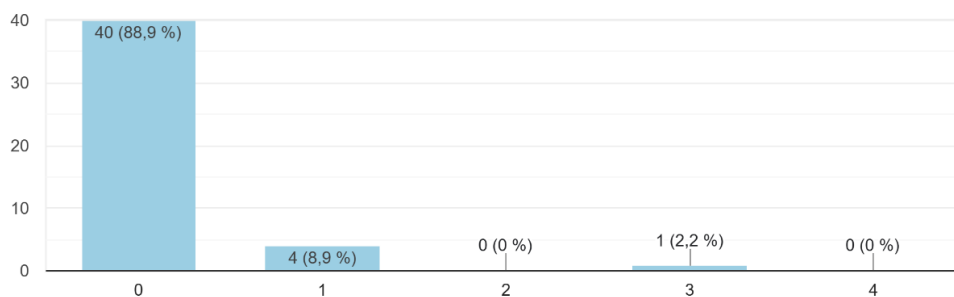
Повністю не згоден
3 ответа

В основному не згоден
2 ответа

Статистика опитування респондентів (Google Forms)**Статистика відповідей респондентів за DVQ-R**

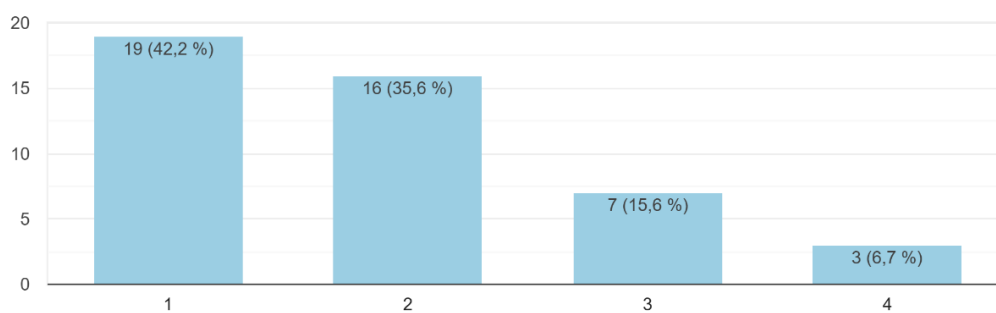
13. Давав/давала ляпаса, штовхав/ла або тряс/ла вас.

45 ответов

Статистика відповідей респондентів за EAQ

26. Я найбільше хвилююсь, коли мій партнер мовчить.

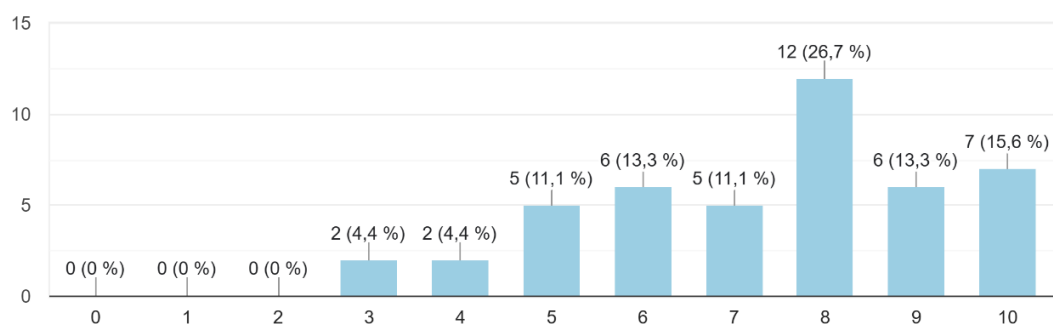
45 ответов

Статистика відповідей за опитувальником Дембо-Рубінштейн

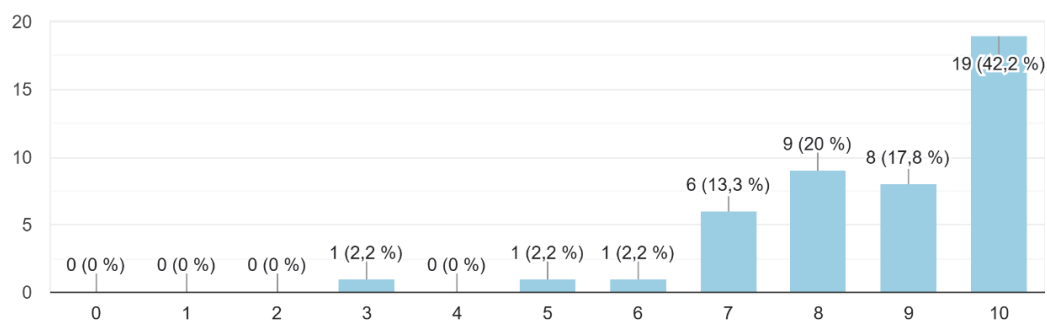
3. Характер Оцініть, наскільки Ви задоволені своїм характером на зараз.

45 ответов

Оцініть свій бажаний рівень розвитку уміння багато чого робити своїми руками.

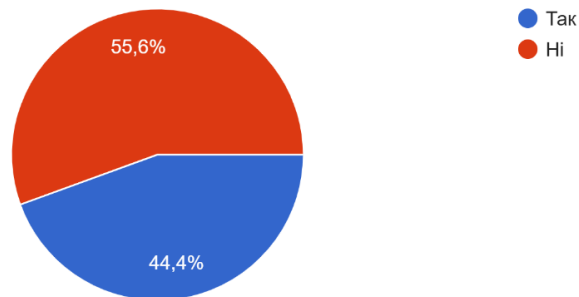
45 ответов

Статистика відповідей респондентів за опитувальником Клаучека-Деларю

17. Ви намагаєтеся поводитися так, щоб не викликати невдоволення оточуючих?

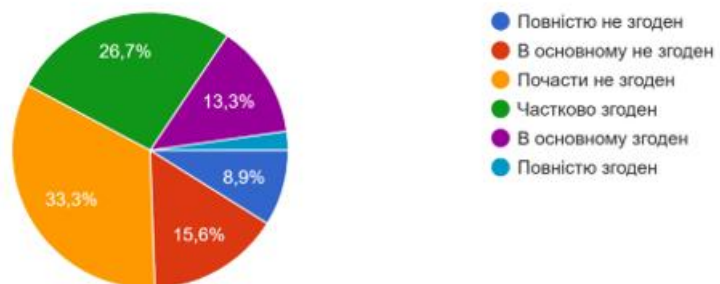
45 ответов

Статистика відповідей респондентів за опитувальником Холла

30. Я можу легко відключитися від переживання неприємностей.

45 ответов

Узагальнена таблиця з показниками сирих балів проведеного дослідження

2	06.03.2026 11:30:00	Жінка	Соня та Іван	0	1	0	0	0	0	0
3	07.03.2026 10:40:05	Чоловік	Івані Соня	0	1	0	0	0	0	0
4	07.03.2026 19:27:03	Жінка	Наталія та Матвій	0	1	0	0	0	0	1
5	07.03.2026 19:45:46	Чоловік	Матвій та Наталія	0	0	1	0	0	0	0
6	07.03.2026 19:54:01	Чоловік	Евандар Валерія	0	2	0	0	0	0	1
7	08.03.2026 22:48:40	Жінка	Лера та Ельдар	0	1	0	0	0	0	0
8	09.03.2026 17:59:53	Чоловік	Настя Макс	1	1	0	0	1	1	1
9	09.03.2026 18:00:05	Жінка	Настя Макс	0	0	0	0	0	0	0
10	09.03.2026 18:09:52	Жінка	Рей/Катя або Олексій/Поліна	1	0	0	0	0	0	0
11	09.03.2026 18:34:51	Чоловік	Фрості Каріна	0	0	0	0	0	0	0
12	09.03.2026 19:36:39	Жінка	Інга Олексій	0	2	1	0	0	0	0
13	09.03.2026 19:35:43	Чоловік	Інга та Олексій	0	0	0	0	1	0	0
14	09.03.2026 22:52:34	Чоловік	Дарина Сергій	0	0	0	0	0	0	0
15	09.03.2026 22:55:53	Жінка	Дарина та Сергій	0	0	0	0	0	0	0

16	10.03.2026 1:04:28	Жінка	Каріна і Фрост	1	0	0	0	0	0
17	10.03.2026 10:11:29	Жінка	Вікторія та Антон	0	1	0	0	0	0
18	11.03.2026 1:00:13	Жінка	Рей і Дана	0	0	0	0	0	0
19	11.03.2026 1:00:16	Чоловік	Дана і Рей	0	0	0	0	0	0
20	11.03.2026 13:13:23	Жінка	Ніка і Віталік	0	0	0	0	0	0
21	13.03.2026 13:32:32	Чоловік	Віталій і Вероніка	0	0	0	0	0	3
22	15.03.2026 18:09:32	Чоловік	Євген Віка	1	1	0	0	0	0
23	16.03.2026 12:53:35	Чоловік	Антон Віка	0	0	0	0	0	0
24	16.03.2026 15:23:48	Жінка	Ярослав і Дарія	0	0	0	0	0	0
25	16.03.2026 15:43:22	Чоловік	Ярослав і Дарія	3	4	3	0	0	0
26	16.03.2026 20:39:27	Жінка	Андрей і Артем	0	0	0	0	0	0
27	16.03.2026 20:51:08	Чоловік	Андрей і Артем	0	1	0	0	0	0

28	16.03.2026 21:00:20	Жінка	Віта і Жена	0	0	0	0	0	0	0
29	17.03.2026 0:38:39	Чоловік	Олексій і Оксана	0	1	0	0	0	0	0
30	17.03.2026 8:34:29	Жінка	Даша і Міша	0	1	1	0	0	0	0
31	17.03.2026 8:45:27	Чоловік	Міша і Даша	0	0	1	0	0	0	3
32	17.03.2026 20:35:34	Чоловік	Олесь і Інна	0	0	1	0	0	0	1
33	17.03.2026 20:41:45	Жінка	Інна і Олесь	0	0	1	0	0	0	0
34	17.03.2026 22:07:03	Жінка	Оксана і Олексій	0	0	0	0	0	0	0
35	17.03.2026 22:45:59	Жінка	Зіна і Костя	0	1	1	0	0	0	0
36	18.03.2026 11:56:34	Чоловік	Сальварр і Галя	0	0	0	0	0	0	0
37	18.03.2026 12:42:14	Жінка	Галя	0	0	0	0	0	0	0
38	19.03.2026 13:36:00	Чоловік	Дима і Маша	0	1	0	0	0	0	0
39	19.03.2026 21:38:20	Жінка	Маша і Дима	2	0	0	0	0	0	0
40	19.03.2026 22:30:30	Чоловік	Зіна та Костя	0	0	0	0	0	0	0
41	06.04.2026 0:40:53	Чоловік	Льша та Поліна/ Рей та Катя	0	0	0	0	0	0	0

Показники ранжування результатів дослідження

Ваша ст	Дія обр	Відсор	Принж	Примус	Фамиче	Сексуп	Загал	Рівень в	Емоційн	Рівень в	Домог	Самоощ	Рівень д	Рівень с	Конфор	Рівень к	Емоційн	Україн	Самоо	Емпатя	Розпін	Емоційн	Рівень в
2	Соня та Іван	3	1	1	0	0	6	1	29	1	65	45	2	1	8	2	11	3	8	13	8	43	2
1	Іван і Соля	0	1	0	0	1	3	1	29	1	70	55	2	2	9	2	7	11	13	10	7	48	2
2	Нагала та М	16	10	0	4	0	40	3	46	3	69	41	2	1	9	2	14	6	10	13	13	56	2
1	Мілай та На	3	0	9	0	2	14	2	33	1	67	56	2	2	9	2	9	7	12	15	15	58	2
1	Ельдар і Ваг	3	2	2	4	2	17	2	34	2	56	46	1	2	8	2	7	2	6	6	9	30	1
2	Лєра та Ель	1	0	0	0	5	10	1	30	1	70	58	2	2	11	2	12	1	5	12	13	43	2
1	Настя і Макс	0	0	5	6	2	15	2	31	1	66	61	2	2	10	2	8	13	13	6	53	2	
2	Настя і Макс	4	1	2	0	0	14	2	34	2	67	54	2	2	5	1	6	6	10	7	3	32	1
2	Рей/Мілка а	1	0	3	0	0	4	1	29	1	60	35	2	1	8	2	10	1	2	11	9	33	1
1	Фрост і Карн	1	0	0	0	0	3	1	31	1	59	44	1	1	7	2	15	12	15	16	16	74	3
2	Інга і Олексі	0	3	3	0	1	10	1	32	1	58	34	1	1	10	2	5	1	0	6	4	16	1
1	Інга та Олек	5	0	1	0	2	12	1	28	1	60	46	2	2	11	2	8	5	9	5	8	35	1
1	Дарина Сер	1	0	0	0	0	3	1	37	2	69	52	2	2	8	2	7	6	11	16	16	56	2
2	Дарина та С	3	4	5	0	0	17	2	32	1	69	55	2	2	5	1	13	12	17	13	12	67	2
2	Карна і Фро	1	0	1	0	0	2	1	27	1	66	66	2	2	9	2	6	6	6	6	6	30	1
2	Вікторія та А	3	0	0	0	2	7	1	34	2	67	55	2	2	8	2	14	5	9	13	13	54	2
2	Рей і Дана	1	1	0	1	0	4	1	30	1	58	36	1	1	7	2	9	3	2	1	5	20	1
1	Дана і Рей	1	0	0	0	0	6	1	31	1	67	34	2	1	10	2	4	1	5	5	2	17	1
2	Ніка і Віталі	1	0	0	0	0	1	1	27	1	61	50	2	2	11	2	11	7	13	10	9	50	2
1	Віталі і Вер	1	0	0	5	5	12	1	28	1	70	58	2	2	7	2	15	13	14	16	13	71	3
1	Євген Віка	4	7	2	0	3	20	2	34	2	57	33	1	1	7	2	8	1	4	8	8	29	1
1	Ангол і Віка	3	0	3	0	3	14	2	36	2	63	41	2	1	9	2	12	7	8	6	6	39	1
2	Ярослав і Да	0	0	1	0	0	2	1	28	1	69	59	2	2	8	2	11	3	14	18	15	61	2
1	Ярослав і Д	0	4	4	0	0	5	17	2	40	2	62	37	2	1	11	2	12	4	17	17	66	2
2	Андреа і Аст	1	5	0	0	0	6	1	27	1	58	50	1	1	2	6	15	8	8	8	6	45	2

1	Андреа і Ар	4	2	1	0	1	13	1	36	2	68	61	2	2	11	2	15	11	15	7	10	58	2
2	Віта і Жєня	1	2	2	0	0	5	1	29	1	54	44	1	1	6	2	13	7	8	7	3	38	1
1	Олексій і Ок	4	10	0	0	1	17	2	33	1	66	46	2	2	7	2	3	0	6	8	7	24	1
2	Даша і Міша	4	0	0	0	5	12	1	35	2	66	59	2	2	8	2	10	2	7	7	3	29	1
1	Міша і Даш	4	2	2	7	2	25	2	41	3	67	64	2	2	5	1	7	14	15	10	4	50	2
1	Олесь і Інна	0	2	1	1	5	10	1	30	1	62	55	2	2	10	2	8	8	9	10	9	44	2
2	Інна і Олесь	0	4	2	0	5	14	2	34	2	58	53	1	2	10	2	7	8	8	10	9	42	2
2	Оксана і Олє	1	2	1	0	0	4	1	30	1	60	51	2	2	12	2	9	7	7	4	6	33	1
2	Зіна і Костя	2	0	0	0	3	7	1	28	1	53	37	1	1	12	2	8	0	3	13	8	32	1
1	Сальвадор і	0	1	0	2	0	3	1	29	1	60	41	2	1	7	2	7	4	9	8	5	33	1
2	Гага	0	0	0	0	0	0	1	28	1	67	65	2	2	8	2	17	14	15	14	13	73	3
1	Діма і Маш	10	6	3	0	1	26	2	38	2	59	53	1	2	6	2	11	4	8	9	8	40	2
2	Маша і Діма	1	1	2	0	0	5	1	28	1	62	44	2	1	5	1	13	2	2	13	7	37	1
1	Зіна та Кост	1	0	0	0	1	3	1	28	1	66	53	2	2	7	2	11	3	11	9	10	44	2
1	Лєша та Пєд	12	4	9	1	8	40	3	47	3	69	59	2	2	4	1	9	6	10	14	15	54	2

**Показники статистичного та кореляційного аналізу результатів
дослідження**

Показники описової статистики за методикою DVQ-R

		Statistic	Std. Error	
Відсторонення	Mean	2,525	,5299	
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	1,453	
		Upper Bound	3,597	
	5% Trimmed Mean	2,028		
	Median	1,000		
	Variance	11,230		
	Std. Deviation	3,3511		
	Minimum	,0		
	Maximum	16,0		
	Range	16,0		
	Interquartile Range	2,8		
	Skewness	2,550	,374	
	Kurtosis	7,346	,733	
	Приниження	Mean	1,875	,4179
95% Confidence Interval for Mean		Lower Bound	1,030	
		Upper Bound	2,720	
5% Trimmed Mean		1,528		
Median		1,000		
Variance		6,984		
Std. Deviation		2,6427		
Minimum		,0		
Maximum		10,0		
Range		10,0		
Interquartile Range		2,8		
Skewness		1,792	,374	
Kurtosis		2,948	,733	
Примус		Mean	1,625	,3521
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	,913	
		Upper Bound	2,337	
	5% Trimmed Mean	1,306		
	Median	1,000		
	Variance	4,958		
	Std. Deviation	2,2267		
	Minimum	,0		
	Maximum	9,0		
	Range	9,0		
	Interquartile Range	2,0		
	Skewness	2,026	,374	
	Kurtosis	4,470	,733	

Показники описової статистики за методикою DVQ-R

		Statistic	Std. Error	
Фізичне насильство	Mean	,775	,2830	
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	,202	
		Upper Bound	1,348	
	5% Trimmed Mean	,500		
	Median	,000		
	Variance	3,204		
	Std. Deviation	1,7901		
	Minimum	,0		
	Maximum	7,0		
	Range	7,0		
	Interquartile Range	,0		
	Skewness	2,418	,374	
	Kurtosis	4,896	,733	
	Сексуальне насильство	Mean	1,625	,3256
95% Confidence Interval for Mean		Lower Bound	,966	
		Upper Bound	2,284	
5% Trimmed Mean		1,444		
Median		1,000		
Variance		4,240		
Std. Deviation		2,0592		
Minimum		,0		
Maximum		8,0		
Range		8,0		
Interquartile Range		2,8		
Skewness		1,296	,374	
Kurtosis		1,025	,733	
Загальна віктимізація		Mean	11,075	1,4804
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	8,081	
		Upper Bound	14,069	
	5% Trimmed Mean	10,056		
	Median	10,000		
	Variance	87,661		
	Std. Deviation	9,3627		
	Minimum	,0		
	Maximum	40,0		
	Range	40,0		
	Interquartile Range	10,8		
	Skewness	1,565	,374	
	Kurtosis	2,873	,733	

Показники описової статистики за методиками ЕАQ та “Дослідження самооцінки” за Дембо-Рубінштейн (модиф. А.Прихожан)

		Statistic	Std. Error	
Емоційний та психологічний абюз	Mean	32,275	,7754	
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	30,707	
		Upper Bound	33,843	
	5% Trimmed Mean	31,778		
	Median	31,000		
	Variance	24,051		
	Std. Deviation	4,9041		
	Minimum	27,0		
	Maximum	47,0		
	Range	20,0		
	Interquartile Range	5,8		
	Skewness	1,403	,374	
	Kurtosis	1,887	,733	
	Домагання	Mean	63,500	,7713
95% Confidence Interval for Mean		Lower Bound	61,940	
		Upper Bound	65,060	
5% Trimmed Mean		63,694		
Median		65,500		
Variance		23,795		
Std. Deviation		4,8780		
Minimum		53,0		
Maximum		70,0		
Range		17,0		
Interquartile Range		7,8		
Skewness		-,389	,374	
Kurtosis		-1,036	,733	
Самооцінка		Mean	49,650	1,4878
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	46,641	
		Upper Bound	52,659	
	5% Trimmed Mean	49,667		
	Median	51,500		
	Variance	88,541		
	Std. Deviation	9,4096		
	Minimum	33,0		
	Maximum	66,0		
	Range	33,0		
	Interquartile Range	15,8		
	Skewness	-,200	,374	
	Kurtosis	-,992	,733	

Показники описової статистики за методикою «Конформність – навіюваність»

		Statistic	Std. Error	
Конформність	Mean	8,225	,3311	
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	7,555	
		Upper Bound	8,895	
	5% Trimmed Mean	8,222		
	Median	8,000		
	Variance	4,384		
	Std. Deviation	2,0938		
	Minimum	4,0		
	Maximum	12,0		
	Range	8,0		
	Interquartile Range	3,0		
	Skewness	-,032	,374	
	Kurtosis	-,764	,733	

Показники описової статистики за методикою «Діагностика емоційного інтелекту» Н. Холла

Емоційна обізнаність	Mean	9,925	,5340	
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	8,845	
		Upper Bound	11,005	
	5% Trimmed Mean	9,944		
	Median	9,500		
	Variance	11,404		
	Std. Deviation	3,3771		
	Minimum	3,0		
	Maximum	17,0		
	Range	14,0		
	Interquartile Range	5,8		
	Skewness	,114	,374	
	Kurtosis	-,682	,733	
	Самомотивація	Mean	9,100	,6941
95% Confidence Interval for Mean		Lower Bound	7,696	
		Upper Bound	10,504	
5% Trimmed Mean		9,111		
Median		9,000		
Variance		19,272		
Std. Deviation		4,3900		
Minimum		,0		
Maximum		17,0		
Range		17,0		
Interquartile Range		7,0		
Skewness		-,057	,374	
Kurtosis		-,667	,733	

Показники описової статистики за методикою «Діагностика емоційного інтелекту» Н. Холла

		Statistic	Std. Error	
Емпатія	Mean	10,175	,6354	
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	8,890	
		Upper Bound	11,460	
	5% Trimmed Mean	10,194		
	Median	10,000		
	Variance	16,148		
	Std. Deviation	4,0185		
	Minimum	1,0		
	Maximum	18,0		
	Range	17,0		
	Interquartile Range	6,0		
	Skewness	,013	,374	
	Kurtosis	-,666	,733	
	Емоційний інтелект	Mean	43,925	2,4042
95% Confidence Interval for Mean		Lower Bound	39,062	
		Upper Bound	48,788	
5% Trimmed Mean		43,806		
Median		43,000		
Variance		231,199		
Std. Deviation		15,2052		
Minimum		16,0		
Maximum		74,0		
Range		58,0		
Interquartile Range		23,3		
Skewness		,218	,374	
Kurtosis		-,607	,733	

Описова статистика типізованих (рівневих) показників дослідження

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Рівень віктимізації	40	1,0	3,0	1,400	,5905
Рівень емоційного та психологічного аб'юзу	40	1,0	3,0	1,425	,6360
Рівень домагань	40	1,0	2,0	1,750	,4385
Рівень самооцінки	40	1,0	2,0	1,650	,4830
Рівень конформності	40	1,0	2,0	1,875	,3349
Управління своїми емоціями	40	,0	14,0	5,850	4,1110
Розпізнавання емоцій інших людей	40	2,0	16,0	8,875	4,0711
Рівень емоційного інтелекту	40	1,0	3,0	1,650	,6222
Valid N (listwise)	40				

Перевірка на нормальність розподілу за критерієм Колмогорова-Смірнова та Шапіро-Вілка за всіма досліджуваними показниками

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Відсторонення	,250	40	,000	,682	40	,000
Приниження	,239	40	,000	,736	40	,000
Примус	,233	40	,000	,730	40	,000
Фізичне насильство	,442	40	,000	,503	40	,000
Сексуальне насильство	,235	40	,000	,781	40	,000
Загальна віктимізація	,143	40	,038	,847	40	,000
Емоційний та психологічний аб'юз	,154	40	,018	,859	40	,000
Домагання	,196	40	,001	,924	40	,010
Самооцінка	,114	40	,200*	,956	40	,127
Конформність	,118	40	,172	,963	40	,205
Емоційна обізнаність	,116	40	,193	,974	40	,479
Самомотивація	,088	40	,200*	,973	40	,443
Емпатія	,134	40	,068	,973	40	,436
Емоційний інтелект	,089	40	,200*	,975	40	,516

Середні ранги та суми рангів психологічних показників у групах чоловіків та жінок (за U-критерієм Манна-Уїтні)

	Ваша стать	N	Mean Rank	Sum of Ranks
Відсторонення	1,0	20	21,90	438,00
	2,0	20	19,10	382,00
	Total	40		
Приниження	1,0	20	21,00	420,00
	2,0	20	20,00	400,00
	Total	40		
Примус	1,0	20	21,93	438,50
	2,0	20	19,08	381,50
	Total	40		
Фізичне насильство	1,0	20	23,13	462,50
	2,0	20	17,88	357,50
	Total	40		
Сексуальне насильство	1,0	20	24,83	496,50
	2,0	20	16,18	323,50
	Total	40		
Загальна віктимізація	1,0	20	24,25	485,00
	2,0	20	16,75	335,00
	Total	40		
Емоційний та психологічний аб'юз	1,0	20	24,48	489,50
	2,0	20	16,53	330,50
	Total	40		
Домагання	1,0	20	21,93	438,50
	2,0	20	19,08	381,50
	Total	40		
Самооцінка	1,0	20	20,83	416,50
	2,0	20	20,18	403,50
	Total	40		
Конформність	1,0	20	20,08	401,50
	2,0	20	20,93	418,50
	Total	40		
Емоційна обізнаність	1,0	20	17,95	359,00
	2,0	20	23,05	461,00
	Total	40		
Самомотивація	1,0	20	24,23	484,50
	2,0	20	16,78	335,50
	Total	40		
Емпатія	1,0	20	20,98	419,50
	2,0	20	20,03	400,50
	Total	40		
	Ваша стать	N	Mean Rank	Sum of Ranks
Емоційний інтелект	1,0	20	22,33	446,50
	2,0	20	18,68	373,50
	Total	40		

Емпіричні значення U-критерію Манна-Уїтні для порівняння психологічних показників за статтю для субшкал за методикою DVQ-R

	Відсторонення	Приймення	Примус	Фізичне насильство	Сексуальне насильство
Mann-Whitney U	172,000	190,000	171,500	147,500	113,500
Wilcoxon W	382,000	400,000	381,500	357,500	323,500
Z	-,781	-,285	-,807	-,943	-,2468
Asymp. Sig. (2-tailed)	,435	,776	,419	,052	,014
Exact Sig. [2*(1-tailed Sig.)]	,461 ^b	,799 ^b	,445 ^b	,157 ^b	,018 ^b

Емпіричні значення U-критерію Манна-Уїтні для порівняння психологічних показників за статтю за методикою DVQ-R, EAQ, «Дослідження самооцінки» та «Конформність – навіюваність»

	Загальна віктимізація	Емоційний та психологічний абюз	Домагання	Самооцінка	Конформність
Mann-Whitney U	125,000	120,500	171,500	193,500	191,500
Wilcoxon W	335,000	330,500	381,500	403,500	401,500
Z	-,2034	-,2162	-,775	-,176	-,232
Asymp. Sig. (2-tailed)	,042	,031	,439	,860	,816
Exact Sig. [2*(1-tailed Sig.)]	,043 ^b	,030 ^b	,445 ^b	,862 ^b	,820 ^b

Емпіричні значення U-критерію Манна-Уїтні для порівняння психологічних показників за статтю за методикою «Діагностика емоційного інтелекту»

	Емоційна обізнаність	Самомотивація	Емпатія	Емоційний інтелект
Mann-Whitney U	149,000	125,500	190,500	163,500
Wilcoxon W	359,000	335,500	400,500	373,500
Z	-,1386	-,2022	-,258	-,988
Asymp. Sig. (2-tailed)	,166	,043	,796	,323
Exact Sig. [2*(1-tailed Sig.)]	,174 ^b	,043 ^b	,799 ^b	,327 ^b

Розподіл рангів досліджуваних показників усередині романтичних пар (за T-критерієм Вілкоксона) за методикою «Діагностика емоційного інтелекту»

		N	Mean Rank	Sum of Ranks
	Ties	1 ^{ad}		
	Total	20		
Управління своїми емоціями - Управління своїми емоціями	Negative Ranks	5 ^{ae}	12,70	63,50
	Positive Ranks	14 ^{af}	9,04	126,50
	Ties	1 ^{ag}		
	Total	20		
Самомотивація - Самомотивація	Negative Ranks	5 ^{ah}	8,40	42,00
	Positive Ranks	15 ^{ai}	11,20	168,00
	Ties	0 ^{aj}		
	Total	20		
Емпатія - Емпатія	Negative Ranks	9 ^{ak}	9,67	87,00
	Positive Ranks	10 ^{al}	10,30	103,00
	Ties	1 ^{am}		
	Total	20		
Розпізнавання емоцій інших людей - Розпізнавання емоцій інших людей	Negative Ranks	5 ^{an}	11,70	58,50
	Positive Ranks	14 ^{ao}	9,39	131,50
	Ties	1 ^{ap}		
	Total	20		
Емоційний інтелект - Емоційний інтелект	Negative Ranks	7 ^{aq}	10,14	71,00
	Positive Ranks	13 ^{ar}	10,69	139,00
	Ties	0 ^{as}		
	Total	20		

Розподіл рангів досліджуваних показників усередині романтичних пар (за T-критерієм Вілкоксона) за методикою DVQ-R, «Дослідження самооцінки», «Конформність – навіюваність» та «Діагностика емоційного інтелекту»

		N	Mean Rank	Sum of Ranks
Відсторонення - Відсторонення	Negative Ranks	5 ^a	5,80	29,00
	Positive Ranks	7 ^b	7,00	49,00
	Ties	8 ^c		
	Total	20		
Приниження - Приниження	Negative Ranks	7 ^d	7,00	49,00
	Positive Ranks	8 ^e	8,88	71,00
	Ties	5 ^f		
	Total	20		
Примус - Примус	Negative Ranks	6 ^g	5,83	35,00
	Positive Ranks	9 ^h	9,44	85,00
	Ties	5 ⁱ		
	Total	20		
Фізичне насильство - Фізичне насильство	Negative Ranks	2 ^j	3,75	7,50
	Positive Ranks	7 ^k	5,36	37,50
	Ties	11 ^l		
	Total	20		
Сексуальне насильство - Сексуальне насильство	Negative Ranks	3 ^m	10,00	30,00
	Positive Ranks	12 ⁿ	7,50	90,00
	Ties	5 ^o		
	Total	20		
Загальна віктимізація - Загальна віктимізація	Negative Ranks	5 ^p	10,90	54,50
	Positive Ranks	15 ^q	10,37	155,50
	Ties	0 ^r		
	Total	20		
Домагання - Домагання	Negative Ranks	8 ^s	9,13	73,00
	Positive Ranks	11 ^t	10,64	117,00
	Ties	1 ^u		
	Total	20		
Самооцінка - Самооцінка	Negative Ranks	9 ^v	11,17	100,50
	Positive Ranks	11 ^w	9,95	109,50
	Ties	0 ^x		
	Total	20		
Конформність - Конформність	Negative Ranks	8 ^y	11,31	90,50
	Positive Ranks	10 ^z	8,05	80,50
	Ties	2 ^{aa}		
	Total	20		
Емоційна обізнаність - Емоційна обізнаність	Negative Ranks	12 ^{ab}	11,38	136,50
	Positive Ranks	7 ^{ac}	7,64	53,50

Емпіричні значення Т-критерію Вілкоксона для внутрішньопарного порівняння психологічних показників за субшкалами методики DVQ-R

	Відсторонення - Відсторонення	Приниження - Приниження	Примус - Примус	Фізичне насильство - Фізичне насильство	Сексуальне насильство - Сексуальне насильство
Z	-,788 ^b	-,627 ^b	-1,432 ^b	-1,785 ^b	-1,719 ^b
Asymp. Sig. (2-tailed)	,431	,531	,152	,074	,086

Емпіричні значення Т-критерію Вілкоксона для внутрішньопарного порівняння психологічних показників за методикою DVQ-R, “Дослідження самооцінки”, «Конформність – навіюваність» та «Діагностика емоційного інтелекту»

	Загальна віктимізація - Загальна віктимізація	Домагання - Домагання	Самооцінка - Самооцінка	Конформність - Конформність	Емоційна обізнаність - Емоційна обізнаність
Z	-1,887 ^b	-,886 ^b	-,168 ^b	-,219 ^c	-1,674 ^c
Asymp. Sig. (2-tailed)	,059	,375	,867	,826	,094

Емпіричні значення Т-критерію Вілкоксона для внутрішньопарного порівняння психологічних показників за методикою «Діагностика емоційного інтелекту»

	Управління своїми емоціями - Управління своїми емоціями	Самомотивація - Самомотивація	Емпатія - Емпатія	Розпізнавання емоцій інших людей - Розпізнавання емоцій інших людей	Емоційний інтелект - Емоційний інтелект
Z	-1,270 ^b	-2,359 ^b	-,323 ^b	-1,475 ^b	-1,271 ^b
Asymp. Sig. (2-tailed)	,204	,018	,747	,140	,204

Кореляційна матриця досліджуваних психологічних показників (за коефіцієнтом Спірмена) між показниками емоційного насильства, самооцінки та показниками аб'юзу

			Відсторонення	Приниження
Spearman's rho	Відсторонення	Correlation Coefficient	1,000	,244
		Sig. (2-tailed)	.	,129
		N	40	40
	Приниження	Correlation Coefficient	,244	1,000
		Sig. (2-tailed)	,129	.
		N	40	40
	Примус	Correlation Coefficient	,129	,305
		Sig. (2-tailed)	,427	,055
		N	40	40
	Фізичне насильство	Correlation Coefficient	,026	,157
		Sig. (2-tailed)	,872	,332
		N	40	40
	Сексуальне насильство	Correlation Coefficient	,144	,057
		Sig. (2-tailed)	,376	,729
		N	40	40
	Загальна віктимізація	Correlation Coefficient	,603**	,576**
		Sig. (2-tailed)	,000	,000
		N	40	40
	Емоційний та психологічний аб'юз	Correlation Coefficient	,475**	,433**
		Sig. (2-tailed)	,002	,005
		N	40	40
	Домагання	Correlation Coefficient	,099	-,230
		Sig. (2-tailed)	,544	,154
		N	40	40
	Самооцінка	Correlation Coefficient	,025	-,212
		Sig. (2-tailed)	,880	,189
		N	40	40

Кореляційна матриця досліджуваних психологічних показників (за коефіцієнтом Спірмена) між показниками емоційного насильства, самооцінки та показниками аб'юзу

			Примус	Фізичне насильство
Spearman's rho	Відсторонення	Correlation Coefficient	,129	,026
		Sig. (2-tailed)	,427	,872
		N	40	40
	Приниження	Correlation Coefficient	,305	,157
		Sig. (2-tailed)	,055	,332
		N	40	40
	Примус	Correlation Coefficient	1,000	,041
		Sig. (2-tailed)	.	,800
		N	40	40
	Фізичне насильство	Correlation Coefficient	,041	1,000
		Sig. (2-tailed)	,800	.
		N	40	40
	Сексуальне насильство	Correlation Coefficient	,230	,218
		Sig. (2-tailed)	,154	,176
		N	40	40
	Загальна віктимізація	Correlation Coefficient	,528**	,331*
		Sig. (2-tailed)	,000	,037
		N	40	40
	Емоційний та психологічний аб'юз	Correlation Coefficient	,377*	,200
		Sig. (2-tailed)	,016	,216
		N	40	40
	Домагання	Correlation Coefficient	-,137	,101
		Sig. (2-tailed)	,400	,535
		N	40	40
	Самооцінка	Correlation Coefficient	,026	,146
		Sig. (2-tailed)	,872	,368
		N	40	40

Кореляційна матриця досліджуваних психологічних показників (за коефіцієнтом Спірмена) між показниками емоційного насильства, самооцінки та показниками аб'юзу

			Сексуальне насильство	Загальна віктимізація
Spearman's rho	Відсторонення	Correlation Coefficient	,144	,603**
		Sig. (2-tailed)	,376	,000
		N	40	40
	Приниження	Correlation Coefficient	,057	,576**
		Sig. (2-tailed)	,729	,000
		N	40	40
	Примус	Correlation Coefficient	,230	,528**
		Sig. (2-tailed)	,154	,000
		N	40	40
	Фізичне насильство	Correlation Coefficient	,218	,331*
		Sig. (2-tailed)	,176	,037
		N	40	40
Сексуальне насильство	Correlation Coefficient	1,000	,566**	
	Sig. (2-tailed)	.	,000	
	N	40	40	
Загальна віктимізація	Correlation Coefficient	,566**	1,000	
	Sig. (2-tailed)	,000	.	
	N	40	40	
Емоційний та психологічний аб'юз	Correlation Coefficient	,377*	,733**	
	Sig. (2-tailed)	,016	,000	
	N	40	40	
Домагання	Correlation Coefficient	,047	,047	
	Sig. (2-tailed)	,774	,774	
	N	40	40	
Самооцінка	Correlation Coefficient	,206	,007	
	Sig. (2-tailed)	,202	,965	
	N	40	40	

Кореляційна матриця досліджуваних психологічних показників (за коефіцієнтом Спірмена) між показниками аб'юзу та показниками емоційного насильства, самооцінки

			Емоційний та психологічний аб'юз	Домагання
Spearman's rho	Відсторонення	Correlation Coefficient	,475**	,099
		Sig. (2-tailed)	,002	,544
		N	40	40
	Приниження	Correlation Coefficient	,433**	-,230
		Sig. (2-tailed)	,005	,154
		N	40	40
	Примус	Correlation Coefficient	,377*	-,137
		Sig. (2-tailed)	,016	,400
		N	40	40
	Фізичне насильство	Correlation Coefficient	,200	,101
		Sig. (2-tailed)	,216	,535
		N	40	40
Сексуальне насильство	Correlation Coefficient	,377*	,047	
	Sig. (2-tailed)	,016	,774	
	N	40	40	
Загальна віктимізація	Correlation Coefficient	,733**	,047	
	Sig. (2-tailed)	,000	,774	
	N	40	40	
Емоційний та психологічний аб'юз	Correlation Coefficient	1,000	,171	
	Sig. (2-tailed)	.	,290	
	N	40	40	
Домагання	Correlation Coefficient	,171	1,000	
	Sig. (2-tailed)	,290	.	
	N	40	40	
Самооцінка	Correlation Coefficient	,003	,603**	
	Sig. (2-tailed)	,986	,000	
	N	40	40	

Кореляційна матриця досліджуваних психологічних показників (за коефіцієнтом Спірмена) між показниками аб'юзу, емоційного насильства та показниками самооцінки

			Самооцінка
Spearman's rho	Відсторонення	Correlation Coefficient	,025
		Sig. (2-tailed)	,880
		N	40
	Приниження	Correlation Coefficient	-,212
		Sig. (2-tailed)	,189
		N	40
	Примус	Correlation Coefficient	,026
		Sig. (2-tailed)	,872
		N	40
	Фізичне насильство	Correlation Coefficient	,146
		Sig. (2-tailed)	,368
	N	40	
Сексуальне насильство	Correlation Coefficient	,206	
	Sig. (2-tailed)	,202	
	N	40	
Загальна віктимізація	Correlation Coefficient	,007	
	Sig. (2-tailed)	,965	
	N	40	
Емоційний та психологічний аб'юз	Correlation Coefficient	,003	
	Sig. (2-tailed)	,986	
	N	40	
Домагання	Correlation Coefficient	,603**	
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	40	
Самооцінка	Correlation Coefficient	1,000	
	Sig. (2-tailed)	.	
	N	40	

Кореляційна матриця досліджуваних психологічних показників (за коефіцієнтом Спірмена) між показниками емоційного насильства, конформності та показниками аб'юзу

			Відсторонення	Приниження
Spearman's rho	Відсторонення	Correlation Coefficient	1,000	,244
		Sig. (2-tailed)	.	,129
		N	40	40
	Приниження	Correlation Coefficient	,244	1,000
		Sig. (2-tailed)	,129	.
		N	40	40
	Примус	Correlation Coefficient	,129	,305
		Sig. (2-tailed)	,427	,055
		N	40	40
	Фізичне насильство	Correlation Coefficient	,026	,157
		Sig. (2-tailed)	,872	,332
		N	40	40
	Сексуальне насильство	Correlation Coefficient	,144	,057
		Sig. (2-tailed)	,376	,729
		N	40	40
	Загальна віктимізація	Correlation Coefficient	,603**	,576**
		Sig. (2-tailed)	,000	,000
		N	40	40
	Емоційний та психологічний аб'юз	Correlation Coefficient	,475**	,433**
		Sig. (2-tailed)	,002	,005
		N	40	40
	Конформність	Correlation Coefficient	-,286	-,280
		Sig. (2-tailed)	,074	,080
		N	40	40

Кореляційна матриця досліджуваних психологічних показників (за коефіцієнтом Спірмена) між показниками емоційного насильства, конформності та показниками аб'юзу

			Примус	Фізичне насильство
Spearman's rho	Відсторонення	Correlation Coefficient	,129	,026
		Sig. (2-tailed)	,427	,872
		N	40	40
	Приниження	Correlation Coefficient	,305	,157
		Sig. (2-tailed)	,055	,332
		N	40	40
	Примус	Correlation Coefficient	1,000	,041
		Sig. (2-tailed)	.	,800
		N	40	40
	Фізичне насильство	Correlation Coefficient	,041	1,000
		Sig. (2-tailed)	,800	.
		N	40	40
	Сексуальне насильство	Correlation Coefficient	,230	,218
		Sig. (2-tailed)	,154	,176
		N	40	40
	Загальна віктимізація	Correlation Coefficient	,528**	,331*
		Sig. (2-tailed)	,000	,037
		N	40	40
	Емоційний та психологічний аб'юз	Correlation Coefficient	,377*	,200
		Sig. (2-tailed)	,016	,216
		N	40	40
	Конформність	Correlation Coefficient	-,118	-,187
		Sig. (2-tailed)	,468	,249
		N	40	40

Кореляційна матриця досліджуваних психологічних показників (за коефіцієнтом Спірмена) між показниками емоційного насильства, конформності та показниками аб'юзу

			Сексуальне насильство	Загальна віктимізація
Spearman's rho	Відсторонення	Correlation Coefficient	,144	,603**
		Sig. (2-tailed)	,376	,000
		N	40	40
	Приниження	Correlation Coefficient	,057	,576**
		Sig. (2-tailed)	,729	,000
		N	40	40
	Примус	Correlation Coefficient	,230	,528**
		Sig. (2-tailed)	,154	,000
		N	40	40
	Фізичне насильство	Correlation Coefficient	,218	,331*
		Sig. (2-tailed)	,176	,037
		N	40	40
Сексуальне насильство	Correlation Coefficient	1,000	,566**	
	Sig. (2-tailed)	.	,000	
	N	40	40	
Загальна віктимізація	Correlation Coefficient	,566**	1,000	
	Sig. (2-tailed)	,000	.	
	N	40	40	
Емоційний та психологічний аб'юз	Correlation Coefficient	,377*	,733**	
	Sig. (2-tailed)	,016	,000	
	N	40	40	
Конформність	Correlation Coefficient	,230	-,141	
	Sig. (2-tailed)	,154	,386	
	N	40	40	

Кореляційна матриця досліджуваних психологічних показників (за коефіцієнтом Спірмена) між показниками аб'юзу та показниками емоційного насильства і конформності

			Емоційний та психологічний абюз	Конформність
Spearman's rho	Відсторонення	Correlation Coefficient	,475**	-,286
		Sig. (2-tailed)	,002	,074
		N	40	40
	Приниження	Correlation Coefficient	,433**	-,280
		Sig. (2-tailed)	,005	,080
		N	40	40
	Примус	Correlation Coefficient	,377*	-,118
		Sig. (2-tailed)	,016	,468
		N	40	40
	Фізичне насильство	Correlation Coefficient	,200	-,187
		Sig. (2-tailed)	,216	,249
		N	40	40
	Сексуальне насильство	Correlation Coefficient	,377*	,230
		Sig. (2-tailed)	,016	,154
		N	40	40
Загальна віктимізація	Correlation Coefficient	,733**	-,141	
	Sig. (2-tailed)	,000	,386	
	N	40	40	
Емоційний та психологічний абюз	Correlation Coefficient	1,000	-,104	
	Sig. (2-tailed)	.	,524	
	N	40	40	
Конформність	Correlation Coefficient	-,104	1,000	
	Sig. (2-tailed)	,524	.	
	N	40	40	

Кореляційна матриця досліджуваних психологічних показників (за коефіцієнтом Спірмена) між показниками емоційного насильства, емоційного інтелекту та показниками аб'юзу

			Відсторонення	Приниження
Spearman's rho	Відсторонення	Correlation Coefficient	1,000	,244
		Sig. (2-tailed)	.	,129
		N	40	40
	Приниження	Correlation Coefficient	,244	1,000
		Sig. (2-tailed)	,129	.
		N	40	40
	Примус	Correlation Coefficient	,129	,305
		Sig. (2-tailed)	,427	,055
		N	40	40
	Фізичне насильство	Correlation Coefficient	,026	,157
		Sig. (2-tailed)	,872	,332
		N	40	40
	Сексуальне насильство	Correlation Coefficient	,144	,057
		Sig. (2-tailed)	,376	,729
		N	40	40
	Загальна віктимізація	Correlation Coefficient	,603**	,576**
		Sig. (2-tailed)	,000	,000
		N	40	40
	Емоційний та психологічний аб'юз	Correlation Coefficient	,475**	,433**
		Sig. (2-tailed)	,002	,005
		N	40	40
	Емоційна обізнаність	Correlation Coefficient	,048	-,078
		Sig. (2-tailed)	,768	,633
		N	40	40
	Управління своїми емоціями	Correlation Coefficient	-,152	-,005
		Sig. (2-tailed)	,348	,977
		N	40	40
	Самомотивація	Correlation Coefficient	-,068	-,078
		Sig. (2-tailed)	,675	,634
		N	40	40
	Емпатія	Correlation Coefficient	-,176	-,161
		Sig. (2-tailed)	,279	,322
		N	40	40
	Розпізнавання емоцій інших людей	Correlation Coefficient	-,021	-,109
		Sig. (2-tailed)	,899	,502
		N	40	40

Кореляційна матриця досліджуваних психологічних показників (за коефіцієнтом Спірмена) між показниками емоційного насильства, емоційного інтелекту та показниками аб'юзу

			Примус	Фізичне насильство
Spearman's rho	Відсторонення	Correlation Coefficient	,129	,026
		Sig. (2-tailed)	,427	,872
		N	40	40
	Приниження	Correlation Coefficient	,305	,157
		Sig. (2-tailed)	,055	,332
		N	40	40
	Примус	Correlation Coefficient	1,000	,041
		Sig. (2-tailed)	.	,800
		N	40	40
	Фізичне насильство	Correlation Coefficient	,041	1,000
		Sig. (2-tailed)	,800	.
		N	40	40
	Сексуальне насильство	Correlation Coefficient	,230	,218
		Sig. (2-tailed)	,154	,176
		N	40	40
	Загальна віктимізація	Correlation Coefficient	,528**	,331*
		Sig. (2-tailed)	,000	,037
		N	40	40
	Емоційний та психологічний аб'юз	Correlation Coefficient	,377*	,200
		Sig. (2-tailed)	,016	,216
		N	40	40
	Емоційна обізнаність	Correlation Coefficient	-,113	-,111
		Sig. (2-tailed)	,489	,497
		N	40	40
	Управління своїми емоціями	Correlation Coefficient	,092	,257
		Sig. (2-tailed)	,572	,109
		N	40	40
	Самомотивація	Correlation Coefficient	,035	,155
		Sig. (2-tailed)	,828	,338
		N	40	40
	Емпатія	Correlation Coefficient	,039	,062
		Sig. (2-tailed)	,811	,702
		N	40	40
	Розпізнавання емоцій інших людей	Correlation Coefficient	-,007	-,042
		Sig. (2-tailed)	,965	,797
		N	40	40

Кореляційна матриця досліджуваних психологічних показників (за коефіцієнтом Спірмена) між показниками емоційного насильства, емоційного інтелекту та показниками аб'юзу

			Сексуальне насильство	Загальна віктимізація
Spearman's rho	Відсторонення	Correlation Coefficient	,144	,603**
		Sig. (2-tailed)	,376	,000
		N	40	40
	Приниження	Correlation Coefficient	,057	,576**
		Sig. (2-tailed)	,729	,000
		N	40	40
	Примус	Correlation Coefficient	,230	,528**
		Sig. (2-tailed)	,154	,000
		N	40	40
	Фізичне насильство	Correlation Coefficient	,218	,331*
		Sig. (2-tailed)	,176	,037
		N	40	40
	Сексуальне насильство	Correlation Coefficient	1,000	,566**
		Sig. (2-tailed)	.	,000
		N	40	40
	Загальна віктимізація	Correlation Coefficient	,566**	1,000
		Sig. (2-tailed)	,000	.
		N	40	40
	Емоційний та психологічний аб'юз	Correlation Coefficient	,377*	,733**
		Sig. (2-tailed)	,016	,000
N		40	40	
Емоційна обізнаність	Correlation Coefficient	-,088	-,092	
	Sig. (2-tailed)	,589	,570	
	N	40	40	
Управління своїми емоціями	Correlation Coefficient	-,035	-,013	
	Sig. (2-tailed)	,832	,936	
	N	40	40	
Самомотивація	Correlation Coefficient	,012	,034	
	Sig. (2-tailed)	,943	,837	
	N	40	40	
Емпатія	Correlation Coefficient	,110	-,006	
	Sig. (2-tailed)	,499	,968	
	N	40	40	
Розпізнавання емоцій інших людей	Correlation Coefficient	,188	,021	
	Sig. (2-tailed)	,244	,896	
	N	40	40	

Кореляційна матриця досліджуваних психологічних показників (за коефіцієнтом Спірмена) між показниками емоційного інтелекту та показниками аб'юзу

		Відсторонення	Припинення
Емоційний інтелект	Correlation Coefficient	-,116	-,116
	Sig. (2-tailed)	,475	,477
	N	40	40

Кореляційна матриця досліджуваних психологічних показників (за коефіцієнтом Спірмена) між показниками емоційного інтелекту та показниками аб'юзу

		Примус	Фізичне насильство
Емоційний інтелект	Correlation Coefficient	,022	,100
	Sig. (2-tailed)	,892	,540
	N	40	40

Кореляційна матриця досліджуваних психологічних показників (за коефіцієнтом Спірмена) між показниками емоційного інтелекту та показниками аб'юзу

		Сексуальне насильство	Загальна віктимізація
Емоційний інтелект	Correlation Coefficient	,034	-,014
	Sig. (2-tailed)	,836	,932
	N	40	40

Кореляційна матриця досліджуваних психологічних показників (за коефіцієнтом Спірмена) між показниками емоційного інтелекту та показниками емоційного аб'юзу

		Емоційний та психологічний аб'юз	Емоційна обізнаність
Емоційний інтелект	Correlation Coefficient	,073	,634**
	Sig. (2-tailed)	,654	,000
	N	40	40

Кореляційна матриця рівнів вираженості всіх досліджуваних показників (за критерієм Кендалла)

			Рівень віктимізації	Рівень емоційного та психологічного аб'юзу
Kendall's tau_b	Рівень віктимізації	Correlation Coefficient	1,000	,606**
		Sig. (2-tailed)	.	,000
		N	40	40
	Рівень емоційного та психологічного аб'юзу	Correlation Coefficient	,606**	1,000
		Sig. (2-tailed)	,000	.
		N	40	40
	Рівень домагань	Correlation Coefficient	-,035	-,023
		Sig. (2-tailed)	,823	,882
		N	40	40
	Рівень самооцінки	Correlation Coefficient	,080	,089
		Sig. (2-tailed)	,611	,566
		N	40	40
	Рівень конформності	Correlation Coefficient	-,368*	-,262
		Sig. (2-tailed)	,019	,093
		N	40	40
	Рівень емоційного інтелекту	Correlation Coefficient	,050	,061
		Sig. (2-tailed)	,742	,685
		N	40	40

Результати перехресного кореляційного аналізу (за критерієм Спірмена) між всіма досліджуваними показниками

Кореляційна матриця

		Домагання	Самооцінка	Конформність	Емоційна обізнаність	Управління своїми емоціями	Самотивація	Емпатія	Розпізнавання емоцій інших людей	Емоційний інтелект	Відсторонення	Приниження
Відсторонення	Спірмен $r(\rho)$	0.015	-0.029	-0.061	0.091	-0.023	-0.263	-0.070	-0.207	-0.095	—	—
	df (ступенів свободи)	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	—
	p-значення	.929	.858	.709	.578	.889	.101	.670	.200	.562	—	—
Приниження	Спірмен $r(\rho)$	-0.028	0.095	0.168	0.042	-0.038	-0.165	-0.026	0.003	-0.034	0.244	—
	df (ступенів свободи)	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	—
	p-значення	.862	.559	.301	.795	.815	.310	.875	.987	.836	.129	—
Примус	Спірмен $r(\rho)$	0.115	-0.038	-0.160	0.018	-0.203	-0.100	0.241	0.165	0.031	0.129	0.305
	df (ступенів свободи)	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38
	p-значення	.481	.814	.325	.914	.210	.541	.134	.308	.849	.427	.055
Фізичне насильство	Спірмен $r(\rho)$	0.150	0.157	0.176	-0.063	-0.070	-0.060	-0.011	-0.048	-0.089	0.026	0.157
	df (ступенів свободи)	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38
	p-значення	.357	.333	.278	.701	.669	.714	.945	.769	.584	.872	.332
Сексуальне насильство	Спірмен $r(\rho)$	-0.208	-0.042	0.106	-0.002	-0.139	-0.190	-0.122	-0.096	-0.149	0.144	0.057
	df (ступенів свободи)	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38
	p-значення	.197	.798	.515	.990	.393	.240	.453	.555	.357	.376	.729
Загальна віктимізація	Спірмен $r(\rho)$	0.038	0.106	0.072	-0.005	-0.091	-0.220	-0.062	-0.102	-0.100	0.603***	0.576***
	df (ступенів свободи)	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38
	p-значення	.817	.516	.658	.974	.574	.173	.706	.532	.538	<.001	<.001
Емоційний та психологічний абюз	Спірмен $r(\rho)$	0.152	0.183	-0.129	0.040	-0.006	-0.159	0.011	-0.130	-0.039	0.475**	0.433**
	df (ступенів свободи)	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38
	p-значення	.349	.258	.429	.808	.971	.328	.944	.423	.812	.002	.005